

308395

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VOL. 2.

జెన్నవట్టణము 1915 సం॥ ఏప్రిల్ నెల 3 వ తేది శనివారము

No. 3

సంపుటము. 2

రాక్షసనామ సంవత్సర చైత్ర మాసము బహుళ తృతీయ 3.

సంచిక 3

అద్భుతమైన ధరలు

కొద్దిరోజులవరకు మాత్రమే

వేషవికాసమునకు తగిన ప్రతిష్ఠమైన ఇంగ్లీషు ట్విల్లుతో మద్రాసులో నైసుగా తయారైన వర్క్సు 1 వ రకం నెల 1-కి రు 1.0-0. 2 వ రకం 1-కి రు 0-14-0 3 వ రకం 1-కి రు 0-12-0. బనియనులు 1 వ రకం 1-కి రు 0-6-0. 2 వ రకం 1-కి రు 0-5-0. 3 వ రకం 1-కి రు 0-4-0. 4 వ రకం 1-కి రు 0-3-6. ఒకపర్యాయము 3 కి తక్కువ

అంబబద్దు.

నె 201 రు నెట్ట్యూకోకలము బంగారుపాతితో	రు 1-8-0
నె 210 రు నెట్ట్యూకోకలము	8-4-0
బ్లాక్ ట్విల్లు పాంట్ కోకలము బంగారు పాతితో	8-4-0
బ్లాక్ ట్విల్లు పాంట్ కోకలము	2-2-0

అంబబద్దు పాంట్ కోకలములు వర్క్సుగా తయారు.

మద్రాసు స్టోర్సు సప్లయింగ్ ఏజెన్సీ

15 బ్రాడ్వే మద్రాసు.

గృహనిర్మాణములో అనవసరమైన

వ్రాయము తగ్గింపు పును.

తేకుమానులు.

గృహము నిర్మించుటలో ముఖ్యమైన ఖర్చులపయే. ఆట్టి కలపకొనుటయందు కొంచెము జాగ్రత్తగా నుండిన చాలలాభము కలదు. వేయేల, మాడద్ద గృహమునకు కావలసిన రంగును పేకు కలప చిన్న కిటికీలనుంచి మూలములవరకు పనికివచ్చు అద్దరకములు; కమ్ములు, వానములు, బల్లలు, మూలములు, పెద్దమానులు, చతురగా కొరకును.

ఆర్. యా. ఆర్. బటన్సు.

స్టీలుమాడ్కు పలకలు. రీఫరుడర్లు మొదలుగాగల వన్ని మరీయితర మాడ్కుకల పయన్న మద్రాసు ధరకంటె తక్కువ. బెజవాడ, తెనాలి, బందరు గుంటూరు, బాపట్ల తాలూకాలు నిజాము రాజ్యములో కొన్ని తాలూకాల్లో మద్రాసుకంటె కాకరాడ్, నామిప్పయ్య; రయిలుకొట్టెలు తక్కువ. కావలసినవారు యిట్లు వ్రాయుడు.

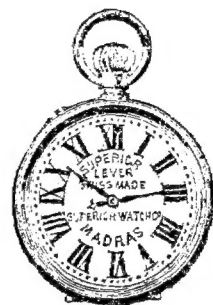
ఆచంట సుబ్బారాయుడుగారు.

కంట్లాక్టర్స్, కల్వనపల్లెటూ, కాకినాడ.

నుఫీరియర్ లీవర్ జ్యూయల్స్ వాచ్.

కొలుసుతో నవా ధర రు 3.0-0. పోస్టేజి 0-4-0.

దీనికి 5 సంవత్సరముల గ్యారంటీ గలదు.

ఈగడియారము దయముగా మాకంపెని వేరు ఎట్టనిసిరా లొ నుడిచిపెట్టి యెందుకైనా ఇది నా చుట్ట కందమై తలచిన మును, దెన్లు ఫ్రాంక్ ఆను గ్లాసు కోమునుగలిగి మొరటుపనలకు దగియుండును. నెట్టెమాత్రం భాగమున గ్యారంటీ చీటి అతి కించి యుండును. నీను నుండి

మాత్ర తయారుచేయబడినది. కాన నెవరియొద్దను బెక్కుడు ఒకరొక్కరును రీయడరును కలంపుతో తక్కువ కలసుంపి తిమి. చాల కాలము పనిచేయునట్టి, స్వల్ప ధరగల గడియార విశిష్టతతోమేళనబడి యుండునట్టి గడియారములు కనేక గడియారములు ఖర్చును తగ్గిస్తూనే ఉంటున్నాయి. ఒకటి తెప్పించి చూడుడు. మా పట్టణమున కనేకము కొని పంపించిరినైన, నెలమూట లెంతుకు నుఫీరియర్ వాచ్ కంటెపెసి, వాస్తువాట్సు నెం167, మద్రాసు

శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మండ పురాణము.

[పద్య కావ్యము.]

వ్యాసమహర్షి విరచితములగు పదునెనిమిది పురాణములలో నిదియొకటి. ప్రపంచమెట్లు పుట్టినది? ఏయేసమయముల నెట్టి పరిణామములగు బొందినది? మనుజులసీతి మొదలు నెట్లుండె? కులభేదముతలలతో? ధర్మము లెప్పుడెట్లు మార్పు నొందె? ఆచారకృతవరము లెట్లుమాత్రం? ఈ మొదలగు విషయము లెన్నియో యందు స్పష్టముగ వివరింపబడియున్నవి. పరశురామచరిత్రము, నగరచక్రవర్తి మొదలగువారి చరిత్రము లందు జక్కగ వర్ణితములు. ఇక్కాలపువారు. బుద్ధిబలముచే ప్రపంచ సీతిగతులు ముందెట్లుండెనని యూహించి సీతపడిన విషయము లింగరేకములు వివరింపబడియున్నవి. గొప్పవారి గ్రంథమువై మంచితోపురాణము నిచ్చియున్నార. శ్రేణిమగుల నులభము. మంచికాగితములవై ముద్రింపబడి నిందు క్యాలిగో లైండుచేయించబడియున్నది. 900 పుటలు కల 4-0-0 అత్యుత్తమప్రతి 5-0-0 కర్పణ వేతే. కలయువారి చిరునామాద వ్రాయవచ్చును.

(4-12-14) జనమంచి శేషాద్రికర్త.

తెలుగుపండితుడు, ముగ్గునిపల్లె హైస్కూలు, కడప.

గ్యాల్లీస్ మోటారు పాఠశాల.

మోటారుబండ్లు నడుపుటకు, వాటిని మరమ్మత్తు చేయుటకు నియమితులను మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుపుచునో యేమే భాగములు యేయేసమయములలో అవి పనిచేయవచ్చును స్వల్పముగాచేయు రుపేసులను యానుభవించు నెల్ల అభ్యాసపురస్కరముగా గడపాకలలో, యూనైటెడ్ కింగ్డమ్లో నేర్పించబడును. ఇది లెండు మాసములలో నేర్పించి గవర్న మెంటువారివద్దకుంచి లై సెన్సు యిచ్చించి పంపిండును. యందులకు ఫీసు 40 రూపాయలు కట్టవలయును. ఏప్రిల్ నెల మొదటి 7 తేదిలోగా ధనకాక్షులపంపుతూ 10 రూపాయలు అడ్వాన్సు పంపువారికి మాత్రము ఒకచోటు కొరకలదు. ఈ క్రింద నడపవలసినవారికి వ్రాసికొనడు.

గ్యాల్లీ లండ్ కో, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

Galley & Co, 149, Broadway, Madras.

యుద్ధ చరిత్రము

సంవత్సరాదినసంచిక! సంవత్సరాదినసంచిక!

ఆంధ్రపత్రికయొక్క ఆరవసంవత్సరాదినసంచిక సిద్ధమగుచున్నది. ఆసంచికయందు విద్యావంతులైన యాంధ్రమహాజనులచే వ్రాయబడిన నిర్బంధ నైఋసేవ, ప్రాచీనతేది, దేశ చరిత్ర, నవలలు, సంగీతము, సంస్కరణము, హీనజాత్యుద్ధరణము, యోగనిద్ర, ధీరాధాన, మహావ్యూహ, ఈశ్వరమీమాంస, రణగీతములు మొదలగు వివిధములైన వ్యాసములును, ఆంధ్ర మహాజనుల చిత్రపటములును పూర్వమునలే ప్రచురింపబడుచుండుటయొక్క నిపుడు లోకము నంతయును కలవరపరచుచున్న మహాసంగ్రామచరిత్రము సయిత మిగ్రాండివిషయములతో ముద్రింపబడుచున్నది:-

1. జర్నలి, ప్రాము, రిమ్యా, ఇంగ్లాడు, ఆస్ట్రీయా, తుర్కీ మొదలగు రాజ్యముల చరిత్రములు పటములు; 2. యుద్ధమునకు ప్రత్యేకకారణములు పోక్షకారణములు; 3. యుద్ధ వ్యూహములు, వాటిపటములు; 4. భిన్న రాజ్యముల నైఋబలము, సౌకాబలము, విరూపబలము వాటిపటములు; 5. దుర్గముల నిర్మాణము వాటిపటములు; 6. నానారాజ్యముల నైఋముల ఫిరంగుల పటములు; 7. రాజుల సేనాధ్యక్షుల మంత్రుల సౌకాధ్యక్షుల పటములు; 8. యుద్ధప్రదేశముల యుద్ధసామగ్రిల పటములు; 9. యుద్ధమునకు సంబంధించిన వివిధవిషయములను దెలుపు 400 పటములు దీనియందు బహువిధముల యాంధ్ర ప్రచురణములందపూర్వముగ నుండగలదు. పెద్దయోక్కటియందు 300 పుటలకు వింపియుండును. రాక్షసనామ సంవత్సర పంచాంగము రంగులపటములు కీర్తితమైన లోకసూక్ష్మ గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి రంగులపటమును చేర్చబడియున్నది. ఇంత వ్యయముచేసి ముద్రింపబడినను, ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సర చందాదారులకు

మెల	0	8	0
అర్ధసంవత్సర	0	12	0
ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సర చందాదారులకు	1	0	0
ఇతరులకు	2	0	0

పోస్టుఖర్చులు వేరుగ వసూలుచేయబడును. యుద్ధచరిత్రసంచికను బడయగోరువా రిప్పటినుండియును (చందాదారులును కానివారును) దరఖాస్తులను బంపుకొనుట యుచితము. ఆలస్యమైన యాశాంధంగము కలుగవచ్చును. దిన వార్తపత్రిక చందాదారులకు తగినన్ని ప్రతులుమాత్రము ముద్రింపబడుచున్నది. ఆంధ్రపత్రికాకార్యాలయము, తంబుశెట్టినిధి, మద్రాసు.

శ్రీశ్రీనివాసము నర్సారావుజేటలో సమావేశమగుట.

అంబానాథాచార్యుడుండి చినుకన్యారము.

ఇనుపదొంగులు.

పశువు, అభివృద్ధి.

५ ४ ३ २ १

దేశభాషల మూలకముగ విద్య నేర్పుట.

మన మందరమును ముఖ్యముగ నత్యంతముగ శ్రద్ధతో
గమనింపవలసిన మరియొక విషయము దేశభాషలలో యు
జనలకు విద్యగరపు విషయముగ నున్నది. అంగ్లేయభాషను
ముఖ్యముగ చదివి తీరవలసిన రెండవభాషగా నేర్పించుపద్ధతి
భాషలలో తక్కిన విషయముల నన్నిటిని పూర్వముల నున్న
ప్రస్తుతము ప్రవేశపెట్టుతు ప్రకటి వన చరిత్ర, భూగోళము,
సరము, మన భాషకు చెరువకములను వారికి మిత్రభాష
ప్రకృతిశాస్త్రము మున్నగు నవిశ్రేష్టమును నతిసులభ
లలో నేర్పియించు వాగ్ధ్యోసింపజూగుదురు. అంగ్లేయుల
ముగను నతిశ్రేష్టముగ నీ భూగోళమును చరిత్రమును ప్రకృతి
లో నెవరైన తమ భాషలోగాని మరియే ఇరికభాషలోనైన
శాస్త్రమును కలగకరించురా? ఈవిషయమున కొరతన
గాని నేర్పి ప్రాధికము ననుమలించుచుండునుగూడ కొరత
మువారు యెవరు? భాషకకలలో బంపబడిన ప్రవేశ నెట్లు
సత్యమునకు కొరతను.

చులకుందరముగ ప్రస్తుతము మన ప్రాథమిక పాఠశాల
నాంధ్రభాషను బోధించుకొనిగూర్చుకొనడ కొంతమారు
పులుచున్నది. అపద్ధతి కిదియును మాతృభాషను నేర్పు
నదిగొట్టియు వారి భాష నెన్నదగినట్టియు విధానము
నుసరించుచుండక విదేశభాషను నేర్పుకొనుటయందు యూ

అంధమండలము.

గార్హస్థ్యమున కార సర్వము.

మన జీవాల్లో పాపములు గూడ వుండును. కొత్తమాయ
లతో గూడిన చేతియగుములతో పరిచేయుటకును ప్రసంగించు,
ఆమదాలు, చేరుకొనిండు మున్నగు వయసు గింజులలోనుండి
చదువుతీయుటకు చిన్ని చదువుచు లేవ్వరుచుటకును ప్రతి
గ్రామమునందును లేక కొన్ని కొన్ని గ్రామములను సమాధాన
ముగ జేర్చి యిట్టి సమాధానమునందును సహకార సంఘముల
సేవరుపవలెను. ఈపనులు నెల వేర్చుటలో విశేషముగ కష్ట
పడవలసిన దేమియును లేదు. కాని భూతప్రభులు ప్రేమాన్ని
తులె సానుభూతిగలిగి పాపములు మాత్రమే నావశ్యకము.
ప్రతి జిల్లానుందును ముందరినాటి నేత సంఘముల సేవరుల
ప్రతిలాలోకాన్ని నాకనలేక వేరుని వియమించినచో నివహకారి
సంఘముల సేవరులవియమము గ్రామములకు మగములను
చేపాటు మరలను ఎవరూ చేయకుండును చేపూరిగలదు.
కొన్ని సంవత్సరములకు నుండు ఈసంఘములు, వస్తునిర్మాణము
నందు తోడ్పడుట మాత్రమే కాక ఒక్కొక్కరు చేరువేరుగా
నాన్వీతి కష్టములను విక్రయించుటవలన కలుగు లాభమున
కన్న పథికులగు లాభముతో నానిని విక్రయించుటయందు
గూడ తోడ్పడగలగును.

సభాస్వరూపము.

ఈ నెల 24 వ తేదీ నరసారావు పేటయందు సమావేశమైన 24 వ గుంటూరు మండలముసభకు అగ్రాధ్యక్షులు లగు శ్రీ ముత్యంరాజుగారిచేతులపై పంతుల వారసునిగల ఉపాధ్యక్షులుగా సారాంశముల నిశ్చయించుచున్నాము.

శ్రీమతలగు గౌరవాలక్ష్యము.

భారతీయులలో సగ్రహణ్యమైనది నిరంతర మాతృదేశ సేవకలంబు మున్నుండే ధర్మశక్తి కళాశాలలో నిరుదతి సంవత్సరములు స్వల్పవేతనంబు పుయ్యకొని యపాధ్యాయుడుగ నుండుట మొదలగు కాసు నిర్మాణసభ, దేశీయ మహాజనసభ మొదలుగాగల ముఖ్యములగు భారతీయ ప్రతిష్ఠాపన లన్నిటియందును నిరుపమానముగ ప్రజ్ఞావిశేషంబులను వాక్పాత్యులను కార్యదక్షతయును త్యాగమును వెల్లడించి దేశోద్ధారణమునకు కంకణము గట్టుకొని పాలకులలో దూరదృష్టి యును ప్రజాప్రేమయు లేక ప్రభువులు కొండలతోనర్చిన లోపములను జనులు కొన్ని అరాజకములగు ఘోరకృత్యములు ప్రబలి దేశమున సంతోషము కలిగి ప్రభువులు ప్రజలునుకూడ కలవరము నొందిన కాలమున సమితియు లేన సహజ సంభ్రమమునకా కాంతముతో ప్రభువులకులరూపు విప్పి చెప్పి వారి మనంబులం దిప్పి ప్రశస్తిల గావించి ప్రజల యనురాగంబు కడసి సంతోషంబు మాన్పి దేశసేవకయి భాగత సాధనలు అధికారదేశమున సహజమైన మానవ స్వతంత్రములగుడ గొల్పయి ఆపన్నలయి కట్టికొనుటం బగుచుండ వారికష్టములనుమాన్పింపుటబ్రయత్నించుచు దేశసేవకై కానిదేశంబులకుబోయి దన్నీ దేశోద్ధారణము భంగమగుటచేత తుదకు విరతము సముత్తము కొల్పోయిన మహానీయుడు సాననూర్తి పరోపకారధురీణుడు. దేశసేవా రూపకమైన సభాకార్యోపక్రమణమునందు స్మరణకు రాకమానడు. కడచిన క్షిప్రగతినెల 12వ తేదీ రాత్రి మానసియులగు గౌరవాలక్ష్యము గాకలే గారు పునఃపట్టణములో స్వస్థులయినను గుండెలవియు వాల్చ భారతీయమును దుఃఖసాగరమున ముంచివేసెను. ఏనుషాభావుడు ద్రవ్యము నాశింపక, పదవులగోరక విరుడుల పేక్షింపక, లోకసౌఖ్యములను తిరస్కరించి పవిత్రముగ జరిగెను గడవును ఉదాహరణమునై ప్రాణములు పోవు కలకు దేశసేవతయును లోకయత్ర ముగించెనో అట్టి మహాత్ముని సచ్చాత్మము భారతీయుల కల్లరకు మేల్పొలి కాదే! ఆయన సమీపులు పదమ ప్రమాణములు. ఆయన చెల్లుములు మహోత్సాహములు. ఆయన ప్రతిభావిశేషములును సౌఖ్యల్యాది గుణసంపత్తియు ఆయనకు హిమాద్రి శృంగగ్రములకు మించిన కాశ్యోత యాన్నత్యంబు కల్పించి భారత చారిత్రమునందు మహోన్నతస్థానం బొసగెను. ఆయనసభావుని గూర్చి స్మృతకవీష్ణములు నెలకొల్పటకు పలుచోట పలు విధముల ప్రయత్నములు సాగించుచున్నారు. కాని వారి చరితంబు బాగుగ తెలిసికొని వారుప్రొక్కిన ప్రోవనే పోయి లోకమునకు నేతనయ్యంతకలకు మేలుచేయుచు వారి జీవిత సంక్షేమమును నెరవేర్చి బ్రయత్నించుట యన్నిటికంటె ను యుక్తమైన స్మృతకవీష్ణయని తలంకొంద.

నిర్వాహ మహాసంగ్రహము.

మన యాంధ్రదేశమునందు హిందువులగుడ సేనలో జేర్చుకొనవచ్చునని యభిప్రాయము వచ్చిందను ఈ తీర్మానమును గూర్చి హిందువులకుండి సహితము తగినవాదో భటులుగ జేర్చుకొనుచున్నారు. ఇంతకలకు మనవారిని సేనలో జేర్చుకొనక నిరసించుట ఆంధ్రుల శాస్త్రవరాక్రమములకు అగౌరవము కల్పించినట్లెడలకు సభలలో తీరుమానములు చేసేయున్నాము. పూర్వము ఆంధ్రసామ్రాజ్యమును మగధదేశమున స్థాపించి నాలుగు శతాబ్దములు ఏకచ్ఛత్రముగ పరిపాలనము చేసిన నాటి వీర్యమును, పీదప ఓరుగట్టునందు ప్రతాపరుద్రుని కాలమున విజృంభించిన శౌర్యమును అనంతరము విద్యానగర సంస్థానమున వీ నాంధ్ర సామ్రాజ్యమును స్థాపించి కృష్ణ దేవ రాయుని సారవభౌముల దిగ్విజయ కాలమున ప్రజ్వలింప బలపరాక్రమములను తుదకు ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వమును మన దేశమున ప్రతిష్ఠించి ఆంగ్లేయ పతాకమును ఆధిగనిస్తానను, యాజ్ఞప్రతిభ, టిట్లెట్లు మొదలగు అన్యదేశములలో జయప్రదముగ నిలిచిన నాటి బాహుదర్పములను నేడు మరల ప్రదర్శింపవలసిన సమయము సిద్ధముగానున్నది. మన సోదరులగు భారతీయులు దూరదేశమున చలికాలమున జడవానలు గురిసి పలిగొన్నను వీరాజేతంబున మొదటి యుద్ధరంగమున శత్రువుల ఘోరముగ్గడిగి అగ్ని సాతము గావించినను సరకు నేముక శత్రు సేనలవైబడి బరిమా

ధు మిత్రమండలి శివరంబులం దాహాకారము తలసగుచుండ భారతీయుల సమాన బలదర్పము గలవారని పాశ్చాత్యులు సహితము జేయనోభుల బోగడుచున్నారు. తెల్లవారు కల్లవారను వివక్షలు మానవది.

భారతీయుల కల్లరకును యుద్ధవిద్యాకళలను కలిగి యుండినయెడల ఈ సమయమున మన దొరతనమువారికి మితిలేని సహాయము చేయగలిగి యుండుచుండా! ఈమధ్యని కోట్లలో సహస్రాంశమైనను యుద్ధవిద్యలైసవో పరరాజులు తలలెత్తవలసిన శత్రురా! ఇంతటనైన మనలకు దొరతనమువారు సంగ్రామ శూరత్వమునకు ఆకళ్యకముగు విద్యగలసి తమ బలంబుల నభివృద్ధి గావించుకొని వైరివీరుల నొక మడంతురుగాక! మనము శౌర్యదర్పములతోడ రాజ్యకార్యధరంగులమై యతము బడయుచుండుగాక!

కాసునిర్మాణసభా నిబంధనలలో ఆకళ్యకముగు మార్పు.

ఇంతకలకును కాసునిర్మాణసభలలో ప్రజాప్రతినిధులు విస్తృతము గావించిన విద్యాప్రాప్తియు లోక జ్ఞానము సరిపాలనా విధులయందలి యుచిత భజనల గ్రహించు శక్తియు యుక్తమార్గము నుద్వేగించు సామర్థ్యమును ప్రజలకును ప్రభువులకునుగూడ మిక్కిలి సంతృప్తి గావించుచున్నది. మన తెలుగుజల్లుల ప్రతినిధులెవ్వరును వైసదీపన గుణవిశేషంబులందు వెలతీయువారు గానందున మనమెల్లరము వారల కెంతయు కృతజ్ఞులము కావున ప్రజాప్రాతినిధ్య స్వాతంత్ర్యము హెచ్చించుట యుచితమని దొరతనమువారి కప్పటికి తెలిసియు యుండును. ప్రస్తుత స్వాతంత్ర్యమును విరివించేసి ప్రతిజ్ఞాకును తుద కొక్కరినైన ప్రతి నిధి నెత్తుకొనుటకు ప్రజల కవకాశము కలిగించుట ప్రజల యెన్నికొలనకు సయితము ఇంతవరకుండిన నిర్బంధములు తగ్గించి ఇప్పటికంటె నెక్కువమందికి ప్రతినిధి నెత్తుకొను అధికారము కల్పంబును చట్టములు మార్పులయొనర్చకము.

జిల్లాబోర్డులు, తాలూకాబోర్డులు.

తాలూకాబోర్డు (వైసిడెంటులుగ మనజిల్లాలోను ఇతర జిల్లాలలోను కొన్నిచోట్ల ఉద్వేగముకాని వారిని నియమించి నారు. వారలలో జనాభిప్రాయమునకు భిన్నముగా నియమింపబడినవారు తప్ప తక్కినవారు తమతమ నియమితకృత్యములు మిక్కిలి చక్కగా నిర్వహించి దొరతనమువారివలన మెప్పును బడసి యున్నారు. మొట్టమొదట అట్టివారిని నియమించుటలో వారు చక్కగా పనిచేసినయెడల ఇతర తాలూకాబోర్డులకు సమాతము ఉద్వేగము కానివారిని నియమించెదమని దొరతనమువారు తెలిసియు యున్నారు. కాబట్టి యీ జిల్లాలో ఇతరతాలూకాబోర్డులలో సహితము ఉద్వేగము కానివారిని నియమించుట యువశ్యకము. కాని ఈ వ్యవహారముల గొడవలు నెరుగక ఏదియో నుద్వేగముగొనుండి స్పష్టమైయున్న కొని జనసత్వము లుండిగి వంగి మనుషుల చెల్లిన ముసలివారిని ఆహ్వాని నియమించుట కూడదు. మతీయును జిల్లాబోర్డులలో వైసిడెంటులను బోర్డుమెంబరు లెక్కు కొనుట కధికారమిచ్చుటయు ఆవశ్యకము. ఈబోర్డులు సుమారు 30 సంవత్సరములనుండి పనిచేయుచున్నవి. వైసిడెంటులుగా నియమింపబడినవారు తమ పనులను చక్కగా నిర్వర్తించుచు దొరతనమువారివలన మన్ననల బొందుచున్నారు. కావున నింతకాలము ఈ బోర్డులలోని పనులు శ్లాఘనీయముగ నిర్వర్తించుకొను సభకు ఆ బోర్డుల సభ్యులకు వైసిడెంటులను నియమించుకొను స్వాతంత్ర్యమిచ్చుట విశేషము కాదు. మతీయు జిల్లాబోర్డు వైసిడెంటుస్థానమునకు సయితము బోర్డుల సభ్యులకు యెన్నుకొనుట కవకాశమిచ్చుటయును ఆవశ్యకము. వైసిడెంటులపనులను శ్లాఘనీయముగ నెరవేర్చగల వారుండగా జిల్లాబోర్డు వైసిడెంటు పనుల నిర్వహించగలవారు లేకపోరు. ఒకపర్యాయము రెండు మూడు జిల్లాలలో అట్టిస్వతంత్రము నొసంగి పరిక్షించిన యెడల జనులసామర్థ్యము తేటపడగలను.

ఒంగోలు పశువులసంత.

ఈసంత ప్రారంభమై యిప్పటికి ఘనము 10 సంవత్సరములు కావచ్చినది. ఈసంతవలన మంచిపుట్టుకగల పశువులను పెంచి యభివృద్ధికి తెచ్చుటయును వ్యవసాయమునకును, పొడికిన, యుక్తములగు పశువులను దేశములో హెచ్చించుటయును ఈసంతల ముఖ్యోద్దేశము. కాని, యీసంతలు ప్రారంభించినవారు ఇచ్చట స్థితిగతులను చక్కగ గమనింపక యేటకు పశువులసంతలు నడపుచుండుటవలన వ్యవసాయకులకు విశేషనష్టము కలుగుచున్నదనుటకు సంతయును లేదు.

ఒంగోలు మట్టుచక్కలగ్రామములలో పూర్వమునలే మందిరముల పశువులు దొరకుట దుర్లభము. ఒకవేళ కొన్ని యున్నను ధరలు మిక్కిలి విపరీతముగా హెచ్చినవి. సంత

పశువులు రయితులగు వారు పెంచుటకు బదులుగా కొలవలగు వస్త్రముల వానిని గ్రామముల వెంటదొంగి తిమ్మన పోలను కొని కొన్ని మాసములపాటు ప్రత్యేకముగా వారిని పెంచి సంతలో ప్రదర్శించియు అట్టిలింగా మార్పిడిచేయు చుండుట అన్యధావలనండి నచ్చు వస్త్రముల నిర్మాణల మూలమున అమృతముచేసియు లాభమును పొందుచున్నారు. వీరిని హెచ్చిన బాధితు రయితులచేరిక మధ్యకర్తలవలన పశువులను లభ్యమగుచున్నది ఈప్రకారము పశువుల సవ్యదేశములకు పంపుచున్నయెడల క్రమక్రమమున మంచి సంస్థముగల పశువులన్నియు దేశమున స్థిరించి హింసాగులు నిలిచి పొడి పశువులకును దుక్కిపశువులకును మనదేశమున కలవగును.

ఈ ప్రాంతముల రయితులు స్వయముగ పశువులను సంతలకు నుపయోక్తమగునట్లు నియమించుకొలుగు. ఇందుకు ఏటకు కొత్తపశువులను సంతకు తెచ్చుట అసంభవము ప్రతి గ్రామమున సామాన్యరయితులకు భూమిదరహము మీద ఒక్కొక్కరికి య రి, లేక య రి లు ఉండుటయే హెచ్చు అట్టివారలు తమకు తిండిగింజలకు మెరుకెల్లకొనుటకు కొంత భాగమును, సగ్గారు సిగ్గు మొదలగు ఖర్చులు తేలుటకు కాయధాన్యములు, ప్రత్తి, పొగాకు, వార గుండలగునవి చేయుటకు కొంతభూమియును సాగుచేయుదురు. పశువుల మేతకు, పనియకరములుగల రయితులు రెండు యకరముల నేలకంటె ఎక్కువ వినియోగింపకలరు. వీక్షణములు మిక్కిలి స్వల్పము. ఒంగోలు ప్రాంతమున అడవులు లేవు. దూరమునన్నను పశువులను పెంచుటకు వనములు లేవు. మతీయును మనజిల్లాలోని యడవులు విశేషము పచ్చిక సేరుగునవియును గావు. ఇట్టి సందర్భములలో పశువులను పెంచుట మిక్కిలి దుష్కరము. పశువులను పెంచుటకు తగిన సౌకర్యములు లేనిచోటల పశువుల సంతలు వెల్లువలన రయితులకు కష్టగాని మేలు గాదు.

ప్రైవేటు రాష్ట్రమునందు పశువుల పెంచుటకు తగిన సౌకర్యములు రయితులకు దొరతనమువారు కలుగజేయుచున్నారు.

ఆదేశమున పచ్చిక నేలలును విశేషముగ కలవు. మన దేశమునకు దొరతనమువారు పశుమేతకు పచ్చిక నేలలను వీరవరచి రయితులు పశువులను మేపుకొనుటకు సౌకర్యము లేనందు కలకును ఈసంతలు మాకుట యుక్తము.

దొంగయెరుకల ఏనాడులు మొదలగు వానలకు సంస్కరణస్థానములు.

ఎలుకలవారివలన కడగండ్ల పనులన్నవారికి ఏనాడు పోరు కూడ నేలకల్పించవలయునో తెలియును. ఈపక్షము కొకచోటు దొరకకపోయేనా! ఆయానాది వైసిడెంటులకు కేర్పడిన కమిటి తగినది కాదనియును ఆగుంపును స్థాపించుచు యనునెపముతో స్వలాభమును ఆ సత్తించి పనులు జరుపవలెనున్నవనియు చక్కగ విచారించి కల్లినవాస్తవము తెలిసికొను కలకు పను లాపుదలచేయుం. వలసినదనియు ప్రజలు మొలిడినను తంతివాల్చి లిచ్చినను, మహాజరులంబనను, లోసు సభలో ప్రతినిధి మూలకముగా విజ్ఞాపముచేసినను, కల్లు బాటులలోని కొంతలను మాన్యుప్రయత్నములుచేయుచుమరియు తగిన విచారణచేసినమాదలనే యావాదిగుంపు స్థాపింపవలెననియు దొరతనమువారు నోటిమాటలు చెప్పటయేకలిగి గాని ఇక్కడ పనులుమాత్రము సుప్రార్థిక జరుగుచున్నట్లు. సకే హోట్లు పూర్తిగా రిచ్చటికి విచారణనిమిత్తము వచ్చెదరకు వర్తమానములు నచ్చుచునేయున్నవి. రు. 5000 లు కలెక్టరు వారు రికరెండు తామ్మగారికి యియ్యనే యిచ్చిరట. ఇక విచారణ లేప్పటికి? అని యేమిటికి?

బాపట్లపని యిట్లుండ గుంటూరులో ఈమధ్య పోలీస్ మెంటుకు సహాయమున ప్రాజెక్టులను అరండలో పేటలోను కన్నపుదొరకతనములు హెచ్చినవి. దొంగలు ఇంక కనడలకు కన్నమునేసి యింటిలో దొరకని మనస్సులు మేలకొని కేకలుజేయుచుండగనే తలుపులు దెరచుకొని మెలపలి నాగు వచ్చులోపల ఆకువారల మెడలోని సాముల కల్లించుకొని పరుస్తూచుండ వారిని కొందరు ఉద్వేగములే పట్టుకొనుటకు వెంబడి పరుగులిడగా నెలితెల్పంబు గడవనమామము అడ్డు త్వమెరి. దారిలో మధ్యమధ్య దొంగిలించిన వస్త్రములు జారి పడిపోయెను. కేటిలు మెంటులోపల ప్రవేశించి కేరె యను ననుమానము తోచి తలుపు తెరువుడని ఆ కేటిలు మెంటులోని రక్షణసేనాధికారి నడిగినను తలుపు తెరువక విచారించెను. దొంగలు తప్పించుకొనిరి. ఆరక్షణ సేనాధికారి ఈసమయ మెంటులోని వారలకు సాములను మొదలగు గ్రామములలో వ్యాసులచ్చి మేస్త్రీ నోకిని నొప్పుకెప్పి కలకలముచేసికొని టకు పంపుదుర. ఆ మేస్త్రీ యొకవెదకూచునని చెప్పినప్పుడు

వారు ఉభయమును ఏకమై చేయలేని దేనియైతేదు. ఇట్లు ప్యాన్ మిడ కెల్లెనవారు కొందరు జేర్చి గ్రామములో కన్నమునేరముచేసిరు. 200 ల విలువగల పాముదొంగిలించు కొని పోవుచుండ గ్రామములు వారిని పాముతోకూడ పట్టు కొనినట్లును వారివద్దను విచారణలో నున్నట్లును తెలియచున్నది. మరికొందలు కెల్లెమెంటులోని వారే నొప్పి దొంగిలించుకొనినందులకు శిక్షపడినారు. ఇంకను కొందలు ఇత్తడిపట్టెడ బంగారుపట్టెడ యని యమ్మి ఒక యాదు వారిని మోగుముచేసికట్టు కేసువచ్చినది. ఈ కెల్లెమెంటులో నింకొకడు పట్టపగలు బాబూలో నొకపిల్ల మెడలోని బంగారు కంఠెను తీసికొనిపోవుచుండగా వెంటడిగనే పట్టుకొని చెర సాలలో పెట్టిరి. ఇట్టి కనులు కెల్లెమెంటులోని మనస్సులకు చెల్లాటముగా నుండవచ్చును. కాని ప్రజలకుమాత్రము ప్రాణశిల్పములుగా నున్నవి. ఈతైన ఉదాహరించిన విషయ ములవలన కెల్లెమెంటులోని కట్టుబాటులను విశేష లోప ములుగలవని స్పష్టమగుచున్నది. వీరిని గాగ్రు మధ్యమాన విజ్ఞులు మిక్కిలియనుచియు, కెల్లెమెంటులోని వారిని నొక గుంపు చేర్చుచున్నది. దానికి పోలీసు డిప్యూటీ నూపరిం తెండెంటుగా రొకరు వెవిచారణాధికారిగా నున్నరు. ఇక్కడికింకె మంచికట్టుబాటులే యున్నవి. కాని అచ్చట సహితము చుట్టప్రక్కలనేరములు హెచ్చైనవి వినుచున్నాము. వీరిని గ్రామముల సమీపముననుంచక యెచ్చటైన యదవిప్రదేశములలో కొండలమీదన, బయళ్లమీదన, కాళ్ల మెడలకు చెట్లు పెంచెడుచోట్ల పనులు నేర్పించుట యుక్తియు. ఒకజేత గ్రామములోనుంచుటయే ముఖ్య శిక్షముగా నెంచునెడల వారలను మధ్య మధ్య వాతావృత్తి పోలీసు ఆధికారులు వై హోదాలో నున్నవారైనను ఇష్టమునచ్చినప్పుడు తనిఖిచేయుటకును పేర్ల బాజితాల ప్రకారము పేర్లు పిలుచుటకును, వారి కెవరి శిక్షింపనునది నేర్చుచున్నదియును తెలిసికొనుటకు నిరాటంకముగ అవకాశ మియ్యవలయును. నేరము చేసినట్లను మాన మెక్కరిమిదగాని యున్నయెడల పోలీసువారి కెవరికైనను అట్టి అనుమానపు మనస్సుల పట్టుకొనటకును అనుమానపు చోటుల తనిఖిచేయుటకును రక్షణ సేనాధికారులు యేదిభవైన ఆటంకములు చెప్పకూడదనియును తనిఖి నిమిత్తము వచ్చినవారలకు సహకారులుగ నుంచుటలు దొరకననువారు కానివలయును. కెల్లెమెంటులో నివసించునా రెవ్వరైన తప్పుచేసినయెడల వారిని వెనుక నేసికొని చేసిన నేరమును మరుగుపరుచుటకు ప్రయత్నించిన రక్షణ సేనాధికారుని వెంటనే ఆస్థానమునుండి తొలగించుటకు తగిన యేర్పాటులు జరుగవలయును. గుంపులలోనివారు వెంటపలికి పోయినప్పుడు ఇయ్యబడుప్యాను చిట్లుప్రకారము కాలాతిక్రమణ లేకుండ గడుపులోపలనే వారు మరల కెల్లెమెంటులో చేరినాగా లేదా యను విచారణ జేయుచు గడుపు మించి జయకునుండు వారికి రక్షణ సేనాధికారి శిక్షింపదలవలెను. లేదా పోలీసులకు తెలియజేయవలెను. అట్టి శిక్షింపుల వెంటబడు రక్షణకొట్టి ఉంచవలెను. ఈ కెల్లెమెంటులో చూతనముగా చేర్చబడినవారు చిరకాలాభ్యాస వశమున స్వేచ్ఛగా నుండుట సంభవించినతోడనే నేరములుచేయ జూచుచుండురు. కావున వారలకు వెంటనే స్వతంత్రము లీమకకట్టు బాటులలో నుంచి క్రమక్రమముగా వారినిదత్త యోగ్యమైన కొలదిని స్వతంత్రము లాగుంగుచు పనిపాటులనేర్పి ఆభివృద్ధికి తేవలయును. వారి పిల్లలకు విద్యగరసి మంచిమార్గమున, నుంచవలయును. ప్రతివారికి ఏదయైనపనినేర్పి అప్పటకట్టి ఆపని యంతమాత్రము ఆతడు నేర్చుకొనెనో తెలిసికొనుటకు రిజిస్ట్రార్ కొట్టి తయారుచేయ వలెను.

ఈ కెల్లెమెంటులో వారి వారి మతాభిప్రాయముల ననుసరించి చేయుపనులను రక్షణ సేనవారు తిరస్కరించినూడదు; అనుమానపరచ కూడదు; గూఢించనుకూడదు. కెల్లెమెంటులన్న గ్రామములలో పోలీసుధిటులు యిప్పటికింకె యెక్కువ మందిని నియామకము చేయవలెను. ఈజిల్లాలో నేర్పరచిన సంస్కరణ స్థానములు కెల్లెమెంటుమీద విచారణకొకగా నుండునట్లు డిప్యూటీ నూపరిం తెండెంటునకు పోలీసుమొక్కి యుద్వోగిని ఏర్పరచుట యవశ్యకము. పురపరిపాలనాకారన సంబంధముగ ఎన్నికలచిత్తు నిబంధనలు.

స్వేచ్ఛపాటిన మార్గములు జనులకు పట్టుబడినకొలది వారలకు ఎన్నికలనకు ఆధికారము హెచ్చుటకు బదులు ఈ చిత్తునిబంధనలలో కల్పించినట్లు గూఢముచున్నది. ఇంతవరకు గురికి కలంకములు తెచ్చుకొనువారును నెలకు 15 ల

వెన్నను తెచ్చుకొనువారును నెలకు రు 5 వరకు అద్దెలుకల్లించువారును వోట్లకు గానుండుట కర్తవ్యము. నైనచేప్పిన మూడు తరగతులవారిని చిత్తుచట్టములో చేర్చనందున ప్రజలకు ఎన్నికల స్వతంత్రము తగినది.

గాజు తూములు.

60 యకరములనుండి క్రమముగా 100 యకరములకు హెచ్చించుటవలన కలిగెడినప్రము వ్యవసాయకులకు తెలిసికట్టి తరులకు సామాన్యముగ తెలియనేరదు. ఇట్టి యేర్పాటులవలన చాలినంతవీరు వచ్చుటలేదనియు, పంటలు మిక్కిలి తీజిచిన వనియు అనేకులు అర్జీలు యిచ్చుకొనియున్నారు. కావున ననుసరించి చేసేతిమును ఏర్పాటులేపాటి యుపయుక్తముగా నున్నవో స్వయముగా పరిశీలించుచు జనులు ఆధికారులకు మొరలిడికొన్నను సకాలములో పరిశీలించక పోయినందున కొందలు రయతులు మూర్ఖముతో నేరముచేయుటకు వెంటక కాలువకట్టలలో గండ్లుకొట్టియు మరికొందలు ఉన్నతాములు ద్వీగు జీంచుట మూలకముగ ను నీరు పారుదలచేకొని పంటలు పండించినారు. వారల కపరాధ శిక్షలువిధించబడినవి. అట్లు సాహసముచేయక వ్యాయభివృద్ధి యురకున్న రయతులు భూములు పాడుచెట్టి పంటలులేక నష్టపడుచున్నారు. నీటి పారుదల కొలత భూముల స్వభావమునబట్టియు, హెచ్చుతగ్గుల బట్టియు, నిర్ణయించవలసియున్నది. మరియు నల్లభూములకంటె గరిష్ఠ భూములకు హెచ్చునీరు కావలయును. కాలువలలో ఎప్పుడును ఒక్కరికిగనే నీరు నిల్వయింపదనగాని ప్రస్తుతమేర్పరచిన పారుదలకొలత ప్రకారమైనను తూములలో నీరు పారుటకు అవకాశముండదు.

కాబట్టి ఈనీటికొలతపద్ధతిలోని లోపములు తీసివెట్టుటకు కేవలము ఇంజనీరులగు ఉద్యోగులు తగినవాడుకాదని నాయభిప్రాయము. పల్లపుభూముల సాగునుగూర్చి చెక్కిరియునుభవము కలిగినవారుగాని దాని నిజమును తెలిసికొనవలెను.

కాబట్టి విశేషావధము గలిగినయంజనీయురతోడి పాటుగ నొకగొప్ప రివిన్యూయధికారియును వ్యవసాయానుభవముకలిగిన భూమిభూమందును మెంబరుగా జేరిన యొకకమిషన్ యేర్పాటుచేసి వారు క్రమమైనవిచారణమీద చేయు తిరుమానముల ననుసరించి తూములుసవరించి నీటిపారుదల కొలల నిర్ణయించిననే గాని రయతులకు వ్యాయము కలుగదని తోచుచున్నది.

మెట్టకు లాయఖుగాని పల్లపుభూములు నీటిధర్మాస్తు.

మన జిల్లాలో పల్లపుసాగుభూముల మధ్య అక్కడక్కడ కొన్ని భూములు మెరకలుగా దిగబడియున్నవియును కొన్ని యంతవరకును కేవలము నీటిముంపుమొదలగు లోపములవలన సాగుచేయుటకు అలవిగానివియును కొన్ని భూములు చనిటి నేలలుగానుండి ప్రయోజనములేనివిగా నుండినవియు ఇట్లు పలుకారణములవలన మెట్టలగానే వదలివేయబడి యున్నవి. ఈభూములలో కొన్నిటికి చుట్టుప్రక్కల పల్లపు సాగు ఆగుచుండుటవలన ఉరకయెల్లి మెట్లమెరుకేయుటకైనను ఉపయుక్తముగాకుండ క్రమక్రమముగా చెడిపోయినవి. ఇట్టి భూముల నిమిత్తము నీటిధర్మాస్తులు చేసినప్పుడు యంజనీరు గారు మంజూనుచేయుటలేదు. ఇందులో మరికొన్ని భూములు ప్రాజెక్టుకింద నియ్యబడియున్నవి. అవి మిక్కిలి పల్లపునేలలెమురుగు నీరు పోవుటకు నీయితము వసతులు లేకను కాకుచవును పట్టెడి భూములగుటచేతను గవర్న మెంటు పాటలలో కొనియుండియును యంతవరకును దొరతనమువారికి చెల్లించవలసిన క్రియ క్రమముగా చెల్లించుచున్నను ప్రస్తుతము ఆ భూములు కొంచెము మంచినిటికి వచ్చినందున సాగుచేసి కొనుటకు నీరుఇంపదని ఇంజనీరుగారికి దరఖాస్తులు ఆధర్భాస్తులను కొట్టిజేసియున్నారు. కాలువ అయకట్లు పూరియైనవి గనుక నీరు ఇయ్యబడదను ఉత్తరువులిచ్చుచున్నారు. ప్రాజెక్టు నిబంధనలను బట్టి నీరు యిచ్చుటకు దొరతనమువారు బద్ధులను సంగతి ఆధికారులు మరచిరి కాబోలును. బోత్తుగా మరి యేరితిగను సాగుచేయుటకు వీలులేని భూములను పరిశీలించి వానికైనను నీరు ఇచ్చుటకు యధికారము కేవలము ఇంజనీరు వారికి మాత్రమేగాక రెవిన్యూవారికి గూడ నుండుట యవశ్యకము. అట్టి భూములను గురించి కలెక్టరుగారు శ్రద్ధవహించి వానికి నీరు ఇప్పించుటకు ప్రయత్నము చేయవలెను.

పరపతి సంఘములు.

మన జిల్లాలో పరపతి సంఘములు మిక్కిలి స్వల్పములుగానున్నవి. తెనాలిలో ఉప్పలూరి వెంకటప్పయ్య పంతులు మొదలగువారు కొంత ప్రయత్నముచేసి కొన్ని సంఘములు స్థాపించియున్నారు. కాని ఇతరచోట్ల ఆ ప్రయత్నములు ఏం యునులేవు. ఈ సంఘములు ముఖ్యముగా బీదలకు వారికి సహాయకారణముగా నుండుటచేత భాగ్యవంతులకు వారును విద్యావంతులగువారును వానిని ముఖ్యముగ దేశమునందంతట వ్యాపి ప జేయుటకు తగిన ప్రయత్నములు చేయుటవిధియై యున్నది. దక్షిణదేశములో ఈసంఘములు దినదినాభివృద్ధి జెందుచుండ. మన జిల్లాలో ఆజోక్యమేలేక యుండుట కొంతవరకు సంఘ నాయకుల లోపమని యొప్పుకొనవలసి వచ్చుచున్నది. కావున ప్రస్తుతమీ ప్రాంతముల సహకార పరపతి సంఘాధికారిగా నుండి ఆయుధ్యము శిక్షింపజేయ పాటుపడుచున్న శ్రీయత కృత్రికెంటి నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి మనము తోడ్పడిన యెడల క్రియకాలములోనే అట్టి సంఘములు స్థాపించవచ్చును.

ప్రాథమికవిద్య-చేతిపనులు.

మన జిల్లాలో రెండువేల జనసంఖ్యకు మించని గ్రామములు 1084 గలవు. అందు 638 గ్రామములలో పాఠశాలలున్నవి. పాఠశాలలు లేని 446 గ్రామములలో 500 జనసంఖ్యగల గ్రామములు 124. అట్టిగ్రామములలో నింకను పాఠశాలలు లేక యున్నవి. 200 మొదలు 500 వరకు జనసంఖ్యగల గ్రామములు 294 గలవు. కాని వానిలో 95 కి మాత్రము పాఠశాలలున్నవి. కాబట్టి పాఠశాలలు స్థాపించవలసిన గ్రామములు ఇంకను వెక్కిరి గలవని స్పష్టమగుచున్నది. మిక్కిలి స్వల్పము. అట్టి పాఠశాలలు జిల్లామొత్తము మీద 4 గు మాత్రమే గలవు. అవి యన్నియు మిషనరీవారివలనను రక్షణసేనావారివలనను స్థాపించబడినవి. ఆపాఠశాలలన్నిటిలో నూర్తురు విద్యార్థులైనను లేరు. ఇట్టి బీదవారల విషయములో వారిబిడ్డల కొకపూట యైన తిండిచెట్టి ప్రాథమిక విద్యకొడి పాటుగ చేతిపనులు సహితము నేర్పడి పాఠశాల లండుట యవశ్యకము. అట్టి పాఠశాలలు ఇంగ్లాండులోను, మేక్సికోలోను ఇంగ్లాండులోను దొరతనమువారి యాజమాన్యము క్రిందనే పూర్వము నడుపబడి చుండునట్లు ఆంగ్లేయ విద్యాచరిత్రమువలన తెలియుచున్నది.

1876 సం॥ ప్రాథమిక విద్యాకానూనమువలన తల్లిదండ్రులు చదువుచెప్పింపలేకపోయిన, బిడ్డలకు తిండిచెట్టి ప్రాథమిక విద్యయును ప్రాథమిక విద్యయును గలుపుటకు ఏర్పాటులు చేయబడినవి.

ఈసందర్భమున ఉచితముగ భోజనసహకారరచి చేతి పనులు మొదలగునవి నేర్పి, విద్యాదానముచేయుటకు 7 లక్షల రూపాయలను ధర్మాగ్రామగనొంగి, ఆంధ్రలోకమున విఖ్యాతిగాంచిన మహానీయులు కీర్తిశేఖరులు మల్లాది సత్యలింగము గారి విశాలహృదయమును ఏనునితలించవచ్చును. వారుకీర్తి నేయభిలషించినయెడల బ్రతికియుండగనే ఈవిశాలవిరాళము నిచ్చియుండురు. వారు కేవలము పరమార్థమునందే బుద్ధినిలిపి చేయదలచిన మహాత్కార్యమును అతిగోప్యముగచేసి పరలోక ప్రాప్తింజెందిరి. అట్టిమహానీయులు గతించియు శతశ్రేణిరము నువహించి కాశ్యపముగ లోకము కల్గినంతకాలము మనుదురు. మల్లాది సత్యలింగముగారికి పోలీసా రితులు మనజిల్లాలో లేరు. అందున మన గుంటూరుజిల్లాలో పూజ్యము, దొరతనమువారు ప్రాథమిక విద్యాభివృద్ధికొరకు నిచ్చెడిద్రవ్యము మొత్తముమీద చాలదనియె చెప్పలేమున్నది. ప్రాథమిక విద్యయును, చేతిపనులు మొదలగుకృత్రి నేర్పబిద్యలను మిక్కిలి యవశ్యకము. అట్టివిద్యల వ్యాపింపజేయుటకు జనులు సహితము ముఖ్యముగ ప్రయత్నము చేయవలయును. ప్రస్తుతము మనజిల్లాలో భూమిభూమిదరు 1 కి రు 0-0-3 నొప్పన రైలుపన్ను వసూలుచేయుచున్నారు. కాని భూమి భూమందులవల్లనే ఆపన్ను చెల్లించబడుచున్నది. అరితిగనే విద్యా సుంకమును నొకపన్ను భూమిభూమందులుగాక యుద్వోగులు, వ్యాయనాదులు మొదలగువారి వృత్తిల ఆదాయముల మీద రు 1 కి రి 3 పెనలవంతున వసూలు చేయబడినయెడల కొలదికాలములలో కొన్నిలక్షలద్రవ్యము సమకూరును. క్రమక్రమముగ వృద్ధియైకొలది ఆసాముతో విద్యాలయములు స్థాపించి బీదలకువారికి, హీనజాతులలో చేరినవారికిని విద్యాదానము చేయుటకును, ఆయాజాతుల సభివృద్ధిచేయుటకును అవకాశముగలుగును. ఇట్టి యేర్పాటులవలన ప్రాథమికవిద్యయును, చేతిపనులు దేశమునందు విశేషముగ వృద్ధియగును.

దొరతనమునా చెప్పటికో ములనధరించుదురని కృష్ణి యెదురుచూచుచు యూరకుండుటకన్న జనుల తమంతట తమతే స్వయం సహాయమునకు సునిధులై వైచిత్ర్యమున ప్రకారము స్వల్పమునకు చెల్లించుటకు సమ్మతించి ఆ మొత్తమున వేరు ఖజానకు వినియోగింపబడకండ విద్యావ్యాప్తిమిత్తమే ప్రయోగించుటకు కలగ నట్లుంటును అని దొరతనమునాచే పరిపాలించుటకు ప్రయత్నించుట యుక్తము. ఇంకొండు మొదలగు పాశ్చాత్యదేశములలో విద్యావ్యాప్తికమునకు రాజ్యాంగము వారు చేసినదానికంటె భర్తవరులగుప్రజలు చేసిన ప్రయత్నములు విశేషముగ పూర్వమునుండి సాగుచుండెను. అత్యంత మనదేశమున ఆధునిక విద్యావిషయములకు కేవలము భర్తవారముగ సహాయమునకుండుట రుద్రము. కావున మహాజనసంఘముమీద తేలికయగు నొకసంకల్పమురూపమున నిలయు ద్రవ్యమును సమకూర్చుట అవశ్యకము.

జిల్లాసంఘము.

జిల్లాసంఘము జిల్లాసభలయొక్క తీరుమానముల ననుసరించి పనులుజరుపుటకు మాత్రమేగాక జిల్లా ప్రజలను గురించిన రాజకీయసాంఘిక ఆర్థికవిషయాలన్నిటియందును తోడ్పడుచు జనులను జాతీయసభ్యులకు అర్హులుగా చేయుట కవసరములగు ప్రయత్నములన్నియు నొనర్చుచుండవలయును.

కాన్సిలరుగా నెన్నుకొనుటకు కేర్పరించిన నిబంధనలు సహితము కొంత ఆక్షేపణముగానే యున్నవి. ప్రస్తుతము అమలులోనున్న యోగ్యతలకంటె నూతనవిత్తు నిబంధనలలో ఆస్తి సంబంధముగ అగ్రత మిక్కిలి పెంచబడినది.

స్థానికవార్తలు.

గజ్జిల హిందూదేశ. బ్రహ్మసమాజము. -- రేపానారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకు అన్నపీల్చి సిధి కం 97 రు ఉపాసనామందిరమున కే. పున్నయ్యగారు పాసనాకర్మము ననుష్ఠించి యాంగ్లేయులను బోధించెదరు.

పోకలు: -- మొన్నరాత్రి ఖయలుదేలిన పెన్వలు బ్రెయినులో గా. సర్ హెరాజ్పురు వద్దగారును, భార్యను మేతము గా. ఎఫ్. ఎమ్. కార్పెట్టుగారును పలుదేలి, మెట్టు పాలియమునకు కల్గిరి. గా. న్యాయమూర్తి త్యాజీగారు బొంబాయి మెయిలులో హైదరాబాదునకు బయలుదేలిరి.

తొరదా సంగీతసభ, తిరువల్లిక్కేణి. -- వీరరాఘవమొదలిసిధి నెం 81-82 రు. సభాభవనమున ఈనెల 5-వ తేది సోమవారమునాడు సాయంకాలము 4-30 గంటలకు విజయనగరసంస్థానగాయకులకు వేంకటరామదాసు గారు విజవాయించి గానవినినదముగావించెదరు.

ఆర్యోగ్యవిషయకోవన్యాసము: -- బాడ్డిలపూరు, పోకర్నగు ధర్మసిధి హావిస్సెన్ జూబిలీ హాల్లో రేపాది వారము సాయంకాలము 6-45 గంటలకు లాంతరు బొమ్మలను చూపుచు డాక్టరు రామరావుగారు ముఖ్యత్వమును దోమను గూర్చి యుపన్యసించెదరు.

తిరువల్లిక్కేణి యన్నదాన సమాజము. -- మామూలు ప్రకారము వంకాయల కుప్పయ్యనెట్టిగా రమావాస్యనాడు 100 మందికిని, దివాన్ బహదూర్ ఎమ్. ఓ. పాగ్ల సారథి యయ్యంగారి ధర్మకర్తలు తెలుగు సంవత్సరాది నాడు 100 మందికిని, కడచిన్ నెల 18-వ తేది నాడు పచ్చయ్యపూర్ణకర్తలు తెదర్పర్వకంఠ్యత్వమును పురస్కరించుకొని 100 మందికిని, 20-వ తేదిని కృత్తికను పురస్కరించుకొని కే. కృష్ణప్పనెట్టిగాను 25 మందికిని, ఎమ్. ఓ. పాగ్ల సారథియయ్యంగారి ధర్మకర్తలు శ్రీరామనవమినాడు 100 మందికిని 21-వ తేదిని మనుమరాలు పుట్టుటకు పురస్కరించుకొని వి. కుప్పయ్యనెట్టి అండు సన్మవారు 50 మందికిని, వేదలకు అన్నము పెట్టించిరి.

గ్రంథ ప్రకారము.

వి. ఆర్. జగవల్లిక్కేణిగారు రవియించిన 'వెద్దాపుర సంస్థానచరిత్రము మా కార్యసాహస్య చేరి:ది. ఇది రాజమహేంద్రవరము ఆంధ్రసాహిత్యకేతనమువారిచే ప్రకటింపబడినది.

దెన్నార్కు దేశము.

పరస్పర సహాయభివృద్ధి

పరస్పర సహాయముచే కృష్ణసాయాభివృద్ధికి గలిగిన లాభములు చూడవలయునన్న దెన్నార్కు దేశమును ముందుగ దెన్నకలయును. అచ్చటి పద్ధతులను గనికెట్లుటై యెందరో బోయి వచ్చుచుండెదరు. నెహాలియన్ యాదముల తరువాత దెన్నార్కు దేశములయొక్క ధ్వంసమై మిక్కిలి పీడితమున వచ్చెను. కడచిన అర్ధశతాబ్దముయొక్క ఆరంభకాలమున సహా ఆవులు శ్రేష్ఠమైనవిగ నుండవలయుటచే వెన్న పరిశ్రమయు నంత గ్రాముఖ్యము వహించి యుండలేదు. పాడి తక్కువ వెన్నయంతయు సమయోచితము. పిత్తిగు లిట్లుండగా 1860 సంవత్సరమున ప్రాసెసరు నెగెల్ కి యను పండితు డీ పరిశ్రమకు శాస్త్రీయ పద్ధతులపై బెట్టుటకు ప్రయత్నము చేయ సాగెను. ఇంతలో ఆస్టియోలోడను, ప్రమ్యాతోడను యుద్ధము వచ్చి దెన్నార్కుయొక్క ప్రజలను గుర్రులకు రావ్వులకు బోయినవి. ఇక మిగిలినఖండము కొద్ది. అందు చాలభాగము వట్టి చవుడు భద్ర- ఏమియు నెరుగదు. దీనితోడ భాగ్యపు ధర్మకూడ తగ్గిండున కరి వ్యవసాయము నెనకపడెను. దెన్నార్కులోని ప్రజల కిట్టి యిబ్బందులు తటస్థించుటలననే వారిపుడు మంచి నీతికి రాగలిగిరి. జట్లాండు పేరున పిలువబడు భాగముపూర్వము శైవ్రాద్రపులుండి పండులకుమాత్రము అచ్చట మంచి మేత తొరకుచుండెడిది. కాని, కొంతకాలమున చక్కని మేతయంతయు నశించి పురుగు జీవుల మాత్రము వెరుగ నారంభించెను. ఎచ్చట జూచినను పొడలే. ఇంతేల 1850 సంవత్సరమునకును నీచోదేశమున నొక్క గృహమైన గానరాకుండెను. అప్పటికి దెన్నార్కులో 5000 చదురపుమెట్ల భూమికంటె నెక్కువలేదు. 1866 సంవత్సరములో కలనర్ డార్గాన్ ఆను దేశాభిమాని యాజ్ఞుల సేవ్యముక్రందకుదెచ్చి ప్రజలను దక్షిణంబుకై ఒక సంఘమును స్థాపించెను. కోడ్లువేయబడినవి. కాలవలు త్రవ్వబడినవి. తిన్న చిన్నపల్లెలు కట్టబడినవి. రయలుపాలు నిర్మించబడినవి. తోటలు వేయబడినవి ఇట్టిసభాభివృద్ధియులచే 25000 యెకరముల చవుడుభూమి సారవంతమైనదిగ నొనర్పబడినది. 75000 యెకరములలో నాటిరి. పంటలను పరిశీలించుటకై రెండు డ్విత్రిములను నానాభాగములందు 400 నిదర్శనక్షేత్రములను ఏర్పాటుచేసిరి ఇట్టివిని యిప్పటికిని చేయుచునేయున్నారు. కాని, దేశముయొక్క దాద్ర్యము వెన్నపరిశ్రమ యభివృద్ధికి వచ్చిన తరువాత గాని బోయినదికాదు. ఈవైశ్రమ మంచినితకి వచ్చుటకు పూర్వము యెన్ని యోగ్యములు పడవలసివచ్చెను. ఎంతయోద్యమము వెచ్చించవలసివచ్చెను. పూర్వము ఎవరి యిం యెద్ద వారుచేసిన వెన్నసంతయు గలిపి యెగుమతి చేయుచుండెడివారు. ఇందువలన నది యొక్క విధమైనదిగ నుండి యుండలేదు. కొంత నిలువ నుంచినది. మఱికొంత అప్పుడే తయారైనది. అందువలన దీనిని బుచ్చుకొనువారు సంతృప్తి పడజూకుండిరి. విక్రయదారులకు సహితము లాభము అంతగా వచ్చుచుండినదికాదు.

అంతట వెన్నదీయుయంతయులు స్థాపించబడినవి. ఇక్కడకు కావులు మిగడను మాత్రము పంపసాగిరి. అందువలన కొంత ఖర్చు తప్పినది. శ్రమకూడ తగ్గి:ది. పాలనండి వెన్నకు దీయు యంతయులు స్థాపించబడునట్లు పూర్తియగు లాభము కలుగలేదు. ఈ యంత్ర కాలల ధర్మకర్త పాలుమాత్రము పంప వలసియుండెను. అచ్చట వెన్నను దీసి, పాలను తిరిగి దీయవలసి వారి కిచ్చినయెందులకీ: ఈ పాలుపండుటకు వినియోగింపబడుచుండెను. పరస్పర సహాయమువలన క్షీరకాలలను రయి తులు స్థాపించునట్లు కలుగవలసిన లాభమంతయు కలిగినది కాదు. మొట్ట మొదట, ఇట్టి క్షీరకాల 1892 సంవత్సరమున జట్లాండు పుడమర భాగమున స్థాపించబడినది. తరువాత క్రమక్రమముగా నితరచోట్ల బయలుదేరినవి. ఇపుడు క్షీరకాలలేని దెన్నయూరలేదు. పుస్తతము దెన్నార్కులో 1650 కాలలున్నవి. ఇందు 148000 గభ్యులు కలరు. 750000 పశువులపాడి తీయుచున్నారు. 1902 సంవత్సరమున దెన్నార్కునుండి 188000000 పానుల వెన్న ఇంగ్లాండున కెగుమతిచేయబడినది. ఇందు 125900000 పానులు దెన్నార్కునందును మిగిలినది స్పీడను, రుస్యాదేశములందును చేయుబడినది.

క్షీరకాలల నిర్మాణమునకు 15,00,000 పానులవఱకు వెచ్చించబడినవి. ఒక్కొక్కజిల్లాలో 150 మంది రయితులు చేరి ఒక్కొక్కరూ 8 పానుల చొప్పున 1200 పానులు పను కూర్చి ఒకకాలను స్థాపించుదురు. ఇంత మూలధనముగ కాల

లో 850 ఆవులపాలు తీయవచ్చును. ఈ కాలలలో బాలు విక్రయసంఘములు కూడ స్థాపించబడినవి. ఒక్కొక్క ఆవు పోషణమున కంత వ్యయమునుచున్నది. దాని ఫలన రాబడి యెంత వచ్చుచున్నది చూచుటకు ఇంకొక్కర్లుగలన మీరు ఆయాప్రదేశములందలి కాలలను పరిశీలించి అందుకుతగిన చర్య జరుపుదురు.

క్షీరకాలలతరువాతపందిమాంసమును విక్రయించుటకై ఏర్పాటుపబడినసంఘములు ముఖ్యములైనవి. ఇందునిమిత్తమై స్థాపించబడిన సంఘములకు మూలధనమేమియు సభ్యులు సమకూర్చుకలసినవనిలేదు. వీరందఱిపూర్వమీడిన యంత్రకాలనిర్మాణమునకును, ఖర్చులనిమిత్తమున కావలసినద్రవ్యమును బాగ్మంతులవారు అప్పునిచ్చెదరు. ఈఅప్పు యంత్రకాలకువచ్చు లాభమునుండి క్రమముగాతీర్చబడును. సభ్యులందఱు తామువెంచు పండులకు సంఘమునకు విధాయకముగాపంపవలయును. అట్లు వంపనివారికి ఒక్కొక్కపంది కింతచొప్పున జరిమానా విధించబడును. పండులకు సంఘమునకుపంపుటతోడనే ఒక్కొక్కదారి కింతచొప్పునకక్కగట్టి డబ్బుఇచ్చెదరు. ఇది అసూఖిమనకు కొంతతగ్గి యుండును. కాని తరువాతవచ్చులాభమును లెక్కచూచి, ఎవరెన్ని పండులను సభ్యులచేయుదురో ఆకుంతున పంచియిచ్చెదరు. దొరతనమువారు పండులయొక్కకూతనివ్వగ, పజులుటకై కావలసినశాస్త్రజ్ఞులను నియమించియు రయితులకుగావలసిన సలహానిచ్చుటకై సదుపాయము లొనర్చియు తోడ్పడుచున్నారు.

మదరాసు కార్యరేషక

నోటీసు.

1915 సంవత్సరం ఏప్రిలులో నెల మొదలు ఒక సంవత్సరము వరకు కట్టడము పనులు చేయించుట కుగాను పెట్టుకొనబడు కంట్రాక్టు టెండరులను, 1915 సంవత్సరము ఏప్రిలు నెల 12 తేది సోమవారం మధ్యాహ్నము 12 గంటలవరకు ప్రెసిడెంటుగారు పట్టెదరు.

కేట్లపట్టి గలిగియున్నట్టియు, కేట్లువేయబడనట్టియు రెండుజతల, కంట్రాక్టు, టెండరు లచ్చు పారములు, రు 10-0-0లు చెల్లించినచో డివిన్యూ డిపార్టుమెంటు వాదినద్ద దొరకగలవు. ఈసామ్మె తిరిగి యివ్వబడనేరదు. ఈపై చెప్పబడిన మూడిది ఫారములలోని షరతులకులోబడి, ఆ ఫారములకై వ్రాసి పంపుకొనబడు టెండర్లు మాత్రమే యోచించబడును.

వచ్చుడిపార్టుమెంటు, జేమ్సు. ఆర్. కోల్చు రిప్పర్ బిల్డింగ్సు మద్రాసు. బి. ఎస్. సి. ఏ. పీ. యి. 1915. ఆస్సా.ఎం. ఇన్స్. సి. ఇ. ఇంజనీయరు.

హెచ్. వి. కృష్ణ అందుకో.

నుమారు మాకుసంవత్సరముల క్రిందట కొందఱ మిత్రులను భాగములనుగా దీసికొని వైసేర గ్రంథ ప్రచురణ కార్యాలయమును నెలకొల్పితిమి. శ్రీయుత, గా. హరిసర్వోత్తమ రావుగారు రెండుసంవత్సరముల కలకు భాగములుగానుండిరి ఇపుడు పదిమాసములుగా వారికి కంపెనీయం దేమాత్రమును సంబంధములేదు. వీరిసంబంధము తొలగినతరువాతనే విజ్ఞాపించి కా మండలివారి గ్రంథములనుబ్రచురింప నారంభించితిమి. శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి ఎం. ఏ గారును మఱికొందఱు గ్రంథకర్తలును మాకర్తవ్యముల లోపములేదని సన్మానించి ప్రోత్సహా పడినందుల కెంతయు కృతజ్ఞుడను పేదనుబట్టి కాక పనినిబట్టియే సన్మానమువచ్చునను సన్మితము నందఱెంతోగినదే కదా. ఈవిషయ మెఱింగిన విద్యాధికులు యథాప్రకారము మమ్మాదరించి ప్రోత్సహా పలుకుదురని నమ్ముచున్నాను. ఇంతిదముక తమగ్రంథముల మాకార్యాలయ మునకంపి ప్రోత్సహాపలుచున్న భాసాభిమానుల కెంతయు కృతజ్ఞుడనై వందనముల సమర్పించు చున్నాడను. చింతాద్రిపేట, చతుర్దేవుల వేంకటకృష్ణయ్య.

విశాఖ పట్టణ మండల సభ.

నేటిది 11వ రోజు రాజములో సమావేశమగుట.

అహ్వనసభాధ్యక్షుల, సభాధ్యక్షుల యుపస్థాపనము.

పదియవ విశాఖపట్టణ మండలసభ యాదినము రాజము నందు ప్రాగంభమయెను. అహ్వనసభాధ్యక్షులగు శ్రీ. సత్య నీగారు సభితులదిగాగల ప్రముఖులకు స్వాగత మొసగుచు ప్రత్యేకపదవి యుపస్థాపనమునం దీక్రింది యంశములు పొందు పరచబడియున్నవి. ఈ (రాజం) ప్రదేశము చరిత్రాత్మకమై నది; ఈశకము మధ్యభాగమునందీయె యిది ప్రసిద్ధి వహించి యున్నది; బొబ్బిలిసంస్థాన స్థాపనముతో దీనికి సంబంధము గలదు. బొబ్బిలికోటలలో మొట్టమొదటిది రాజములోనే నిర్మింపబడెను. విశాలమగు యావాటి బొబ్బిలి జమీందారికి రాజము నాభిస్థానమువంటిది. రమారమి 1652 వ సంవత్సర మున్నది; శ్రీకాకుళము నవాబుగారికి లోబడియుండినవారిలో కొందరు కలహించగా, వారినియటకు వలసిన పరాక్రమ మును చూపి బొబ్బిలి వంశస్థాపకుడగు పెద్దారాయణుగారు గంజాంజిల్లాలోని పలాసా చెంత నున్న రంగవంకయొద్ద వారి నోడించెను. ఆనందర్థమున ఆనవాబుగారు పెద్దారాయణు గారికి రాజాంహుండా నోసరి, రంగరావను బిరుదునుగూడ విచ్చిరి. బొబ్బిలి యధ్యక్షులను పిమ్మట ఆయధ్యక్షులలో చారక బ్రతికిన చిన్న జమీందారుగారు రాజమునందే వసించిరి. ఈ నర్తారు రాజాంహుండా కాపాడుచుండి; బొబ్బిలి యధ్యక్షు జరిగి రాజుగారు మృతులైనపిమ్మట, శత్రువులమీద పగతీర్చు కొని జయశ్రీలుదాయెను. ఇంతటి ప్రాముఖ్యమును వహించిన రాజమునందలి ఆప్రాంతకోటయందైన సలమననో, ఆచెంతనో మన మిప్పుడు శుభగూడియున్నాము.

పరాక్రమత్వము.

ఈశకమున వసించు తెగలలో సహజముగ నంతరించి యుండు పరాక్రమము పనిచేయుటకు తగిన సదుపాయము ధా రాశముగ నేర్పరచునెడల యధ్యక్షున కీదేశమునండి యొకను ఎంతయో సహాయము సమకూరగలదు. సదర్పవార్ష మండ్ర రాష్ట్రమును పాత్రము పరికింపము. ఇంద్రో తెగలవారో గలరు. రెడ్లు, తెలుగులు, తెలంగాలు, తుత్రియులు, మున్నగు వాడుకలగు పరాక్రమమును, దైహికశక్తీసహజమునందును, మీరు పాశ్చాత్యదేశములందు చక్కని తర్కితునందిన యోధు లతో నిండుమిందుగ కులతూగ గలరు. తెలుగువారిని సేన లలో చేర్చుకొనకలచునని ప్రభుత్వమువారి సీమధ్య ఉత్తర వులు చేసినందులకు వారి కీసందర్భమున వందనము లర్పించు చున్నాను. ఈయుత్తరవులు యధ్యక్షు జరుగునంతకాలము మాత్రమే ఆములలో నుండునని కొందరు సంజేహపడుచున్నా రు. ఎటులున్నను, భారతదేశిక దర్శనంలో తెలుగువారు చేరు టకు ఆటంక మేమియు లేనందునటుల ప్రభుత్వమువారు మ రల శాశ్వతమగు నుత్తరవుల నొసగుదురని మఃప్రశంసముగ నమ్మవలసియున్నది. తెలుగువారి కిట్టి అకాశమును కలిగిం చుటవలన, ఆంధ్రులలో గొప్ప కుటుంబములయందు జనించి యోధులై ప్రసిద్ధి గాంచవలయునని భుతాపాలముగల యావ నులకు చక్కని మార్గము నేర్పరచినటుల యగును.

విద్య.

నాగరకతో నలరారు ప్రతిదేశమందును (ప్రాయశః రషియా, టర్కీ, ఈరెండుదేశములను మించుచుండునని యుండునెమో?) పాలితుల విద్య ఉచితముగ కరవబడుట కై పాలకులు తగిన యేర్పాటులు చేయుచున్నారని ఇంగ్లండు నందు విద్యాభ్యాస విద్యాధ్యక్షుల గలరు. ఈపద్ధతియే కూలినాటి కేసీకొన్ని బ్రుజుకునాది నాయకులకు కామన్న (పాన్ మెంటు) నడిగా ప్రదేశము కలిగించెను; కులీనతలనెమి, సంపద వలనకేమి, విద్యాభ్యాసమునకలనెమి (ప్రసిద్ధి గాంచునా) యె డుట తమ స్వాస్థ్యమును నిలుపుకొనగలగుటకు వారి కవకాశ మును కలిగించినది. జనానునందు నిర్భంభ విద్యాపద్ధతిని ప్రవేశ కేంద్రీకరమున లభించిన ఫలము లిట్టివిని మీరెఱుగదురుగదా? కాబట్టి బాధితుసంబంధమగు విశాఖనైతికాభివృద్ధిలై న 'మేర్కొన్న విద్యాపద్ధతిమీద ఆధారపడియున్న యెడల, అట్టి పద్ధతి ప్రవేశకేంద్రీకరమున మననాయకులు చేయు ప్రయత్న ములకు మనము భోగ్యమగు, అనేకీతరలము సమకూరునంత పద్ధతియొకటి ఏర్పడిన నెఱుగింపి ధూనితో పనిచేయు కలమున.

ఏదేశమునందుగాని వ్యవసాయాభివృద్ధి జరియితిపద్ధతి, శిస్తునైసలాపద్ధతి మీ శాశ్వతసిద్ధిమీద ముఖ్యముగ ఆధార పడి యుండును. అనగా, పొలములలో తానచేయు కృషి యొక్కయు, అభివృద్ధి నూచకములగు ప్రయత్నముల యొక్క యు ఫలితమును రైతు ఆనుభవించగలదని ప్రభుత్వమువారు వానికి నమ్మకము కలిగించవలయును. స్వల్పవిస్తీర్ణముగల పొలమును గలవారి విషయమున నైనను, ఈవఱకు శాశ్వతపు నెటిల్మెంటుపద్ధతిలేనిచోట్లయందాపద్ధతిలేని ప్రవేశకేంద్రీకరముట అనేకీతరము. ఈసందర్భమున మతియొకయంశమును గమం చవలసియున్నది. నెటిల్మెంటు పలుమరు జరుగుచున్నవి. అట్లు జరుగుటవలన, హామీలకు వ్యయధార మధికము. భూమికిస్తుపలుమరుమార్పుచు నెడల, రైతులు కృషివిషయమున ధారాళముగ ప్రగర్తించకాలక, కాలక్రమమున విరాదరణసిద్ధి నందుదురు. రిఫ్టప్రభువుగారు రాజప్రతినిధిగ నుండిపుడు వారు దీని కాలమాలోచించి యాక్రిందిపద్ధతిని సలహా యొస గిరి. ఫలితములపరమ మేర్పినపుడు భూమికిస్తునుమార్పువిషయ మై ప్రయత్నములుజరుగవలయునని ఆప్రభువుగారు నుడివిరి. కాని, రయతుల దురదృష్టమునకు ఫలముగ ఆపద్ధతి చక్కగ ఆదరింపబడెను. ఎటులైనను, ప్రభుత్వమువారు, ఇప్పుడు రైతువర్గమును గ్రుంగదీయుభూమికిస్తునకరించుటకు దయాపూ ర్వుకముగ పూనుకొందురేని, అట్లుచేయుటవలన కలుగగల ఆదాయమును కష్టపరిహారముగ వారితరవిధములగుపన్నులను కొంత హెచ్చించవచ్చును. ఈతీరున వారు పల్లెటూరివజలకు మేలు కలిగించవచ్చును.

జిల్లాబోర్డులు, స్థానిక సభలును.

ఇక జిల్లా, తాలూకాబోర్డులను గురించి విచారించుము. (ప్రతిజిల్లాలోను ఇట్టి బోర్డు (సభ) లకు అధికారులు(నాన్ ఆఫీ మెన్)ను అధ్యక్షు (చేర్మన్) లుగ నేమింపవలయును. విజయనగరము, విశాఖపట్టణము, పాశ్చాత్యపురము, ఈచోట్లలోని తాలూకా సంఘములకు అధికారులు అధ్యక్షులుగ నేమింప బడినందులకై ప్రభుత్వమువారికి వందనము లర్పించుచు, ఇట్టి పద్ధతిని నరసి పట్టణము తాలూకాబోర్డునగూడవ్యాపింపజేయ వలయునని వారితమువారిని పూనికతో ప్రార్థించుచున్నాను. విశేషముగ ఆదాయములేని బోర్డుల అధికారమునందు ప్రదేశములలో నిట్టిపాటుదల, జలాధార సౌకర్యములను కలిగించుట అవసరమని యేర్పాటుచేట్ల నాబోర్డులకు(ప్రావింక్షియలు) (ప్రదేశరాష్ట్రీయ కో శి సు ల నుండి) ధన సహాయము నమర్చవలయును. లోకల్ బోర్డు ఆప్తు సు సు రించుటకు చూడతలము వారిపు డాలోచించు చున్నారగదా? ఈకాసనమును తొలగింపజే నమర్చినవారు నిర్ణయించి నిర్వాహక పద్ధతులు ఈకాసనము నములలోనికి తెచ్చుటలో ఆనాదరింపబడుచుండు విషయమును ఈసభా స్థానుల కిప్పుడు గోచరింపజేయుట ఆప్రస్తుతప్రశంస కానేరదు. ఉదాహరణముగ నీక్రిందియంశమునుపరికింపము. యూనియన్ పంచాయతీసభలకు చేర్మన్ల నెన్నుకొనవలయునని, అనగా ఎన్నుకొనుపద్ధతిక్రింద చేర్మన్లను నిర్ణయించుట యుక్తమని యాకాసనము సంపూర్ణముగ అంగీకరించు చున్నది. ఆం గ్లికారము మాత్రమేగాక, అట్టి పద్ధతి యవలంబింప బడుటకు నియమములు నేర్పరచబడినవి. ఈ జిల్లాలో నట్టి హోవాను పొందగలవారు అనేకులు గలరు. ఇన్ని సంవత్సరము లిటుల ఆనుకూలముగ నేర్పడి యున్నను, 1834 వ సంవత్సరము మొద లిప్పటివరకే పద్ధతి పరిశోధనైన నొక్క యూని యనులోనిన ప్రవేశకేంద్రీకరమిడికాదు. మతియొక ప్రస్తావన కూడ మరవబడియున్నది. అనేదియనగా, ఆయా జిల్లా లోని పంచాయతీ సభలవారు, సభలుచేసి, తమలో నెవరినై ననుగూడ తాలూకాబోర్డులకు మెంబర్లుగ నెన్నుకొనవచ్చునని నియమమేర్పడియున్నదిగాని, తాలూకాబోర్డు మెంబర్ల యెన్నిక లకై యిటీవల తయారుచేయబడిన నియమములలో నీవిష యమై యేలాటి ప్రస్తావనగాని లేకుండుట ఆశ్చర్యకరము. తాలూకాబోర్డు మెంబర్లుగలటకు అర్హులగువారిపేర్ల పట్టిలో గ్రామ్యమేట్లయొక్కయు, యూనియన్ పంచాయతీసభల మెంబర్లయొక్కయు పేర్లుగూడ చేర్చబడుట చక్కని కాన్య నిర్వహణపద్ధతికి అవసరమును, అనుకూలమును అగుచు

న్నది. మతియు, యూనియన్ చేర్మన్ల ల న తాలూకాబోర్డు మెంబర్లుగ నేమింప పద్ధతి యూనియన్ పనుల నిర్వహణము మతింత క్లాసువార్త ముగనుండుటకు చాల సమకూల మగునని తెలుచుచున్నాను. తాలూకాబోర్డునకు ఎన్నుకొనబడవలసిన అధికారసభికుల సంఖ్య, ధీర్మకాస్తానికసారము గరిష్ఠసంఖ్య యెంతయో అంతకు హెచ్చింపబడవలయునని ప్రార్థించుట గొంతెక్కుకొని కను గొరుట కాదని తెలచెదను.

ప్రదేశకాసననిర్వాహసభలలో మెంబర్లను నేమింప (నామినేట్ చేయు) పద్ధతిని విధిలేనివిషయముగా నాచరణ లోనికి తేవలయును; ఎన్నుకొనబడిన అధికారుల సభ్యుల సంఖ్యయే యెక్కువగ నుండవలయును. ఎన్నుకొనింపియ్య ము నకై కొన్ని జిల్లాల నొక సంఘముగ చేర్చు పద్ధతినిపూడ మానివేయవలయును. ప్రావింక్షియలుకాన్ సిలన కొక్కొక్క జిల్లాబోర్డును ఒక్కొక్క మెంబరువలెను (ప్రతి నిభులను పంపుకొనగలగుటకు తగినతీరున నియమము లేర్పా టుచేయబడవలయును. మతియు, కార్యనిర్వాహకసభ (ఎగ్జి క్యుటివుకాన్ సిల)లో నిప్పటికన్న నెక్కువమంది మెంబరుండ వలయును. లేకున్న యెడల నన్నిపనుల నొక్కరే చూచుట అసాధ్యము.

అధ్యక్షుని యుపస్థాపనము.

అగ్రాసనాధిపతిగారి (గౌరవనీయులగు రావుబహదూరు బయ్యా, నరసింహేశ్వర శర్మగారు బి.ఏ.బి.ఎల్. హైకోర్టు వకీలు. మదరాసు) ప్రారంభోపాస్థానములలోని ముఖ్యవిష యములు.

సోదర ప్రతిభులారా! వారీషణులారా! ఆర్జునులారా! మనస్ఫురకై నుపయోగ పరచి తేనోవంతమగు ప్రస్తుతస్థితిని నుప్రకాశమగు భావిస్థితిని చిత్రించుకొనుటకు మనకు సామాన్యకాశములు కలిగియుండెను. మనదేశమున పాటుపడుట కును భావించుటకును గూడ శక్తిగలప్రజలు కలరు. జనసంఖ్య యభివృద్ధి నొందుచున్నది. మనకు భూమికిస్తు నిర్ధారణముజరిగి యొకశతాబ్దమునకు వైగానెనది. బాగుచేయవలసిన ప్రశస్తి మగు భూమి యెంతయైన గలదు. తగినంత నష్టమున్నచో నాభూమి ఎంత యుపయోగముగ నైన నుండును. కాని మన నితి అనేకశతాబ్దములక్రిత మెటులనుండెనో నేడుగూడ నట్లు లనే యున్నది. అప్పటికలెనే ఇప్పుడు గూడవచ్చును ధనహీను లముజ్ఞానహీనులము నిర్వాహకముగ నేయున్నాము. నాకా వ్యాపారపంథియు మనల యెడలాడి పోయినది. ఉన్న పరిశ్ర మలైనను విదేశీయుల హస్తములందున్నవి. ఏ జిల్లాకుండు పడునెమిదన శతాబ్దమధ్యమునగూడ విజయజ్ఞాన ధనలగు శూరవరులు కలిగి యుండిరో, అంగ్లేయుల యన్యంతరము కలిగి యుండవచ్చు తూర్పు సముద్రప్రదీపున మహాన్నత రాష్ట్రస్థా పన మొనర్చి యుండునట్టి నీరులు కలిగియుండిరో, అనిమాము కన్నమరణమే యుత్తమమనట్టి యభిమానములగు పురుష వతంసులును, వారి కోరిమణులును కలిగి యుండిరో, ప్రాగ్దేశీయనందు ఆంగ్ల సామ్రాజ్యస్థాపన మొనర్చుటకును దానిని గుస్థిర మొనర్చుటకును తోడ్పడిన యోధాగ్రణులు కలిగి యుండిరో, అట్టి జిల్లాకుండు నేడు సామ్రాజ్య సంతతుణా గ మతిహారములగు పరానుదేశపు మైదానముల యందును ఆభివృద్ధిమూలములగు తూర్పు ఆఫ్రికా యధ్యక్షాముల యందును, పారసీక జలభాగప్రాంతమందలి తీరాత పనివ్యాపూన సముద్రతీరముల యందును, జీవరక్తమును వెదవల్లుచున్న యోధజన సేవములుయందు చేరి పోరదగినవారిొక్కరైన లేకపోవుట తటస్థించెనగద.

ఆవిభక్తాధికార విధానముననే మన కధికమగు దురవస్థ తటస్థించెనని తోచుచున్నది. మనదేశ విస్తీర్ణము, జనబాహుళ్యము దాద్ర్యములయందే, మనకుగల లోపము శక్తిక్రమగుచున్నది. మనమీ యజ్ఞానావధియందున్నంత కాలమును మనవివేకాననము కలుగబోదని మనమిటీవల నే గ్రహింపబలిగితిమి. పరిపాలనా విధాన ప్రధాన సత్యధర్మము లను నాగరక ప్రభుత్వములు సద్విధానమునకు మరిల తెచ్చు చున్నవి. ప్రాచీనకాలమందలి యోగులగు రాజనీతిజ్ఞులు తమతమ సమాధులలోనుండి లేచిచూడ గలగుదురేని సాంఘిక కాసన నిర్వాహమున నిటీవలచేయబడిన యభివృద్ధిమార్గులను గాంచి రిచ్చువడకపోరు. తగినంతయరకాశ మేర్పరుపకుండచేయ బడిన సిక్కునిహారణము భూస్వామికిగాని రైతుకుగాని విశేష ముగ లాభకారికానేరదు. దేశకళ్యాణమును గమనించుటకు మూవ ప్రపంచమున జ్ఞానాభివృద్ధిని కలిగించుటకును మనకు ధనమును తీరికయును గలవారు కొవలసి యున్నాడు. ప్రాచీనకాలమందులకై బ్రాహ్మణ నాయకును సాధికగుప

కల్యాణాదిపూజలను చేరు. ఆంగ్లేయదేశమునది ప్రభు వర్గము చేతమున కుత్సరాజానీతిజ్ఞుల నొసంగుచున్నది. వారే ప్రెస్టుమునందును నాకాదేశమునందును ప్రవేశించుచున్నారు. మరియు ననేకములగుదిధముల చేతనేనచేయుచున్నారు. కాని మనదేశమునందు జమిందారీ కుటుంబములలోని చిన్నవారంద్రు, వారికితగిన యనకాశము కలుగకపోవుటవలనను తగినంత జ్ఞానము లేకుండుటవలనను మరియు ననేకకారణములవలనను నైన నుండవచ్చును గాని, వారు మనజ్ఞానకాదేశమును మేలుచేయలే దనువిషయము నిశ్చయము. ప్రభుత్వమువారి కార్యవిధానముక సభలో సభ్యులుగానుండి బాబ్బిలిమహారాజుగారు. ప్రత్యేకముగ కార్యవిధానము మొనర్చియుండుట. కుర్రపమురాజు గారు కాసం సభలో సభ్యులుగానుండి జమిందారుల కధికముగ మేలుకలిగించియుండుట, పూసపాటి వశేషమునకు కడపటివారందరిన ఆనందగజపతి మహారాజువారు విజ్ఞాన సంపన్నులై యుండుట (తగిన యనకాశమును కార్యభారమును లేకుండుటచే నామేధాశక్తియంతయు నియంపయోగముగ వ్యయ పడియుండినను) మున్నగువానిని తలంచుకొన్నచో పీక సందర్భము సారముగని జమిందారులెట్టి చేతనేనచేయ సమర్థులుగ నున్నారో మన మాహింద్యుకవచ్చును. నుప్రసిద్ధమును విజ్ఞాన యుక్తము నగు జయపూరు వంశజులవలన మనముబడయు ననకాశముగల విషయమును గూర్చి ప్రస్తుతము నుడువక దాని నాపి యుంచెదను.

మన పరిచయ మన్ని విషయములయందు సత్వంత వివరముగ నుండుటయే మనకుగల గొప్ప లోపము ని నేను నుడివియుంటిని. మనప్రాంతమున 2 వేల చదువు పుష్కలప్రదేశము చాలవరకు జవాహర్ మొదలయే యనవచ్చును, కాన నింక నుపయోగమునకు లేనట్లనిభాగము 10 వేల చదు రిప్పుష్కల విస్తీర్ణముకలదిగా నున్నది. కాని యందులకు రాక పోకలపాకర్షణముల నెన్నిటివో ఏర్పరుపవలసియున్నది. లోహ మార్గములు రాజమార్గములు వంతెనలు, విశ్రాంతిగృహములు నూతులు పాఠశాలగృహములుగూడ సేర్పరుపబడ వలసియున్నవి. వీరినిన్నిటిగూడ సేర్పరుపటకు విత్తమత్సరి కముగ కావలసియున్నది. అవిత్తము మన మెక్కడమును ను కూర్చుకొనినట్టిలో లేదు. ఇచట మనప్రభుత్వములను నాశ నము చేయు వ ర కు ను గూడ నీ ప్రాంతములయందు మనకు నిరుపయోగమే యగుచున్నది. అట్లుచేయుటకు మరల నెంతయోధము కావలసియున్నది. మనప్రాంతములలోను, మహాభయవర్షములకు, అందు మానవుల దృష్టికి కనబడ కుండ నదియున్న సెలయేలేను, మన మాపయోగింప గలిగి నచో ఈజిల్లాలో సేర్పరుపబడెను కుశ్రముల నన్నిటిని గూడ నడిపించుటకును తగినంత నాజలాపాతములూ సంగ్రహమును, అట్లుచేయుట కొంతయోధముకావలసియున్నది. మల్కాజగిరి తాలూకాలోను ఇతరప్రదేశములలోను వెనుకబడ సుకీర్ణము లగు గ్రామములందెను సమప్రతీకములన్నియు నేడు చిరుత పులులకును నీనంగులకును ఏనుంగులకును నివాసయోగ్య ములై దట్టముగ బెరిగిన యడవి చెట్ల చే నిండి దాటుటకు తగినంతనలు లేని మహాశేకముగల కొండ ఏర్పలన దుర్లభములై యున్నవి. ఈ ప్రాంతములకు జయపుర మునుండి గోదావరిజిల్లానుండియు చాలచేరికగ రావచ్చును. ఇట్టి సర్వసమ భరితముగ చేతము నుపయోగములొనర్చు లేనట్లనిన భవము ప్రధానము ఈ ప్రాంతముననున్న కొన్ని పర్వతా గ్రములపై శివోష్ణస్థితి మిక్కిలి యనుకూలముగ నుండును. ఈ ప్రదేశము జవోపయోగ్యముగ సేర్పబడినప్పుడా పర్వతో పరిభాగముల నాకోగ్య శ్రేత్రములుగ మార్చునచ్చునట్లు యాకాశకు ముము కాజాలము. వారిలోకొన్ని రి వేల అడుగుల ఎత్తునకు మించియున్నవి. ఈమన ప్రాంతమును జవోపయోగమునకు తెచ్చుటకును మనప్రభుత్వములను రూపుమాపుటకును అందులకుగాను ముఖ్యసాధనములగు నాకా శ్రయ సాధనమును లోహ మార్గ నిర్మాణము ను కీర్ణముగ సోనర్పటకును మనమాందోళనము చేయుచునే యుండవలెను. నిరుడునేను దేశీయమహాజనభా ప్రాతినిధ్యముగ క్రూరభ్రతుగారిని సందర్శించుట సేర్పడినసంభుమున నొక సభ్యుడనుగ ఇంగ్లాండుదేశమున కేగివచ్చు నేనచట బెంగాలు నాగపూరు రైలుచేకంపెనీ ప్రధానోద్యోగులతోడను, క్రూర్ సముద్రతీరమునకు మహాపకార మొనరించిన మనమిత్రోత్తము లగు టర్నరుగారితోడను విశాఖపట్టణములో నాకాశ్రయము సేర్పరుపటకు గూర్చియును రాయపూరు పోగ్యతీర్థారు లోహమార్గము మున్నగు నిరుపదారులను గూర్చియు ముచ్చటించితిని. నేను గ్రహింపగలగునంతవరకు మనయాశయములు

కార్యరూపమును వహించుట కధికకాలవలంబన నుండదని నేను నుడువగలను.

వెనుక నిచట కట్టబడిన మంచీరకము ఓడలు సముద్ర తీరమందంతటను వ్యాపించి యుండెను. ఏమి రానున్నదో మన వర్తకులకు తెలిసి యుండెను. పాగయోడల వ్యాపారము కేవలము విదేశీయులచేతియందే యుండి యుండెను. 1890 సంవత్సరారంభమున లోహ మార్గములు వేయబడినపుడు కర్ణాటకచేసిన వారెవరు? లాభమును పొందిన వారెవరు? ఈ జిల్లాలోని వారి కనుభవము లేకుండుటయే గదా యందులకు కారణము. ఈ జిల్లాలో సేర్పరుపబడిన వ్యవసాయ కాఖ క్రొత్తకాఖ, మనవారికి చూపుటకు కండ్లున్నచో వారే కాలమునది కట్టియుండుదురు. కాని మన కాలసింపుట సహజగుణమై పోయినది. మనప్రప్రాంతములో లోహమార్గములను రాజమార్గములను వంతెనలను కట్టించుటకు యంత్ర కాస్త్రజ్ఞులు కావలసియున్నారు. అట్టిపనులను చేయించుటకు తగిన సామర్థ్యమును బడసిన వారెవరైన మనజిల్లాలో నున్నారా? మనప్రభుత్వములను తలయెత్తకుండ నడగ ద్రొక్కుటకు వైద్యకాస్త్రవేత్తలు కావలెను. ప్రతి సంవత్సరము ను వైద్యకాస్త్ర పరీక్షల నారితేసినవారందరేర్పడుచున్నారా? గనుల పరిశ్రమలు, కలప వర్తకము, మున్నగు వ్యాపారములన్నియో సేర్పడవచ్చువి. అందులకు యువజనులకు తగిన విద్య సేర్పటకు మీ కవకాశము లేవైనగదా? ఇట్టి విషయములను మీరు ముఖ్యముగ నాలూచింపవలసి యున్నది. మీ వైద్యకాస్త్రపాఠశాలను కళాశాల నొనర్పవలయును సగము సగము పనులకును పూర్తియగు సామర్థ్యములేని పాఠశాలలను ఏర్పరుపట ఈజిల్లాలో చేయదగినపనిగాదు. మీ జమిందారులకు ధనికులకు తగినధనమొసంగునట్లు మీరు వారి యాచింపుడు. నిందింపుడు. లాలింపుడు. దొరతనమువారికి నిరంతరము విశ్రాంతిలేకుండ చేయుడు. త తే క దీ త్త తో చేసిన పరినెగితిరును. మొదటి రకము యంత్రకాస్త్ర బోధక కళాశాలను మీకిచ్చువరకును మీరాందోళనము చేయుచునే యుండుడు. మీకది లభించువరకును మీరు చేతులు ముడుచుకొని మాన్పుండబోకుడు.

విద్యావిషయమును మీరన్ని విషయములకన్న నెక్కువ శ్రద్ధతో గమనింపుడు. 1911 లో చదువు వచ్చినవారు 71,140 మంది మాత్రమే. అనగా మొత్తము జనసంఖ్యలో 100 కి ముగ్గురికి మాత్రమే చదువువచ్చి యుండెను. ఇట్టి నిందను మీరు తొలగించుకొన వలెను. పూర్తియగు నెకండరీ పాఠశాలలను గల తాలూకాలు 4 మాత్రమే యున్నవి. మనప్రాంతమున ప్రదేశపరీక్ష పాఠశాలలే నీలేదు. వారి వారి కాలూకా ప్రధానపట్టణముల యందట్టి పాఠశాలలు లేని లోటుతీర్చుట జమిందారులకును ధనికులకును ముఖ్యవిధానముగ నున్నది. ఇతరులట్లు భవసహాయము చేయుచున్న నరిసీపట్నము పాల కొండ తాలూకాలో నందులకు వలయు ధనములు లోకలు బోర్డులవారును దొరతనమువారును సమకూర్చవలసి యున్నది. ఆ తాలూకాలు రయిలునకు చాల దూరమున నున్నవి. వానికి చేరిన మనప్రప్రాంతము లున్నవి గాన వీరి విషయమును దొరతనమువారు ప్రత్యేకముగ నాలూచింపవలసిగదా నున్నది.

పారంభవిద్యాభివృద్ధికి మధ్యమోత్తమ విద్యావ్యాపనము శిశువుముగజరుగుట యవసరము. అట్లుజరుగవచ్చు వాలికలకును బాలికలకును విద్యసేర్పట సేర్పరుపబడెను ప్రారంభ పాఠశాలలో నుపాధ్యాయులుగా నుండుటకుతగినవారెటుల లభించెదరు. సామర్థ్యము కలిగియుండుట శ్రేష్ఠముని యొప్పుకొని తీరవలెను. కాని సామర్థ్యవ్యాప్తమున నవసరము లగు నిరోధములను తెచ్చిపెట్టరాదు. క్రమక్రమముగ సామర్థ్యము వచ్చి తీరునట్లు సిద్ధాంతము. మహాశేకముతో నన్నివిషయములయందునుగూడ సభివృద్ధి నొందుచున్న పాశ్చాత్యదేశములతో పోల్చుటవలన సేర్పడు మనదేశపు ప్రస్తుతస్థితిని మనమున నాలూచించినచో నిరుత్సాహములను ఏకపక్షావలంబనము నగు వారు ప్రభుత్వాధికారమును వహించినచో మనదేశ మభివృద్ధి నొందుట కే యనకాశ ముండదు. ఆ లోచనా విరహితమగు నుత్సాహముతో ననగదాయకములగు కాసనముల నొనర్పవలెను నది నాతలంపుగాదు. కాని బాధ్యత వహించినవారయం దుత్సాహము చాల లోపముగానున్నది. దేశీయులమును, విద్యాభివలమునగుమనమే, సరియగు నుత్సాహమును మానకుండనుండినప్పుడు, వారికివిధాయకమని తోచి నంతవరకు ప్రయోమతో చేయుచున్నట్టియును, వారునమానక మాత్రులే యగుటవలన సర్వవిషయములయందును మనతో

నేకీభవించి మనము భావించినరీతి నే వారుకూడ భావించవలెనని మనముకోరకు గొంతెమ్మ కోరికలప్రకారము చేయగలుగుట మానవసహజము కాకుండుటచేనట్లు చేయజాలనట్టియు, వారిని మనమెటుల నిందింపగలము? మనకుత్సాహము కలుగచేయుటకు వారితవరకును చేయదగిన దాని నంతకు చేసిరి. ఇంతటి నుండి మన యుత్సాహముకూడ వారికి కలుగ వలసి యున్నది. ప్రస్తుతము కట్టపడిన విచ్చినవారు పాశ్చాత్యులవలె చాకచక్యము కలిగినవారుగ నుండుట లేదని మనము చింతిల్లరాదు. ప్రస్తుతము కావలసినమంది కన్న నెక్కువమంది ఏర్పడుచు న్నారనియు నాతరపడ నక్కరలేదు. బోధనా విధానము అధికారవిరుద్ధము కానపుడును హానికరము కానపుడును విద్యబడసిన వారిలో చాకచక్యముగల వారి సంఖ్యస్వల్పమైనను గూడ నందులకు తొరతనము వారును ప్రజలును గూడ తృప్తి నొందవలెను. ఈ దేశములోని వారికి నెమ్మది సంఘస్థి సౌఖ్యము కలుగుటకు విద్యావ్యాప్తమే ముఖ్యముగాన నట్టి విద్యావ్యాప్తమున కెట్టి యభ్యంతరమును కలిగింప రాదని నేను ప్రార్థించుచున్నాను.

ఆంగ్లేయభావములన మనకంత యైన ప్రయోజనమున్న దనుట నిశ్చయమే యైనను ప్రజలు దేశ భావములను సంపూర్ణముగ విడచి వెట్టుట యసంభవమని నేలం పనివారెవరుండురు. విద్యస్వత్ర వ్యాపింపవలెనని మనము కోరుచుంటిమిగదా. దేశభావములకమునగాకున్న విద్యసర్వత్ర నెటుల వ్యాపింపగలదు. అట్లు దేశభావములములమున ప్రజలకు విద్యగరవుటకు జాతీయవాగ్ధ్యము మేర్పడకుండ నెటుల సాధ్యపడును. జనులలో మేధావులగువారు దేశభావము పరతంత్రులుగాకున్న నట్టివాజ్ఞయమెటుల సేర్పడగలదు? ఆంగ్లేయవాజ్ఞయమును జాతీయముగ నొనర్చుటకొక దైనదిక పత్రిక యత్యవసరమని మనమందరమును చాలకాలమునుండి తలంచుచుండుట నిక్కువముగాన నట్టిదినపత్రికను స్థాపించి ఉదారభావముతో నివసితకార్యములందు సంపూర్ణత్యాగ మొనర్చుచున్న శ్రీయుల కాకానాధుని నాకేశ్వరరావు పంతులుగారికి ఆంగ్లేయలందరును కృతజ్ఞులై యుండుట యత్యవసరముగాని రితేకృతజ్ఞతలు ప్రయోజనకరములుకావు. ఆయన ఇది వరకే విశేషధనము నిందులకు త్యజించియున్నారు గాన నాయన సాహసించి ప్రారంభించిన ఈ ప్రతిష్ఠాపను శ్రీకృష్ణాయిగా నుండుటకు తగినదాని నంతటిని మనము చేయవలసి యున్నది. ఆంగ్లేయప్రకటనాదాగరముల సభివృద్ధి నొందించుటకు బెజవాడ బరంపురముమొగ్గు పట్టణములలోని యాంగ్లేయ సోదరులు మనకు మార్గదర్శకులైరి గానమిత్రులందరును సన్మా గ్గుచుకలంబింపవలెనని నేను కోరెదను. ఈ భాండాగారుల ఏర్పాటు సక్రమముగ సభివృద్ధి నొందింపబడినచో భాషాభివృద్ధికి చాలవరకు సహకారికాగలదు. మరియు పల్లెటూళ్లయందుండువావారు విద్యాపాఠముగనందు తుటణములలో వారికి కాలభారమునతోలించుటకును, వారికి సోమరితనమునున్న గురురభ్యాసములను తొలగించుటకును, గూడ నీ భాండాగారములుపయోగ కరములు కాగలవు. విజయనగరము సంస్థానము వారు సంస్కృతభాషాభివృద్ధికి ప్రోత్సాహ మొసంగుచుండుటయు నాప్రతిష్ఠాపనమును వారు చాలవరకు మంచిస్థితి యందుంచుటయును మనమందరమును చాలనల్లసము నొంద తగిన విషయము. సింహాచల దేవాలయదాయములో మిగిలిన సొమ్మువిద్యాప్రతిష్ఠాపనము క్రింద వినియోగింప బడువిషయమున ఎల్లరును ముఖ్యముగ నామోదింపగలరు. విజయనగరము కళాశాలకు ప్రధానాధికారులను మన పూజ్యమిత్రులు నగు రావుబహదూరు రామానుజాచారిగారి సందర్శనము నీ ప్రతిష్ఠాపనమింకను మంచిస్థితికి రాగలదనుటకు క్రింద సంందియము లేదు. మన జిల్లానుండి వెళ్ళుచుండి ఇతర జిల్లాలకు పోవుచుండుటవలన ఇచటి వ్యవసాయము చాలి నంతగా లేదని తోచుచున్నది. కొండకల్ల కొమారసరసుల కభివృద్ధి నొందించుటయు వరహా, తుని నదులలో రిజర్వాయరుల సేర్పరుపటయు మున్నగు పనులనేకము తలపెట్టబడెనుగాని ఏయును తుడగగలేదు. శిశుగూర్చి క్రీడవర్షరుగా రిచటికినచ్చినపుడు చాల చిన్న వింపము నదిగాని ప్రవెట్లందు ప్రభువుగారభి కాశమును వడలులోపలను హరిగుగారు మనలను వీరులో పనులను ఈజిల్లామొక్కటికి నిధిని సాధ్యమగునంత యగుటకు ప్రతియుదుంచుటచే గూడగలదని మీరు నమ్మక యున్ను.

ఆంధ్ర పత్రిక

1915-వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల 3-తేది

శనివారము.

నేటి మండలసభలు.

ఇరువది నాల్గవ గంటల మండల సభయు పదియవ విశాఖపట్టణ మండలసభయు మొదటిది రాష్ట్రాపు పేటలోను రెండవది రాజామునం దును నేటిదివము ప్రారంభమైనవి. గుంటూరు మండలసభకు శ్రీయుత కొండా వెంకటకృష్ణయ్య పంతులుగారి గ్రాసనాథ పత్రము వహించు చున్నారు. విశాఖపట్టణము సభకు కా. బయ్యారసింహ శర్మగారి గ్రాసనాథ పత్రము వహించుచున్నారు. నీరి రువురును తమతమజిల్లాలో మాత్రమేకాక ఆంధ్ర దేశము సంతటను సుప్రసిద్ధులు. మండల సభల కగ్రాసనాథ పత్రము వహించుటకును వీరికిరువుర కును నిదిప్రథమ తరుణముగాను ఒక్కడేదము మాత్రము కన్పించుచున్నది. శ్రీయుత వెంకటకృష్ణయ్యగారి వ్యాసమాండ్రమున నున్నది. కా. నరసింహేశ్వర శర్మగారి వ్యాసము ఆంగ్లరూపమును దాల్చినది. శర్మగారు తెలుగుభాషలో మాటలాడ జాలనివారుగారు. మాయనుభవ మున్నంతవరకు నాండ్రమును సుబోధకముగా పలుకగలరు. పలుక లేనివాడైనను పలుకుటకు నేర్పుకొన వలసిన కాల మిది. ఇట్టి సందర్భములో శర్మగారి రాష్ట్రమున విశిష్టవ్యాసమును కలిపి యుండుటను మేము ప్రశంసించ జాము. ఆంగ్లమున సంఘాధ్యక్షు లగు వై. సన్యాసగారుమాత్ర నాష్ట్రముననేవాసిరి. విశాఖపట్టణము సభలోని యువవ్యాసములుగూడ వెక్కువగా నాష్ట్రమున జన్మించు నేమోయని భయమందలపి యున్నాము ఆంధ్ర మహాజన సభాధ్యక్షులుగనుండి ఆంధ్రభాషలో నొక చోట గాని వెక్కువోటల నుపయోగించి తమయాంగ్ల వవ్యాసముననే మాత్ర భాషలనున్నదిచి ఆంధ్ర రాష్ట్రపత. పాతులలో వగ్రగణ్యత్వమునుండిన శర్మగారు మండల సభవంటి సభలోనికి కంప్రమును తీరనిచ్చుట జూడ మాకాశ్చర్యముగచున్నది. మండల సభలుమండలవాసులకు స్థానిక విషయ ములకు సంబంధించి రాజకీయ విజ్ఞానమును గలిగింపజేర్చునవిగాని యువవ్యాసకుల యాంగ్ల భాష ప్రావీణ్యమును కేంద్రీకరింపగా శర్మగారు హృదయరంజకముగ నిర్ణయించిన విశాఖపట్టణపు మహానుభావులుయిరు జాతిపుట్టునట్లు చిత్రించిన ప్రజాస్థితియువారినోటనే ఆంధ్రభాషయందు వెలువడి యుండవలసి ఎందరు సభ సభలు కార్యోత్సాహుల గుగులు గదా. మహాతేజస్సులలో భాషాపరిష్కార మోక్షమునకు కట్టి పక్కనలను జడపువిద్యా విద్యులకిని హృద్యంబును లగుచును సమస్త ప్రముఖ ఇంగ్లీషు లోకచవా కౌంజర్యముగా వారు భావింతురు కాని ఈమాటలే మాత్రభాషలో ఇంకను నాగిరిపుట్టుటలు తాకిని రాధా కుమారి ప్రజావిజయములను కలిగియుండును. ఇకవైనను శర

రాష్ట్రము మహాసభలకును శాసన నిర్మాణసభ కును నుంచుకొని తక్కుంగల పట్ల ఆంధ్రమునే ప్రవృద్ధి పరతురుగాకయని నమ్ముచున్నాము. శర్మగారి యువవ్యాసమున ముఖ్యాంశము ఆమండల ములోని విజేస్థిని నివాసయోగ్య మగు విధినివేశ మొనర్చు కొనుటకు సల్పవలసిన కృషి. 10,00 చదువుపై మన్యముగలదు. ఇప్పటికి 2,000 మైల్ల మనుష్యా క్రమణమున నున్నను తక్కుంగల దానిని నుపయోగించు కొనవలసి యున్నాము ఏజంసీ నుపయోగించుట యుగ రోడ్లు, రైలు వేయుట, వంతెనలుకట్టుట, గ్రామములు నిర్మించుట, మన్నెపు రోగములను జ్వరములను బోధోలుట, ఉత్తమరీతిని వ్యవసాయము పెంచుట. దీని కుంతటికిని ద్రవ్యము కావలెను. నిర్మాణ విద్యాపట్టుకను, నైద్యవిద్యాప్రాధిమ్యవ్యవసాయ కళాకాశలము గావలెను. ఇవియెచ్చట గలవు. ఎచ్చటనుండి రాగలవు. మండలపుష్టిని దీసి కొనినను, ఆంధ్రదేశపుష్టిని దీసికొనినను నివి గగనకును మమలుగానున్నవి. కావున గా. నరసింహేశ్వర శర్మగారు చెప్పవలసిన మన ఇంజనీరింగు కళాశాల రావలెను. మననైద్య విద్యాలయము రావలెను, మనదేశపు మావనులు విద్యగల వారు, ఇప్పటికంటె నెన్నియో రెన్నికావలెను. లేకున్న మనకున్న మన్నెములను మాన్యములను ఇతరుల వశముచేయవలసి యుండుము. శర్మగారు నుడుపురీతిని మొదటనే పరిపూర్ణ విద్య రావలెనన్న రాదు. కొంచెమీ పరిపూర్ణత్వము తగినను తగినంత తగినందరకు కలుగుమాగ్గము చూడవలెను. తరువాత పరిపూర్ణత్వము తనంతట వచ్చుచు. ఈవిషయమును ప్రభుత్వమువారు గమనింపవలసి యున్నారు. వారు గమనింపకున్న ప్రజలైనను గమనించి విరివిగా విద్యాప్రదాన మునకేర్పాటులు చేయవలసి యున్నారు. విశాఖపట్టణమున తూర్పుతీరపు నుత్తమ సాకాష్టానముగూడ నేర్పడ నున్నది. అన్ని విషయల నావట్టామాండ్రదేశమున తలయెత్తి కొననున్నదికాన నామాండలి కులు తమజవాబు దారీలను చక్కగా నెరుంగ వలసియు న్నారు. విశాఖపట్టణము నుండి గుంటూరువరకు సురలితిమేని మజియొకరితి వాతావరణములోనికి బ్రవేశించు చున్నాము. శ్రీయుతకొండా వెంకటకృష్ణయ్యగారు మాత్రభాషలో నుపయోగించిన నాక్యములు వారిహృదయోత్సాహమును వ్యక్త పరచుచున్నవి. వారు గోకలేనుగురించి.

“అట్టిమహాత్ముని సచ్చారిత్రము భారతీయుల కల్లరకు మేల్పొలికాదా! ఆయనపదువులు పరమ ప్రమాణములు. ఆయన చెప్పుములు పరమోత్కృష్టములు. ఆయన ప్రతిభా విశేషములును. సాక్షిలాక్షిగుణ సంపత్తియును ఆయనకు హి మాదిత్యంగా గ్రములకు మించిన కాశ్యోత్పత్తియు కల్పించి భారతచారిత్రము నేను మహాన్నత స్థానం బొసంగెను. ఆయనకు భావుని గూర్చి స్మారక చిహ్నములు నెల కొల్పటకు కలువోట్ల జలవిధముల ప్రయత్నములు సాగించుచున్నాను. కాని వారిచరితంబు భాగుగ తెలిసికొనివారు త్రొక్కిన త్రోవకేపోయి లోకమునకు చేతనై సంతోషకు మేలు చేయుచువారి జీవితసంకేతమును నెరవేర్చు బ్రయత్నించుట యన్నిటికంటెను యుక్తమైన స్మారక చిహ్నమని కలంకెన!

అని చెప్పిన వ్యాజాలము వారి యాశయమును జేబుపరచుచున్నట్లు. వారివ్యాసమున గల యన్ని విషయములను విమర్శించుటకు నెడము చాలదు. ముఖ్యముగా వారు కొన్ని స్థానిక విషయములను సంఘి సందర్భములను జక్కగా వివరించి ముందు సడువ వలసిన విభాషమును సూచించియున్నారు. కొంగగుంపుల సెటిలెంటులను గురించియు, గాజుగూడలను గురించియు, పి. బి. తరగతుల విభజనను గురించియు వారు చెప్పిన నాక్యములను ప్రభుత్వమువారు గమనింతురుగాక

యని కోరుచున్నాము. జనిమొదటచేసె తరువాత దానిని త్రిపుట కిష్టములేక ప్రజభిక్షి నవసరముగ నననుకూలములని తెలిసిన విషయలలో గూడ జోక్యము పుచ్చుకొనకుండుట మనదేశమునందలి యధికారవర్గమున కభ్యాసమయిపోయినది. ఇప్పుడిప్పుడెచ్చటెచ్చట హాంజి ప్రభువువంటి యదారుని దృష్టాంతముచే నొక కొంత మార్పుకలిగి యున్నను, ఆమార్పు సాధారణముగ సధికార కార్య సరణిలోనికి రాలేదు. మనయాంధ్రదేశమున పైన పేర్కొనబడిన మూడు విషయములు మనప్రాత ర్నిరోక్తానికి వాసనకలవై యున్నవి. గాజుగూడలు పి. బి. జిజిజనులు కొంత ప్రాతవేయెనను నెటులైనా విషయము క్రొత్తది వానితోచేరుచుండుట విషాదకరము. కావునలిబరులు ప్రభువులగు పెంట్లండుగారైనను జోక్యము కలిగించుకొని పై విషయములను విచారించుటకు దగిన యుపాయము లరియుదురగాక యని విశ్వసించుచున్నాము. నీటివిషయమున నిజముగా రైతునకు తెలిసినంత ఇంజనీరింగు మండితుకు తెలియదుగాన ప్రభుత్వమువారు వెంకటకృష్ణయ్యగారు సూచించిన రీతిని కమిషను నెర్పతురుగాకయని నమ్ముచున్నాము. మూడు విషయములు మాత్రము విశాఖపట్టణ సభాహాస్వన సంఘాధ్యక్షులయు సమావేశాధ్యక్షులయు గుంటూరు సభాహాస్వన సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీరామ శాస్త్రిగారి యొక్కయు సమావేశాధ్యక్షులయు నందరి యొక్కయునుప వ్యాసములతో సమానముగా కాన్పించుచున్నవి. అందులో మొదటిది ఈ యుద్ధమున మన సామ్రాజ్యమునకు జయము గావలయునను హృదయ పూర్వక ప్రార్థన. బ్రిటిషురాష్ట్రమునకును మనకును నిప్పును చూపట్టియుండు సఖ్యము సింహాస్థానయొక్క పూరితత్వముగాక మరియేమియను నమ్మకము. రెండవది. స్వతంత్ర దేశముల దువలె మనదేశమునందు మన ప్రతిపాదుకును నాయుధ ధానిగానుండు భాగ్యముండి యుండిన నిప్పటికిమన సామాన్య శత్రువులు ఉక్కడగి యుండరాయను కొరంతె అందువలన జనించు నాయుధ ధారణే చ్చు మనపాలకులు మనభక్తినిప్పటికి పూర్ణముగా నొగిన వారుగాన నైకకంక్షియును పోతేచ్చును పృథువులు కొంతకొంతయైన తీరురుగాకయని కోరుచున్నాము. మూడవదియు నీదృశ్యమొకటియే అది స్వకలిపాలనాభివృద్ధికి సంబంధించినది. మాగాయకు లమగుచుండు నడవీయు వివరీతముగాను ప్రభుత్వము వారిదివరకు గ్రంథస్థము చేసినవానిని కార్యములో బూర్ణముగా నాపుడను చున్నారు ప్రజలైనంత పరిశ్రమ చేసినయెడల దీనిని ప్రభుత్వమువారు తప్పుకయింపుకొని హైందవ వాంఛితముల దీర్తురనియే నిశ్చయింపవలసియున్నది. మొత్తము మీద నేటిమండల సభలు ఈయన్ని మార్గములను కొంత చలనము గలిగించుటకు సహకారులయ్యెనేని యంతియచాలును సహకారులగును గాక యని నమ్ముచున్నాము

ఆంధ్ర ప్రకాశిక యొకముఖవ్యాసమున పత్రికానిర్వాహకుల సంఘమొంటి యావశ్యకే మని వ్రాయుచు నిదివరకే జరిగినవడిగిన యొకప్రయత్నమును జేర్చుచు దేశమంతటికిని సంఘమేర్పరచుటగాని ఈరాజధానిని యాంగ్ల పత్రికలను శ్రద్ధవహించునట్లు చేయుటగాని గౌరవగదనిర్ణయించి ద్రావిడభాషలగు దాక్షిణ్య భాషలలోగల పత్రికలకు సుబంధించి యొకసంఘము నెర్పరుక వచ్చునని యభిప్రాయ మిచ్చుచున్నది. సాధ్యమయినయెడల సర్వహైందవ భాషలకును సంబంధించి సంఘమేర్పరచుట ప్రశంసనీయపద్ధతి. దేశభా

బరోపా మహాసంగ్రామము.

జర్మను సబుమేరైనుల దురాగతము

ధ్రావరుగారు మునుగుట.

వాషింగ్టన్ ఏప్రిల్ 1:— ఫలాహా యను యోడలో ధ్రావరుగారు మునిగిపోవుట యుద్ధోగముల ద్వారా తెలియక పోయినను. ఈ విషయమున చాల చిట్కొలుగునని యుద్ధోగియులనుచున్నారు.

స్థిరపడుట.

వాషింగ్టన్ ఏప్రిల్ 2:— ఫలాహాలోని హతశేఖులకు దర్శాప్రతేయగా నొక యుద్ధోగదేశమును ధ్రావరుగారు మునిగిరిని దెలియుచున్నది ఇంగ్లండులోని సంయుక్త రాష్ట్రములవారి రాయబారి డాక్టరు పేజ్ గారు దెలుపుచున్నారు.

మరియొక యోడను ముంచుట.

లిస్బన్ ఏప్రిల్ 2:— నెం. యు 28 రు. జర్మనీవారి యంత్రామి సాకుపాయిటుని బ్రిటిషుయోడను ఫినిస్టెయి గ్రమున కరువదిమైర్ల దూమునందు ముంచివేశెను! నొక బ్రిటిషుయోడ 36 నావికులను లిస్బనుకు తెచ్చెను.

షలలో పత్రికా నిర్వహణము బాగుగా నిడిరకు నెరవేర్చువా రెక్కువగా నుత్తర హిందూస్థానము నను పశ్చిమ హిందూస్థానమునను గలరుగాని దక్షిణమునలేరు. దేశభాషా సంపాదక సంఘముల ముఖ్యకార్యము రచనాపద్ధతులకును పరిభాషలకు సంబంధించి యుండగలదు. మరియు వివిధభాగములయందలి ప్రజాభిప్రాయమును ప్రకటించుటకు చేయదగిన పరిశ్రమకు గురించియు నీ సంఘమాలోచింప వలసియుండును. అందుచేత నొక్కద్రావిడభాషాపత్రికలవారే సభ్యులగుటచేత నెక్కువఫలము రాజోడు. హైందవ దేశభాషా పత్రికలన్నిటిని చేరువలేనప్పుడు రెండుమార్గములు కన్పించుచున్నవి. ఆంగ్ల పత్రికలను జేర్చుకొని దక్షిణహిందూస్థానమునకు సంఘము నిర్మించుట యొకటి. ద్రావిడభాషా పత్రికలకు పూత్రమే సంఘమును నిర్మించుట మరియొకటి. మొదటిమార్గ మవలంబించినయెడల సంఘమునకు పట్టుకుబడి యెక్కువ యుండును. రెండవమార్గము సవలంబించినయెడల దేశభాషా పత్రికలకు విశేష మగు విషయముల చర్చకు నెడను తగినంత యుండగలను. అయిన మొదటి కోరిక నెవేరినచో రెండవది దాని కంతర్భూతముగా కలుగును. అట్లు సర్వ హైందవ వైత్తికపుస్తకాలకు లోక ఇట్లు పలుకుబడి కలిగించుకొనలేక పట్టిద్రావిడభాషా పత్రికలతో మాత్రముపక్కిమించుట అంత యుపయోగకారి కాదు. అయిన కొద్దిఫలము కలిగినను చాలునని యుపక్కిమించిన నుపక్కిమింప వచ్చును. ఈయుపక్కిమమునకు గూడ నొకచిన్న యాటంగ మున్నది. అన్ని భాషలవారును సహావేశమైనప్పు డాంగ్ల భాషను నుపయోగించు కొనుచున్న నని తెలంచినను నితరవేళల నాంగ్ల పత్రికల కూలముగా పనిజరుపు కొనవలసి యుండును. కానియు మనదాక్షిణాత్య భాషలలో నింకను నందరు సంపాదకులైనను నేకభాషకంటె నెక్కువ యెరిగినవారు లేరు. ఆంగ్ల పత్రికలతో సంబంధము పెట్టుకొనక మనము పత్రికానిర్వహణమేయె ఆపత్రికల సామము వేడబోవుట యంత కార్యరత్యముగా దోచలేదు. ఈకారణములనుబట్టి స్వీట్జర్ డేశములలో సర్వ హైందవభాషా పత్రికాసంఘము నేర్పరచుటో లేక దక్షిణ యండియా పత్రికా సంఘమును నెలకొల్పుటో కర్తవ్యము. ఈరెంటికి వలంతులుకామేని ఇప్పుడేమియు తలపెట్ట కుండుటే శ్రేయస్కరము.

నార్వేవారియోడ మునుగుట.

ఆంస్ట్రాం ఏప్రిల్ 1:— ఉత్తరము ద్రమునంకొక నార్వే దేశీయపుట్టడమై నొక యంత్రామి టార్పెడోను కడలెను. నావికులు 11 గురును, హూకుఆఫ్ హాలెండుకు దీసికొని రాబడిరి.

వైమానికుడొడమై బాంబులు వేయుట.

స్టాఫాయుయోడ లీఖునకు వచ్చెను. ఇంగ్లిషుతీరమున ప్రయాణము సేయుచుండ తమవై జర్మనీవారి. వైమానికుడొకడు బాంబు వేసెననియు నది యోడకు పడియెను అడుగులదూరమున పడిననియు అందువై యోడకెప్పుడు అవ్వాయి నొకదానిని విడువనక విమానసమీపమున పగిలెననియు అంతట విమానము నెడలి పోయెననియు యోడలోని వారు చెప్పుచున్నారు.

రెండువర్తకపు టోడలను

దెబ్బపకయే ముంచుట.

లండను ఏప్రిల్ 1:— లండను లివర్పూలు మధ్య బ్రయాణము సేయు నెలకొనిన 1194 టన్నులయోడను బీచీహెడ్డు సమీపమున నేటిమధ్యాహ్నమున ముంచివేయబడెను. ముందుగ దెబ్బపకయే టార్పెడోను బ్రయోగించిరి. ఓడ మూడునిమిషములలో మునిగిపోయెను.

నావికులలో 11 రు మునిగిపోయిరి. 7-5 నొక యంత్రపుట్టడ గాపాడెను.

ఈతీరుననే ముందుగ దెబ్బపకయే బీచీహెడ్డుసమీపమున యెమ్మాయను ఫ్రెంచివారియోడమై టార్పెడోను బ్రయోగించిరి. ఓడ మూడునిమిషములలో మునిగిపోయెను. నావికులలో యందరు 1 1/2 గంటకాలము నీటియందున్న మీద రక్షింపబడిరి. 13 రు మునిగిపోయిరి. మిగిలేవారును బట్టుకొనిరి.

డెల్మిరాను తిరిగి తేలగొట్టుట.

ఇటీవల టార్పెడోదెబ్బతినిన డెల్మిరాయోడ మరల తేలగొట్టుబడినది. ఈయోడ ఛార్జ్ కోవవచ్చినది. ఏడెన్స్కో అనుయోడ మరమ్మతులనొందుట కార్మికులనుకువచ్చెను.

చమురుయోడ.

బ్రిటిషువారియంత్రపుట్టడ యొకచమురుయోడను న్యూ హావెనుకుదీసుకువచ్చెను. ఈయోడతట్టుదేయిపుట్టడ. ఇందలి నావికులు జర్మనీవారిని యనుకొనుచున్నారు. కెప్టెన్యోడ పత్రములను జూపలేకపోయెను. జర్మనీవారి యంత్రములకై నీయోడ చమురుదీసికొనినచ్చె ననుకొనుచున్నారు. ఈ తరువాత నావికులును ఓడయు దెబ్బతినినది. దెలియుటతోడనే యోడ వదిలివేయబడెను.

జర్మను సబుమేరైను.

మాకు పడవలను ముంచుట.

లండను ఏప్రిల్ 2:— యూ 40 జర్మను సబుమేరైను కేడు, గిల్లుకు ఆవతల బాదు, గ్లోస్టర్ యను పడవలను ముంచి, కళాసులను సబుమేరైనులో యెక్కించుకొని తరువాత చేపలనుపట్టు పడవయొక్క కనుపడగా వారిని దానిలో ఎక్కించినది. తరువాత నెల్లికు అను పడవను ముంచినది. దీనిలోని కళాసులు పడవయొక్క తప్పించుకొనిరి.

ఇంగ్లండు

శ్రీరాజుగారి యాదర్శము.

ఫలితము.

లండను ఏప్రిల్ 1:— శ్రీరాజుగారి రక్షణరమగుటచే నేనీధనుగు సారాయమును ద్రాగకుండుటయేగాక నగునందలి వార్యులను గూడ నుపయోగింపకుండ కాసింతు ననికదా. ఈవిషయమున నందరే కేధవింపుచున్నారు. శ్రీరాజుగారి యశలంబము కళివాండ్రకంటెయు మనోగతమైనది. త్రాగుడు గుమస్త దీంతో వీడెనని యనేకులనుచున్నారు. సారాయమును విడుచుక నేకులు తమంతామే తీర్చుకొని కొనుచుండిట్లును దెలియుచున్నది.

కిచ్చెను ప్రభువు నిషేధము.

తెన్నమామనందలి వార్యులను యుద్ధము ముగియువరకు సారాయము దాగినగూడదని కిచ్చెను ప్రభువుగారు కాసిందిరి.

ఇతరులు గూడ నిషేధించుట.

సారాయమును విడుచువిషయమున శ్రీరాజుగారి యాద

ర్శము కనలంబింతు మని యనేకులు వ్రాసిలేఖలను పత్రికలు ప్రచురింపుచున్నవి వా)నీ కాడెన్స్కోకోట ప్రభువులను వ్రాసిరి. సారాయంగడులు మునిగిపోయిరి కొన్నికొనెన నని సర్ బాక్స్ ముకాగాగా రిని

గ్రెబుప్రిటనుందు బొగ్గు ఫిర.

లండను ఏప్రిల్ 2:— బొగ్గుయొక్క ఛర హెచ్చిటనుగూర్చి పరిశీలించుటకై బ్రిటిషువారతమవా. కేప్టెన్చిన పరిశీలనాసంఘమువారు తట్టునకేమీయులకు బొగ్గు నెగుమతిచేయుట తగ్గించకలయునని చెప్పిరి. కొడికాలములో బొగ్గు ఛరలు మామూలుఛరలకు దిగకపోయినచో కొద్దికొద్దిగాకొని యుపయోగించు వారికొరకై బొగ్గును లండనుఛరములో నును కూర్చియుంచుట యే మేల చెప్పిరి. ఇంతియగాక గనులలో నుండి యంతకన్న నెక్కుడు బొగ్గు క్రవ్వకూడదని నిబంధన నేర్పరచి ఈయుద్ధము ముగియువరకు దొరతనమువారు బొగ్గు వ్యాపారమును స్వాధీనమునందుంచుకొనుట మంచిదాయన విషయమును దొరతనమువా రాలోచింపవలయునని చెప్పిరి.

పర్యాక్రమవంతులకు బహుమతులిచ్చుట.

లండను ఏప్రిల్ 2:— వైస్రాయనందలి నాకాకమి వస్తు యుద్ధోగియులను వైస్రాయలకు పర్యాక్రమము జూపిండు లకై 442 డిస్పింగిస్తు కాండప్రపతకము లివ్వబడెనని లండను గెజెటునందు ప్రకటించబడెను ఈ పతకముల బొందినవారలలో చాలమంది యంత యుద్ధములందే యీ కార్యముల జేసి యున్నచో విక్టోరియా క్రాసు లివ్వదమును బడసియుండురు. ఈ పతకముల నొందిన వారొకరినొకరి సాహసకృత్యములు పలువిధములు. శత్రువులు తీవ్రముగ ఫిరంగుల ప్రయోగించుచుండ, గాయముల దినిన వారిని గాపాడుట, శత్రువులకందకములకు సమీపమున ముండ్లతీగ దడులుగట్టుట, రాత్రులందు శత్రువులపై బడునపుడు వైసికుల నడపుట, అసంఖ్యాకమగ శత్రువులపై చురుచున్న అమిత కష్టములకొచ్చి కందకముల గాపాడుట, యుద్ధకరకరముగు సితిగతుండు తెలిపొనర్చుకొనినట్టివాడను దెలుపుట, తగు లబడుచున్న గృహములనుండి శ్రీమము గెజెటులను గాపాడుట, తీవ్రముగ గాయములు దగిలిగను ఫిరంగులవదలక బ్రయోగింపుచు సమరము నడపుట, మొదలగు సాహసకార్యములనెన్నియో సల్పిరి. ఈకృత్యములలో నొకదానిని జేర్చొందము. లండన్ స్క్వాట్రీపు మిషనులలోని కార్పొరలు సాందర్బుకుమీద యుద్ధపు ప్రత్యేకమార్గాల కర్మము యివ్వవని గజముల మారమునందుండి మహుల గాల్పిరి. వేటనే యాతడు పరుగునబోయి తనయొద్దకున్న యుద్ధములను కత్తిరించుటకు పుచ్చుకొని యుద్ధమున కెక్కడ వాండ్లై గుర్రవెట్టి ప్రమింపజేసి వారిని బట్టుకొనెను. వారి కత్తిరెను పట్టెను కొనిరి. గాకనకా పింగి దళములలోని సార్వేటులెయిలి తాను ప్రయోగించుచున్న ఫిరంగి మిక్కిలి కాగియుండివేల్చినపుడెల్ల లింకా వేకకకు తట్టి క్రింద బడ నేయుచున్నది, తీవ్రముగ గాయములందు యు విడువక ఫిరంగిని ప్రయోగించెను. ఇందలిరు డులములు తీవ్రము కత్తిరించుటకు బోయినపుడు వారిలోని కార్పొరలు పొల్లను నాతడు జర్మనీవారి కందకపు గొడవైయుండి యొక గంట వరకు కనబడిన వారివెల్ల ముపాకతోగాల్పి చంపెను. బొంబయిస్వచ్చిందనాకే శిష్టెనికులలో కార్పొరలు ప్రాకహింలా వెంటివద్ద నవంబరు 2 తేదీని జర్మనీవారు హవిష్టర్లను విస్తారముగ నుపయోగించుచున్నపుడు కాలిడకను పోయి లేఖరిచ్చెను.

రింగులను తయారుచేయు కంపెనీ.

లండను ఏప్రిల్ 1:— రంగులను తయారుచేయుచు టకు ఆంగ్లేయు లొకకంపెనీని యేర్పాటుచేసిరి. ఈకంపెనీకి 150000 సానులు తిరిగి వందావచ్చినది.

ప్రాసన

యుక్తముచేయుచున్న ప్రాంచివేదలు.

న్యూయార్కు ఏప్రిల్ 1:— యుక్తముచేయుచున్న ప్రాంచివేదలను అమెరికాదేశపు అనానీయోగేజ్ వార్తా సంపుటప్రతినిధి ఈ ప్రాంచివేదలను వ్రాసి సంకేతము:— సాంసెనుపరగ జాలో 2) జోజులు యుద్ధముచేసి సంకాక్షిచిన కందకములనుండి ప్రాంచివారు 11 వేల జర్మనులైనక శనములను తీసివేసిరి. పోగొల్తుకొన్న సైలమును లాగివనలే ను ప్రాణములకు తెగించి పోరాడినందున జర్మనులను సేనకన్న రెట్టింపు నష్టమైనది.

జర్మనులకు కావలసిన ఫిరంగులు కూడలేవు. ఫ్రెంచివారికి చాలాఫిరంగులు గలవు. జర్మను ఫిరంగులను తొంగిదియటకు ను, జర్మను కందకములను నాశనము చేయుటకును ఉపయోగించుచున్నాడు. ఫ్రెంచివారికినే తరచేగమున ముందువెల్లి చేతులు చేతులు కలిపి జర్మనులతో పోరాడుచున్నది. ఇట్లు పోరాడి పట్టుకొనిన కందకములను బలపరచుకొను వరకు వెనుకనున్న జర్మను సేనలను ముందుకు రావడం చేయుటకు ఫ్రెంచివారు విరామములేకుండ ఫిరంగులను కాల్చిరి. ఫ్రెంచి వారు చాల కొత్తఫిరంగులను ఉపయోగించి గుండెపన్నిటిని శత్రు సేనలపై వర్షమువలె కురిపించి శత్రువులను దూరముగ యొంగులిగిరి.

జోధుగారు సేనలను పరిక్షించుట.

ఫ్రెంచివారి సర్వసేనాధి పతియగు జనరల్ జోఫర్ గారు మంపేనులో సేనలను పరిక్షించుచుండగా వార్తా సంఘ ప్రతినిధియైన దీనిని గురించి ఆయన యాత్రించి విషయము లను వ్రాసెను. - సర్వని లుపడుచుండెను. ఫ్రెంచి సేనల నన్నిటిని ఆరుబయట నిలిపిరి. ఈనెలలోనే సేనలో పతకములను బహుమానములను పొందవలసిన వారుకొందరు కలరు. 64 గురు సైనికులు గౌరవాగ్రము బాకాలను ఊడిరి. జోఫర్ గారు సేనల నిలిచియున్నచోట కిచ్చిరి. జోఫర్ గారు కర్వంపతకము లను సైనికుల చొక్కాలకు తామేగుచ్చిరి యావనడగు ఒక సైనికుని కోటకు పతకమును గుచ్చిరి తరువాత జోఫర్ గారు వాని చుట్టు ముగ్గులను ముద్దుపెట్టుకొనిరి ఆపట్టువాడు మెదలవడం నిలిచియుండెను. కాని వానికనుల వెంట ఆనందభాషములు కచ్చిరి.

జోఫర్ గారు.

జోఫర్ గారు తరువాత వార్తాసంఘ ప్రతినిధిలో ఈ క్రిందివిషయములను మాట్లాడిరి: - "మాచిలిరా! ఏన్ని నెలల నుండియో కందకములలో నిలిసియున్న ను యా సైనికు లెట్లు న్నాలో? ఏనోఒకటి తేలువరకు సంకల్పముల పర్యంతమైన మీ యాలాగుననే ఆశోగ్యముగనుండురు?"

గుట్టుకాటులు చేయగలిగి సంకల్పముగా స్వాధీనము చేసిన తరువాత సేనలను పరిక్షించుట పూర్తియైంది. తిరిగి బాకాలు ఊడిరి. జోఫర్ గారు మంచి ఆశోగ్యవంతులగునన్నారు. వారిమనస్సు చాల శాంతముగనున్నట్లు అగపడుచున్నది. ముఖము చిరునవ్వుతోనున్నది, నెపోలియనుతరువాత యంతటి యెక్కువ మరయొకడు ప్రాన్సులోలేదని సైనికులు తలచుచుండురు. నెపోలియను అంతటి గొప్పయోధుడైనను, జోఫర్ గారు సామర్థ్య, గుణగణములు నెపోలియనును మించిపోవును

ఆయుధసామగ్రి

పార్లమెంట్ ఏప్రిల్ 2-1915 వ సంవత్సరమునకు కొందరు మైఖేలు తిక్కెలై ఆప్పటికి సభ్యుగనుండురు. అట్టి పరాను సేనల రణరంగమునకు పంపుట కొకటిలు ప్రవేశ పెట్టబడి ఈ విలున పరాను శిష్టసభ సభ్యు లేకగ్రీకుముగ నొప్పికొనిరి. యుద్ధమంత్రయగు మిలిరాండు ఖాట్లు తెలియజేసిరి. - యుద్ధారంభమున పరానువారి కుండెన మందు గుండుసామాను కంటే ప్రస్తుతము 600 రెట్లు వృద్ధిచేయబడినది. త్వరలో 900 రెట్లు కాగలదు. క్రొత్త క్రొత్త యంత్రముల కలన మంచీఫిరంగి గుండ్లు ప్రేలుడు పదార్థము తక్కువచేయ బడుచున్నవి. యుద్ధారంభ మయినప్పటినుండి పెద్ద పెద్ద ఫిరంగుల దళములు ఆరు రెట్లు వృద్ధిచేయబడినది. పరాను ప్రజలందరు యుద్ధములో జయము పొందుటకు తమకత్తి సామర్థ్యమును ధారణముచున్నారు. పరానువారు ఇంగ్లండు రుష్యాలకు తగిన సేనాసేనలను పనిపించుకొను చున్నారు. అంగ్లేయులు తమప్రతిమాన ధయ్యములను, మనస్థయ్యములను నయ్యపా పల్ కర్త గొప్పవిజయమును పొందిరి.

పెద్ద ఫిరంగి గుండు.

పార్లమెంటు ప్రవర్తనను బట్టిచుండుట.

లండను ఏప్రిల్ 1:- జర్మనీవారుపయోగించుచున్న పెద్దఫిరంగి గుండెకటి త్వరలోనే వెదగింపబడును. ఇది ఒకటన్న బరువున్నది. ఆయిదుఅడుగుల పొడవున్నది. దీనిని నిలో మందుప్రమాదము కలుగకుండ, విద్యుత్తు క్రితాహత్యము తోతీసివేయబడినది.

పరాను అధికారుల ప్రకటన.

పార్లమెంట్ ఏప్రిల్ 1:- పరాను అధికారు లిట్లు ప్రకటించుచున్నారు:- సేనాముఖమున దేశకేంద్రములందు గుండు యుద్ధములగునది. వీరములోని, ధైర్యము పోయన ప్రముఖ మేము పట్టుకొంటిమి. చాలసారులు జర్మనులు మన కింపవడు. వెనుక నుండి తిరిగి మి. డిక్సన్ మాడు

దగ్గర గ్రామము ఆను మన వైమానికుడు ఫిరంగినివేసి జర్మను విమాన మొకదానిని పడగొట్టెను. మరియు సహాయము నతడు కూడ ఎయిను నడి తీరమున సంపాదించుచున్న జర్మను విమాన మును గూలగొట్టెను.

పార్లమెంట్ ఏప్రిల్ 2:- పరాను అధికారు లిట్లు ప్రకటించుచున్నారు:- మేము వెనోనుకు దక్షిణభాగము నందున్న చాల జర్మనుకందకములను మందుపెట్టి ధ్వంసముచేసి తిమి. ఆగ్లోనులో జర్మనీవారి మట్టి వ్యాపించకుండ ఆగిపోయినది. వోండుజములోనున్న జర్మనుల విమాననిలయముమీద, పరాను, తెలిజయము వైమానికులు 30 బాంబులను వేసిరి.

తెలియము

ఈజరువద్ద తీవ్రమగు పోరాటము.

అంబైరాము ఏప్రిల్ 1:- ఈజరువద్దనున్న సేనలకు తీవ్రయుద్ధము జరుగుచున్నది. తెల్లబులిన జర్మను సైనికులు చాలమంది అస్తండు, బ్రూజను, టర్ని మాటు, కోర్ ట్రికు పట్టుములకవచ్చి పడుచున్నారు.

రుష్యా

రుష్యా అధికారుల ప్రకటన.

పీటర్ గ్రాడు ఏప్రిల్ 1:- రుష్యా అధికారులిట్లు తెలియజేసిరి:- నీమెను నడికి పడమటి భాగమున, క్రస్నా ప్రాంతమునందు, రుష్యా సేనలు, జర్మనీవారిని ఓడించి తరుముచున్నారు. ఈ ప్రాంతము సిమెంట్ పశ్చిమముగనున్నది. కార్పెలియా ప్రాంతములందు రుష్యా సేనలు శత్రువులను త్రోసికొని ముందుకుపోవుచున్నవి. ఈపోరాటములన తగిన ఫలితము కలుగుచుచున్నది. మెలలో మందు లో సైనికులు నడచుచున్నప్పుడు ఏటవాలుగనున్న పర్యతము లను వెక్కుచున్నారు. ఇదెట్లలో దాగికొని, శత్రువులు నిరోధించునను, రుష్యా సైనికులు యుద్ధముచేయును ముంద్ర తీగల ఆకరోధములను తొలగించుచుకొనుచు ముందుకు పోవుచున్నారు. కందకములలోనుండి, క్రమక్రమముగ, అస్థియనులను రుష్యా సైనికులు తిరిగివేసి, తెప్పిడు పర్యతములను రుష్యా సేనలు గ చేసి కొన బడిన, యున్నత ప్రదేశమును సుట్టుకొనిరి. అన్ని వర్షము తిరియుచున్న, దట్టముగ మంచుపడుచున్న, తెక్కపెట్టక, రుష్యావారు లచిదిస్కా-వై పునకన్న, స్థానములనుండి అస్థియవారిని తిరిగివేసిరి. మార్చి 30 తేదీన రుష్యావారు 680 మందిని ఖయదీలగ పట్టుకొనిరి. చాలాఫిరంగులుకూడ దొరకినవి. ఉన్నత స్థానములను కాపాడుచున్న అస్థియా పటాలములలోని చాలవానిని, మేము బట్టుకొని, ఈతేదీన కొంత వరకు నాశనముచేసితిమి. ఇక్కడ తప్పించుకొనిన వారందరు లాంగిపోయిరి.

హాలండు

జర్మని హాలండులకు వర్తకము తగ్గుచుండుట. లండను ఏప్రిల్ 2:- హాలండు జర్మనీదేశములలో నొక దేశమునుండి మరయొక దేశమునకు సరకు తాదాప్రకారము ప్రార్థన నాగిపోయినకచ్చునని రాటాంతునుండి డెయిలి మెయిలు పత్రికకు వ్రాయుచున్నారు. హాలండునుండి బొగ్గు రాకుండుటచే జర్మనీవారి కచ్చుదీ పరిశ్రమలవిషయమునకు వానికావిషయమునను ఇబ్బంది కలుగుచున్నది.

గ్రీసు

గ్రీసు-యుద్ధము.

లండను ఏప్రిల్ 1:- మిలిమందలి వారికి మారను యుద్ధములో జయము కలుగక పూర్వమేవిజులాను గారు సహాయము చేయుచును, చెప్పిరి. వీరు మొదటనుండి మిత్రమందలివారియందు స్నేహభావమును కనుపించుండి.

జర్మని

బిస్మార్క్ గారి శతవర్ష వర్ధంతి.

జర్మనీ ప్రజలు జరుపుట. అంబైరాము ఏప్రిల్ 1:- బిస్మార్క్ గారి శతవర్ష వర్ధంతి జర్మనీదేశములో మహావైభవముతో జరపబడినది. ప్రతి స్థలమునను పతాకములగురు చుండెను. బిస్మార్క్ గారి ప్రతిమ చుట్టును ఉత్సవములు జరుపబడినవి. కయజుగారికి బదులు, మనుమడు (పెద్ద కుమారుని కన్యపుత్రుడు) కచ్చెను. కయజుగారిక పుష్పహారమును పంపించిరి. బిస్మార్క్ ప్రభువు

జర్మనీకి ముఖ్యమంత్రిగ నుండి. వీరు అఖండమైన రాజనీతి జ్ఞాను. జర్మనీ యొక్క త్యమునకు వీరేశ్వరకులని చెప్పటలో నతి శక్తియోలేదు.

అస్థియా

యూనియను ప్రభుత్వపు సేనలు.

జర్మనీవారి ముఖ్యస్థానమును పట్టుకొనుట. లండను ఏప్రిల్ 2:- దక్షిణాఫ్రికా యూనియను ప్రభుత్వపు సేనలు అను అను ముఖ్యస్థానమును పట్టుకొనినవి. ఇది నిర్బలమగు పెద్ద యుద్ధానికి చివరనున్నది. మరియు నొక పచ్చిక బయలునకు జల్లుహద్దునుకున్నది. ఇక్కడనుండి జర్మనీవారితో యుద్ధము చేయుటకు చాల అనకూలముగ నుండును. తమప్రక్క సేనలకును వెనుకకుపోవుచున్నట్టి సేనలకు నష్టము కలుగుననిభయముపుట్టి దీనిని జర్మనులు తదలివేసిరి.

బొంబాయి

మెయిలు స్త్రీమరు.

బొంబాయివచ్చుట.

బొంబాయి ఏప్రిల్ 2:- 'కేసరి' అను మెయిలు స్త్రీమరు నేటిఉదయమున బొంబాయికివచ్చినది. ప్రయాణికులు 10 గంటలకు స్త్రీమరుమీదనుండిగిరి. కలకత్తా చెప్పే పట్టణము పంజాబులకు టపాలను తెచ్చు రైలుబండ్లు ఒంటిగంటన్నర తరువాత బయలుదేరినవి.

కలకత్తా

నైట్ లిలోని మందుకుండ్లు.

మెమనెసింగు ఏప్రిల్ 2:- నైట్ లిలోని మందులలో ఒకకుండ్లలో ప్రేలుడుమందు పెట్టియుండినను, జనలు గుంపులు కూడి దానిని కట్టకోకి దలిచిరి. అది పేలి కొందరు చనిపోయిరి. కొందరికి దెబ్బలుతిరిగివి. అని తెలిపితిమిగా! ఇది వరకు చనిపోయినవారు గాక ఖిగ్గి ముగ్గురుచనిపోయిరి. దెబ్బలుతిరిగిన 23 లో చాలమంది స్త్రీలు అనుమానుగనున్నది. ఆకుండ్లలోఉన్నది కట్టినచాంబులు కావు. పేలుడుమందు. ఊరకనే కుండ్లలో పెట్టియుండిన. అని సేతు తెలిసిరి.

లాహోరు

వీటిల్లు బ్యాంకు తెను.

లాహోరు ఏప్రిల్ 2:- వీటిల్లు బ్యాంకు డైరెక్టరులలో కొందరివద్దనుండి వైకేసులో సాత్వ్యము పుచ్చుకొనుటకు అడ్డివనలు జడ్జిగారు త్రువుచేయగా నాయుత్తరువు సర్ ఆల్ ఫ్రెడుకిన్సింగుటను, జస్టిసురట్టింగునగారు రద్దుచేసి, దాని మీద పునర్విమర్శనకొరకు చీఫ్ కోర్టుకు దరఖాస్తుచేయబడినది. ఈదరఖాస్తు 1వ తేదీన విచారింపబడును.

దొంగలను పట్టుకొనుట.

ఆస్తి కొరత.

లాహోరు ఏప్రిల్ 2:- బ్రియ్యన్ న్యూస్ పేపర్ హాద విలేఖరుడిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:- ఇటీవల పోయిన 20 వేల రూపాయల ఆస్తిదోచుకొని దొంగలు గుడ్డుపాలా జిల్లాలోని జబ్బావాలేవద్ద పట్టుకొనబడిరి. ఈ గ్రామములోని లంజోదరుడను నతడు పోలీసువారి స్వాధీనమునకు గంచబడిన.

ముల్తానుడివిజనులో బాదిపోట్లు.

లాహోరు ఏప్రిల్ 2:- ముల్తాను డివిజనులో బంది పోట్లుచేసిన వారిని, విచారింపుటకు కమిషనరులు నియమించబడిన, సందర్భమున వేరవాలి పత్రికట్లు వ్యాఖ్యానము చేయు చున్నది :- కొందరుపోట్లుకు దొంగలు గింజపోయినవి. కాని, వేరబందిపోట్లు జరుగులేదని చెప్పిరి. అందుచే ఈకేసుల పరిశోధనలు పోలీసువారికి వదలివేయవచ్చు.

పంజాబులో నిదివరకన్న ఖరీదైన, దాదాని దోషములు జరిగినవి. ఈ సేరములను గురించి విచారణచేయుటకు, అనరబిలు, మైవార్డుగారి యధ్యక్షత్వక్రింద కొందరు అధికారులును, అధికారులును కలిసి కమిషను ఒకటి యేర్పాటు చేయబడవలయును.

గోరక్పురము

నంయు క్త రాష్ట్రముల రాజకీయసభ.

గోరక్పురము ఏప్రిల్ 2:- నంయు క్త రాష్ట్రముల, 9వ రాజకీయసభకు అధ్యక్షురాలుగ నొక్కొనబడిన, అని

నెండు దొరసానిగారు నేకు గోరప్పరము, చేరి. సన్మాన సంఘసభ్యులు ఈమెకు స్వాగతమిచ్చిరి. ఈసభ సేతు 11-45 నిమిషములకు ప్రారంభమైనది. చాలమంది ప్రతినిధులు సభకు వచ్చిరి. జిల్లాలోని యూరోపియను ఉద్యోగులును, కొందరు యువతీయలును సభ సలంకరించిరి. సన్మాన సంఘాధ్యక్షులగు ఆయోధ్య దాసుగారు తమ యువస్వామియైన యుద్ధములనకల్గిన సందర్భములను చెప్పి బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములోని తోడి ఆర్థికయులకు భారతీయుల యెడ సంగీకరించిన గౌరవమును, సామభూతిని గురించి విశేష పరచిరి. దేశీయమహాభవగురించి, అధికారులు తమయభిప్రాయములను మార్చుకొనుటనుగురించి తెలియజేసి, కొంతవడిని సామర్యమునకు సమర్థుడగుచిచ్చించి, ఉభయపక్షముల వారును తమకున్న భేదములను పరస్పరసహనమువలన, పోషించుకొనవచ్చునని, నడిపిరి. విశిష్టమైన సాని ఆధ్యక్షురాలుగ నియమించబడుటచే అచారప్రకారము ఇవివరకు కాసన సభ్యులగు నుండిన ఎస్. సిద్ధాగారు ప్రతిపాదించగ, అచరబిలు డాక్టరు తేజబహద్రు సామ్రా (అలహాబాదు) పండితగారు సారా (లక్నో) రాయచేరి ప్రసాదు (కాన్పూరు) సి. బై. చింతామణి (అలహాబాదు) గారు బలపరిచిరి. ఈయన హిందూదేశమునకు ముఖ్యముగా విద్యాభివృద్ధి సందర్భములలో చేసిన మహత్కారములను గురించి వివరించు ప్రసంగించిరి. విశిష్టమైన అగ్రాసన వలంకరించు ప్రసవము సభ్యులు తమ యామోదమును వెల్లడించిరి. తరువాత ఆధ్యక్షురాలు తన ఉపస్థాపనము చేసి వెళ్ళిపోయినను క్రమశిక్షణ నిలిచి.

సిద్ధా.

ఇండియా కలెక్ట్

సిద్ధా ఏ. వెయిలు 2:— ఇండియా కలెక్ట్ ఈక్రింది విషయములు ప్రకటించి యున్నది.—
సామ్రాజ్యకాసన సభ, సిద్ధాలో కూతురు.
శ్రీరామస్వామిగారిరుచుదరాసులోడిపుట్టి ఆక్రాం తెంబుగ నియమించిరి.

ప్రెస్టాంకివచ్చిన యుద్ధవాల్లలు.

సిద్ధా ఏ. వెయిల్ 2:— ఏ. వెయిల్ 1వ తారీఖున ఇండియా కలెక్టరుగారు యాక్రిందివాల్లను పంపిరి:—
మియా ప్రేపు యుద్ధము.

ఏ. వెయిల్ 11:— వాన్ ఫర్ నులో మంచు విపత్తిముగ కురియుచున్నందున రషియను యుద్ధనావలు టర్కీకొట్టలవై ఫిరంగులను కాల్పుటకు పీలులేకపోయిరి. కాశ్మీరియను కొండలలో రషియనులు నెట్టుకొని ముందుముందుకు వెళ్లుచున్నారని కాని లాభము ఏమియులేదు పోల్లాండు దేశము నందలి ఉత్తరగిరికనుకూడ యుద్ధము జరుగుచునేయున్నది ఇప్పుడు జర్మనీవారు ఆ సోవియెట్ కోటలపై ఫిరంగులు కాల్పుటయులేదు.

ప్రాన్సులో యుద్ధము.

ప్రాన్సు యుద్ధభూములలో మిక్రియందలి జర్మనులకు గొప్ప యొత్తిడిని కలిగించుచున్నారు. ఇంతే గాని యుద్ధము జరుగలేదు. ఫ్రెంచియుద్ధవాన ఒకటి డైట్ ప్రాంతమున జర్మనులకు పోల్లెనుపై పడినదనియు సభ మెల్లెను మునిగి నాళ మైట్లు తోచుచున్నదనియు, ఫ్రెంచిదేశపు సమాద్రమంత్రి తెలిపినాడు.

యుద్ధవిషయము.

ఫ్రెంచి ఆధికారుల యుద్ధవిషయములో ఈక్రిందివిషయములున్నవి:— ఫ్రెంచివీరంగులు నిట్టుముగ నున్నందున, స్వస్థుల సేన గుంపులుగుంపులుగ మునీనవై పడినందున జర్మను సేనలో ఘన సేనలొకన్న చెట్టింపునై నిలులు నున్నమేనారు. ఆస్ట్రియావారికి రషియనులచేతిలో అవజయముకలిగినందున జర్మనులు వెల్లెసేనలను రషియనులకు ముందుకు రాకుండు చేయుటకు ఆస్ట్రియా వారికి సాహాయ్యముగ పంపవలెను. ఇందువలన ప్రాన్సు యుద్ధభూమిలో ఫ్రెంచి సేనతో పోరాడుచున్న జర్మను సేన తగ్గును. బ్రిటిషువారికి సాహాయ్యముగ కొత్త సేనలు వచ్చుచున్నందున బ్రిటిషు సేన నానాటికి హెచ్చిపోవును. కాశ్మీరి జర్మనీవారు యికముందు ఫ్రెంచి సేనకన్న హెచ్చుసేనకు కలిగియుండుటకు పీలులేదు. ఈ కారణమువలన నివరకు 1/8 వంతులు హెచ్చుగానుండియు బాడించలేని జర్మను సేన యిక ఘోరుచాల తగ్గిపోవునుగాన. ఫ్రెంచి సేనను ఏమీ చేయుటలేదు. ఇకముందు ఫ్రెంచి సేనలు జర్మను సేనను ప్రాన్సుకుండి వెళ్ళగొట్టుటకు ప్రయత్నించును. ఈ పనిచేయుటకు కొంతకాలము పట్టును. దీనిపర్యవసానమును గురించి అనుమాన పడవలసిన అవసరము లేదు.

గిలన్ గారు.

సిద్ధా ఏ. వెయిలు 2:— ఇండియా కలెక్టరుగారి అనుమతిని పొంది వయస్రాంబుగారు యివివరకు రయిలుజే బోర్డు ప్రెసిడెంటు గనున్న సభ హాస్తిజగారి బయలు ఆవరబుల్ గిలన్ గారిని ప్రెసిడెంటుగ నియమించిరి.

హిందూ దేశ రక్షణకాసనము.

దీనిని అనుబంధ పెట్టుటకు ఏర్పాచిన విషయము.
సిద్ధా ఏ. వెయిల్ 2:— ఈక్రింది రూల్సు 1915 సంవత్సరపు రపు దేశరక్షణ నిబంధనలని పిలువబడును.

1. అసత్య మైనట్టియు, అని సత్యమైనట్టియు తగినకారణములు లేనట్టియు ప్రజలకందరికిగానీ యుగరికిగానీ భయమును కలవరమును కలుగజేయవలెనని గాని, శ్రీ చక్ర వర్తిగారియొక్క భూవైశ్యములగు గాని, నాకాదేశమునకు గాని బ్రిటిషువారికి సాహాయ్యముచేయుచున్న మిత్ర మండలివారి భూ, నాకా సేనలకుగాని, హాని కలుగజేయు తలంపుతో కలుగజేయునట్టిగాని, ఇతర రాజ్యములతో ఇంగ్లీషు రాజ్యము నకు గల స్నేహమును కలుగజేయు తలంపుతోగాని, కలుగజేయునట్టిగాని, చక్రవర్తిగారిచే పరిపాలించబడుచున్న పర స్పర వైషమ్యములుగాని, అయిత్యవలన కలుగజేయుతలంపుతోగాని, కలుగజేయునట్టిగాని, ఏర్పాచితముగాని, ఏవదంపిని గాని, ఏవమాచారముగాని, నిరీక్షించుటలవలనగాని, వ్రాత మూలకముగాని, సంజ్ఞలవల గాని, గ్రహింపదగిన చిత్రలేఖన మువలనగాని, మరెయికు గీతిగాగాని, ప్రకటించుటగాని, వ్యాపింపజేయుటకుగాని, చేసినవారు, సామాన్యశిక్షనుగాని, కఠిన శిక్షగాని మూడుయేడలకు తక్కువగాకుండు పొందుటకును జుల్మానానుకూడ యిచ్చు కొనుటకును హక్కుదగును. ఇట్టిపని చేసినట్టి గారి విరోధులకు సాహాయ్యము చేయవలెనను తలంపుతో చేసినట్లు ఋజువు అయినచో వాడువరకందండ నకుగాని, యావత్ ద్వీపాంతరశిక్షకుగాని, 10 సంవత్సరములకు తక్కువగాని ఖైదుకుగాని పాత్రుడగును.

2. గవర్నరు జెనరల్ గారియొక్క గాని, రాజధాని ప్రభుత్వములయొక్క గాని, గవర్నరు జెనరల్ గారు నియమించి కొందరు ప్రత్యేకోద్యోగుల యొక్క గాని, ఉత్తమప్రకారము ఫిర్యాదు చేయుటచేసినట్లుతప్ప యీ నిబంధనల ప్రకారము ఏనాడు సాసమువారును జోక్యము కలుగజేసికొనరాదు. 3. ఎవరైన నొకడు ప్రభుత్వమునకు భంగకరముగాను, దేశక్షణమున క్యతిలేకయుగాను, పనిచేసినట్లుగాని, చేయుచున్నట్లుగాని, చేయబోవుచున్నట్లుగాని, నమస్కరించుటకారణములు స్వల్పని దొరతనమువారికి తోచినట్లును, రాజధాని ప్రభుత్వము వారు, అతడు దొరతనమువారు ఉత్తమప్రత్యేక సభలలో ప్రవేశించరాదు, కాపురముండరాదు. నిజవరారు. అరియును వారు ఉండుచున్నచోటనే, ఉండవలెననియు, వారు ప్రకటించుచున్నతినే ప్రకటించవలెననియు, వారు ఉదహరించిన ప్రకారము ఆతని స్వాధీనములోనున్న గాని ఆతని యోజనాస్థము క్రింద యున్నట్టి గాని, సామ్రాజ్యరూపి వారు చెప్పిరితని చేయవలెననియు, వారు మానున్న పనులు మానవలయుననియు దొరతనమువారు వ్రాత మూలమున ఆజ్ఞాపించవచ్చును.

4. లోకులు గౌరవముగ చూచుచున్నవారి కెవరినైన యీ మూడవనిబంధన ప్రకారము దొరతనమువారు ఉత్తమప్రయత్నింపుటకు/అతడు బుద్ధిపూర్వకముగ ఆ ఉత్తమప్రయత్నింపుటకు ఏ నియమములనై న్యకృతిలేకముగ ప్రకటించుపక్షముగా ముద్రేక్షును తక్కువగాకుండు నిడియెను గాని కఠినమైన గాని ఆ సభ్యులను టుట గాని హక్కులేదు. 5. క్రిమిల్ ప్రోసీజర్ కోడు 98-వ క్షేత్ర ప్రకారము నర్చివారంటును. జాతీయములకు నియమించిన అధికారప్రకారము, అక్షేత్రలో ఉదాహరించినట్లు మేజస్ట్రేటును ఏ ప్రదేశములోనైన ఈనిబంధనలకు చేరినట్టిగాని, ప్రభుత్వమునకు భంగ కంపైనట్టిగాని, హిందూదేశ రక్షణకు క్యతిలేకమైనట్టిగాని, ఏనరమైనను, చేసిరిగాని, చేయుచున్నారనిగాని, చేసెదరనిగాని, తోచినట్లును, అసలయును సోదాచుటలకును, వారంటును అటును జరిపే ఉద్దేశికి, వైస ఉదాహరించిన కార్యముల నిమిత్తము ఉపయోగించుచున్నారనిగాని, ఉపయోగించెదరనిగాని, తోచిన ఏవప్రయత్నమును పట్టుకొనుటకును కూడ అధికారముకలిగియుండును. ఈరూలు నమరించి నాటి యైన వాగంట్ల ప్రకారము చేయు సోదాచుటను, అట్టి సోదాచుట దొరకే ఆస్తిని విక్రయించుటకును, క్రిమిల్ ప్రోసీజర్ కోడు లోని నిబంధనలు ఎంతవరకు అన్వయించుటకు పీలున్నచో అంతవరకు జేయబడును.

వ్యాధిను పోకుట

లండన్ మార్చి 3:— నిన్న సాయంత్రము ప్రకటించినది:— యుద్ధరంగములో విశేషము లేమిజరుగలేదు. ఒక జర్మను విమానమును సోయిసన్సుకద్ద మనవాళ్ళ పడగొట్టిరి. ఇరువది నాలుగుగంటల యాలోపు ఇవివరకు తెలిసిపడగొట్టిరి. ఇది మూడవది. ఫ్రెంచివిమానములు ఒకరే పరకాలోని విన్నెలిన్ లోనున్న జర్మను విమానగృహముమీదకు స్త్రేమనుల మీదను 32 బాంబులను వేసినవి. వానికి నిష్ఫలముకొనెనది. ఈవిమానముల వై జర్మనీవారు అగ్నివృక్షమును కురిపించిరి. విమానముల రెక్కలు విరిగిపోయినవి మరెమి కప్పము కలుగులేదు. విమానము లన్ని నురక్షితముగ ఇల్లుచేరినవి.

సాంపెను యుద్ధము.

ప్రత్యక్షముగ చూచినవారు చెప్పవలసి
లండన్ ఏ. వెయిలు 2 — పరాసు సేనలతో వైల్లీ ఆంగ్లేయు దేశీయు లొకరు యుద్ధపుస్థితిగనులను చూచుచున్నారు. సీకు హంపెను ఉత్తరభాగములో పరాసు సేనలు చేయుచున్న యుద్ధము గురించి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు:— 21 నాంజులు విరామము లేకుండు పరాసు సేనలు జర్మను సేనలను కనుకకు నెట్టినందున వారు అయిదు నెలలకుండి తమ స్వాధీనములో నంచుకొని బలపరచు కొనిన స్థానములకు పోగొట్టుకొనిరి వారు జర్మను సేనలనుకూడ ఉపయోగించి యుద్ధము ప్రారంభమైనప్పుడు జర్మనీవారు 18 రెజిమెంటుల యుద్ధము చేయించిరి. యుద్ధము పూర్తి యగునప్పటికి 23 రెజిమెంటులు పోరాడినట్లు తెలిసినది. తరువాత వచ్చిన పదియేను సేనలను తిరిగి తీసివేసిరి. దీనివలన ఆవసరమైన పక్షమున తెచ్చుకొనుటకు జర్మనీవారికి అనేక సేనలు లేనట్లు తెలుచున్నది జర్మనీవారు 24 రెజిమెంటుల పొదుపుగా వాడుచున్నందున వారికి నయి తక్కువగు చున్నట్లు ఉపహించవచ్చును. పరాసువారు తమకందకుములవై అగ్నివృక్షముకురిపించుచున్నను, తమకందకుములలోని చాలావృషుగు దీనికి ప్రతిక్రియగ, జర్మనీవారు చాలాలోబలకవ ప్రయత్నించలేదు. ఈ యుద్ధమువలన పండుముల్లవిషయములు తెలిసి నవి. జర్మనీవారి సేనాముఖమున భేదింపవచ్చునవిషయము తెలుదటిది. పరాసెన్యును వెలుయుద్ధములలో జర్మను సేనాపంతును నవారు భేదించి వారిచేసికొనెనుండు పోవుచుండగా ఇవివరకు పూర్తి డెస్క్రిప్షన్లు జర్మనువైకులు పట్టుబట్టినవి. ఇదిగో కొంత లేకపోయిరి. జర్మను సైన్య పంక్తిని వేధించుకొనుటకు మనస్తాత్యము కలుగుట మనకు చాలామందిని. నండకది సేనాముఖము నందలి ఒక ప్రతేకము మీద, జర్మనీవారిమీదపడి యుద్ధము చేయుట కారంభించిన యెడల, జర్మనులు వేసిన ఎత్తును భంగముకలుగు తక్కువచోట్ల నున్న జర్మను సైన్యము సరిగ పోరాడలేరను విషయము న్యా సావెజనద్ద జర్మనుల వెదిరించుటవలన, వారికి ఇల్లోయకద్ద గొప్ప విజయము రాకుండు కప్పినది. పరాసు సేనలు వెచ్చువృత్తునిదిరించుటవన, బ్రిటిషువారు న్యాసావెజనలో జర్మనులమీద పడుటకు ఇచ్చినది. ఈరెండివలన, పోలండు కూర్పు ప్రయోగ తమము వెనుకకు త్రోయుచున్న జర్మను సేనను ఆపుటకు రున్నావారికి సహాయకారియైనది. ఇంతవంది నున్నమైకికరా ఏమి ప్రయోజనము కలిగినదని ప్రకటించునట్లు విషయమును మరిచకూడదు. పరాసు సేన క్లితిగతులును, భయర్యమును వాగుగానున్నది. ఏర్పాటులు కూడ అనుకూలముగ నున్నవి.

లండన్ ప్రకటన.

లండన్ ఏ. వెయిల్ 3:— నీమెనకద్ద జర్మనేలకు గొప్ప నమ్రముకలిగించి మనసేనవారిని వెనుకటి కొట్టుచున్నది. పరాసు తమను కొండలలో కూడ మనసేనలు బట్టుకొనుట నొనగొట్టుచున్నవి. శత్రువులు అగ్నివృక్షమును పండుచుచున్నను, విషయములనుతో నండియొక్క నర్చిలలో ప్రాంతస్థియనులను తమి పోలోనికాలో ఆగుటలను కట్టుకొనిరి. ఈ సోదాచో నైమనకద్ద అగ్నియనుల కనుక తగ్గలేనను విషయములవైపడిరి. ఈ యుద్ధములోగిషియనులవారు వాగవృత్తును గించివెనుకకు కొట్టివేసిరి. నిన్న కాశ్మీరియను గొండలలో రషియనులు 2300 మంది పట్టిలను, 5000 గులచు చుట్టుకొనిరి.

మరిచినట్లు ప్రకటించుచున్నది:— ప్రతిసంభిక్షమును జరగాడి శ్రీరామస్వామిగారియొక్క మోసంకర్మనకు విడిచిపెట్టి 28-వ తేదీని మనోహరముగా కలంకరింపబడును. ఈ సోదాచో నిర్వహించుటకు చాలామంది కృషియును, విషయం ప్రకటించుటకు బహుశాస్త్రమును వినియోగించుచున్నది. విద్యార్థులు చిన్న చిన్న వ్యాధిముగించుచు, తోను పుష్పపముకృషియనోను కాల్పులమును వినియోగముయ్యెను.

చెన్న పురి శాసననిర్మాణ సంఘము.

అనేక ప్రశ్నలు

మహమ్మదీయ శవములను

సమాధులలోనుండి వెలికితీయుట.

గౌ॥ అహమదు తంబిమెరిక్కారు గారి తీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి. (ఏ) మహమ్మదీయ శవములను గోరిలనుండి వెలికితీయవలసిన యావశ్యకత కలిగినప్పుడాశవములను మహమ్మదీయులచేతనే, వీలయినచో, నావ్యక్తుని బంధుగులచేతనే, వెలికి తీయింపవలయును. (బి) మహమ్మదీయ శవములను కోరువలసినచిన్నవస్తువుల వైద్యపరీక్షల నిచ్చిన శ్రీలచేకోయింపవలయును. మహమ్మదీయులలో శ్రీలు బ్రతికియున్నవస్తువుల గూడ వెలికితీసి కనడరుగానే చనిపోయిన పిమ్మట గూడ వారిని పరపురుషులు చూడకుండుటయే ధర్మము అని ప్రతిపాదకులు నుడిచిరి. గౌ॥ జయిసులాబుద్దీను సాహెబు గారా తీర్మానమును బలపరిచిరి. ఈపనులు మేజిస్ట్రేటులు నిర్వహించునవిగా మన్నవి. దొరతనమువారా విషయములలో కల్పించుకొనజాలరు. కాని ప్రతిపాదకులు కోరిన విషయములు గమనింపవలసినవి మేజిస్ట్రేటులకు తెలుపబడునని గౌ॥ డర్ హార్టుప్రొటర్జు గారు నుడిచిరి. తీర్మానము రద్దు పఱచుకొనబడెను.

మహమ్మదీయులు ప్రాధికారమును సెలవు.

ఈతీర్మానమునూడ గౌ॥ మెరిక్కారుగారే ప్రతిపాదించిరి. ప్రతి శుక్రవారమునాడును మహమ్మదీయులు జుమ్మా ప్రార్థనలు చేసికొనుట కిష్టమిద్యులగుచున్న యొక గంట సెలవును చాలదు మరియొక గంటగూడ సెలవివ్వించవలయును.

ఇటులనాతీర్మానము ప్రతిపాదించి గౌ॥ బంగారా దొర తనమువారు 2 గంటలు సెలవిచ్చి ఆరెండుగంటలను వారిచే మరియొక దినమున నదనముగ పనిచేయించుట కంగీకరించిరి. గాన మేము నామాధ్యక్షుని చేయవలసియును ఏ. జి. కార్టూగారు నుడిచిరి. ఇదివరకొక గంట సెలవియ్యబడియే యున్నది; ఇప్పుడడుగుబడుడి మరియొక గంట మాత్రమే గాన అదనముగ కొక గంట మాత్రమే పనిచేయించవలసిన మరల గౌ॥ మెరిక్కారు గారు నుడిచిరి.

ఆవిషయము కార్యాలయాధికారులకు వదలదును. రెండుగంటల వరుసగ పనిమానుటవలన చాలవని నిలిచి పోవును కొందరేదేని వంకదొరకిన చాలునని మోసపాదుండురు గాన నితర దినములలో 2 గంటల వరుసముగ పనిచేయు పద్ధతినే ప్రతి శుక్రవారమున రెండు గంటలు సెలవియ్యబడుట కంగీకరింతుము. అటుల పని చేయించుటయు మానుటయు కార్యాలయాధికారుల యిష్టముననుసరించి యుండునని గౌ॥ కార్టూగారు నుడిచిరి. తీర్మానము రద్దుచేసికొనబడెను.

మొరకభూములకు నీటిపంపు

గౌ॥ కే. ఆర్. వి. కృష్ణారావు గారి తీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి.

గోదావరి కృష్ణ జిల్లాలలో డెల్టాతాలూకాలలో దొరతనము వారిచ్చు నీటితో సాగుచేయబడు మొరకభూములలో మా మూలనీటిపంపునకు తోడుగా ప్రోత్సాహపుపన్నని యకరము నకు రు 1 వంతున వసూలుచేయబడుచున్నది. పన్నును నిలుపు చేయగోరెదము. పల్లపు ప్రాంతములలోనున్న మెట్టభూములకు దొరతనమువారు నీరు పోకుండచేయుట పాపము. ఈనియమును తేర్చుకొనబడి 16 సంవత్సరములైనవి. కాన నీసరికి మొరకభూములను పల్లపుభూముల క్రింద నూర్చుటనుకూర్చి యీసరికి దొరతనమువారు పాగుగాగ్రహింప గలిగి యుండురు. అని ప్రతిపాదకులు నుడిచిరి. ఈతీర్మానమును గౌ॥ కే. రామయ్యంగారు బలపరిచిరి. నీరుపోకుండ నిరోధింపబడ వీలులేని మొరకభూముల కీపన్ను వేయరాదు. కాని పల్లపుభూమిగా మార్చబడదగినవిగా నుండినవగూడ దాని నటులమార్చు నంగీకరింపని రైతుల కీపన్ను విధించుట యన్యాయముగాదు. అయినను అటుల నీరుపోకుండచేయ వీలులేని భూములను గూర్చి ప్రభుత్వమువారు విచారించెదరని గౌ॥ కార్టూగారు నుడిచిరి.

ఈపన్ను తొలిపంట కుద్దేకంపబడినది కాని మలిపంట కుద్దేకంపబడినది కానే కాదు. మలిపంట కు గూడ నీపన్ను వసూలుచేయుట కేవలము పొర. బాటు గాన విచారణ చేయవచ్చు డిపన్ను వరిపంటకుగూడ వేయబడుచున్నదా? అటులకేయుట న్యాయమా? అను విషయముగూడ విచారణచేయబడదగునని గౌ॥ రామచంద్రరావు గారు నుడిచిరి. తీర్మానము రద్దుచేసికొనబడెను.

పిమ్మట గౌ॥ కే. ఆర్. వి. కృష్ణారావు గారు రెండవ పంటనీటియధికారులను జిల్లా మనసుకోర్టుల సెలవులను గ్రామమునకును ఏర్పాటునుగురించిన మూడు తీర్మానములను రద్దుపరుచుకొనిరి.

కృష్ణా గోదావరి డెల్టాలు.

గౌ॥ రామచంద్రరావు గారి తీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి. ఈపద్ధతు లనుకూలముగ లేవని వెనుక వార్చిగా రొక గ్రంథములో వ్రాసియున్నారు. పంటకాల్వలనుగ్రహించునీరు అట్లాండు ప్రాంతములకుపోయి సాగుబడిభూములను మంచుచున్నది. వీనివలనదొరతనమువారికి చాలలాభమువచ్చుచున్నది. వీనికొరకు క్యూబరుపలసింకపోయిన వ్యయపడుచుంటేరు. కాన రాజధాని దొరతనము వారికాక సామాన్యదొరతనము వారుగూడ వీనియభివృద్ధికి ధనము వ్యయపరుపవలసి యున్నది. ఈపద్ధతి యనుకూలముగ లేనికారణమున పట్టణాల్లో సాగుభూమి మునుగుడ చేరువు గలుగుచున్నది. అనుకొన్నదానికిన్న సెక్కువగనే ఈరెండు డెల్టాలవలనగూడ లాభించియున్నది గాన నాయదనము సామ్యులైన డెల్టా గ్రామముల పారిశుద్ధ్యభివృద్ధికి వినియోగించుట న్యాయముగాన నీవిషయమును దొరతనమువారు శ్రీఘ్రముగనే ఇండియాదొరతనము వారికి తెలుపగలరని నమ్మెదనని ప్రతిపాదకులు నుడిచిరి.

ఈపద్ధతి యనుకూలముగ లేదన్న నీటివారుదలవలన సరిక కలగవలసిన లాభముకలగవున్నది. డెల్టాలో నీరునిలుచుటవలన భూసారము తగ్గుచున్నది గాన తగిన శ్రద్ధపుచుకొనవలసిన గౌ॥ కే. ఆర్. వి. కృష్ణారావు గారు నుడిచిరి.

ఈ విషయముచాల చిక్కులతో కూడియున్నది. డెల్టాలో సాగుబడి హెచ్చిక కొలదిని వీని చక్కచేయుట యందలి శ్రద్ధగూడ హెచ్చుట యుక్తము. దొరతనమువారి శ్రద్ధచేయుటలేదు. అగిన విధానము నాలోచించు చున్నారని గౌ॥ కర్నల్ ఎర్లను గా నుడిచిరి.

(సర్వే) భూమావశోద్యోగుల నియామకము.

గౌ॥ రామచంద్ర రావుగారే మరల నీ తీర్మానమును గూడ ప్రతిపాదించిరి. 1915-16 బడ్జెటులో క్రొత్తగా శాంక్షను చేయబడిన సర్వే యద్యోగములకు రెండింటికీ ఈ రాజధానివారిలోనే ఆ యిద్దరిని ఏర్పరుప దగును. అవసరమై నచో ఇప్పుడు పనిచేయుచున్న వారికే వైఫణము లియ్యదగును అది ఆయన ప్రతిపాదించిరి. గౌ॥ సి. వి. యస్ నరసింహరాజుగారు దానిని బలపరిచిరి.

ఈ పనికి ముసలివాండ్లునుకము మరిగిన వారును, పనికి రాకు. వారధమపక్షము సెలకు 10 రోజులు పనిచేయవలసి యున్నది. అందుకుతగిన దేహదాడ్లము గలపడుచువాండ్లు కావలసియున్నారు గాన నీ రాజధానిలోని వారికే ఆపనుల నిత్తుమని దొరతనమువారు ఖండితముగ నుడువ వీలులేదుగాని సాధ్యమగువర కీ రాజధానిలోని వారికే ఆపను లియ్యబడును. అని గౌ॥ కార్టూగారు నుడిచిరి. తీర్మానము వీగిపోయినది.

మరికొన్ని క్రొత్తతాలూకాబోర్డుల నేర్పరుచుట.

ఒక తాలూకాబోర్డులవలన వచ్చు నాదాయము లక్ష రూపాయలకు మించినచో ప్రతి రెవిన్యూతాలూకాకును ఒక బోర్డు నేర్పరుపవగును" ప్రస్తుతమున్నరీతిని కొన్ని తాలూకాలకులిపి యొకబోర్డు క్రిందచేర్చుట యనుకూలముగాదని ప్రతిపాదకులు, గౌ॥ ఏ. యస్. కృష్ణారావు గారు, నుడిచిరి.

గౌ॥ వి. నుబ్బారాయలురెడ్డిగారు వీనిని బలపరిచిరి.

రెండుమూడుతాలూకాలు కలపినగాని పని అనుకూలముగ జరుగదని అటుల నేర్పరుపబడినది. ప్రతితాలూకాకు నొకబోర్డు నేర్పరుచినచో డివిజనలాఫీసు రాసభలకన్నటికి సభ్యులు గానుండ్ల నవకాశముండదు. కాన డివిజనలాఫీసును బున్నచోటనే తాలూకాబోర్డు నేర్పరుపబడినది. అన్ని తాలూకాబోర్డులకును అసభికారులను అభ్యర్థులనుగా నేర్పరుప వీలులేదు. వీని నట్లు విభజించినచో జిల్లాబోర్డులకుగూడ పని పెరుగును. సిబ్బంది అధికముగ కావలసియుండును. ఏతాలూకాబోర్డులోనైన నేకవైద్యతాలూకా అందుటవలన పనిసగజరుగలేదని తోచినచో నట్టి వానినిసూచి ప్రత్యేకమాలోచింపదగును గాని అన్ని తాలూకాలకు నీ ఏర్పాటు చేయవీలులేదు అని గౌ॥ శివస్వామయ్యగారు నుడిచిరి గౌ॥ ఏ. యస్. కృష్ణారావు సి. వి. నరసింహయ్యగారు. కే. ఆర్. వి. కృష్ణారావు కే. రామయ్యంగారు. సి. వి. యస్. నరసింహరాజు వి. యస్. కర్మగారులు తీర్మానమున కనుకూలముగ వచ్చించిరి. "పరిపాలన కనుకూలము లేదని తోచిన తాలూకాబోర్డుల ప్రదేశపరిమితిని లెక్కింపగోరెదమ"ని సవరణను గౌ॥ కేశవశర్మగారు ప్రతిపాదించిరి. ఆసవరణ తీర్మానమును గౌ॥ కే. చిదంబరనాథ మొదల్యారుగారు బలపరిచిరి. గౌ॥ రామచంద్రరావు గారి రంగీకరించిరి.

ఆసవరణ తీర్మానము నంగీకరించితిమని గౌ॥ శివస్వామయ్యగారు నుడిచిరి.

భూమి సభివృద్ధిచేయుటకు వ్యవసాయమువలన బడులు.

గౌ॥ సి. వి. నరసింహయ్యగారి తీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి.

"ప్రత్యేక శాసనముల ననుసరించి ఈబడుల్ల నిచ్చుటకు సహకార సంఘములను సహకార శాఖలో వ్యోగులను ప్రభుత్వమువారు నియోగింపవలెనని కోరుచున్నాము. వ్యవసాయదారులకు బిరుదలయ్యవలసిన యవసరము చాలగానున్నది. దేశములయందు 2 కోట్ల యకరముల మొరకభూమిగలదు. ఈభూమి 80000 మంది పట్టాదారుల స్వాధీనమున దున్నది. వీనిని సాగుచేయుటకు క్రొత్తనూతు లనేకములు త్రవ్వించి వలసి యున్నది. ఈ నూతులను త్రవ్వించుటకు రైతులకు డబ్బులేదు. వారు హెచ్చురేట్లవీధి బడులుచేసి త్రవ్వించి బుణములు తీర్చులేక పోవుచున్నారు. ఆభూములు చాలావారికి చేరిపోవుచున్నవి. రైతులు గతిలేక విదేశముల పొల్ల పోవుచున్నారు. వైశాసములు 2 ను ఇట్టి రైతులకు బదులొచ్చుటకే ఏర్పరుప బడినవి. నిరుడు 770 వేల రూపాయలు బదులొచ్చుబడినవి. 7 వేల యకరముల మామిడి ఈవిధముగా లాభము కలిగినది. 100 కి 61 రూపాయల నుండి కష్టమగు 5 లకు తగ్గింపబడవలెనను. తీర్మానము 1913లో త్రోసివేయబడినది. అవసరమైన నిబంధనలన్నిటను ప్రత్యేకముగ డిప్యూటీ కలెక్టరుల నేర్పరుచెదమని దొరతనము వారు నుడిచిరి. ఆసవరణముకలిగినది. కాని అట్టి యద్యోగుల నేర్పరుచుట అసాధ్యముగాన నీ అధికారము సహకారసంఘశాఖాధికారులకిచ్చినచో మరిసరిక జరుగును. సామ్యులొప్పునేమో యరుభయముండదు. సిబ్బంది కగువ్యయముతగ్గును. బొంబాయిలో నీపద్ధతి యవలంబింపబడినది. పనిపాటుగాజరుగుచున్నది. గాన నీ రాజధానిలో గూడ ప్రస్తుతము కొన్ని సంఘములైన నట్టి యధికార మిచ్చిపరిశీలించుట అని ఆయన నుడిచిరి. గౌ॥ చిదంబరనాథ మొదల్యారుగారు తీర్మానమును బలపరిచిరి.

ఈ విషయమును సహకారసంఘాద్యోగులు బాగుగా చర్చించి కలెక్టరుజూలలో తప్పనితర రోజులలో దొరతనము వారు సహకారసంఘములకు సహాయము చేయరాదని తీర్మానించిరి. అటులచేయుటవలన సహకారసంఘముల ప్రభావోద్దేశ్యమునకే భంగముకలుగు చున్నది. బొంబాయి దొరతనము వారి విషయమునచేసిన పనిని ప్రతిపాదకులు సుగ్రహించి యుండలేదు అని గౌ॥ కార్టూగారు నుడిచిరి. గౌ॥ కార్టూగారి తీర్మానముయొక్క మూలమునుసరిక గ్రహించి యుండలేదు. ఈనామ్యును సహకారసంఘములకు బరుబాసగలే ననిగాదు. వారినిపిజిల్లుగా నియమింపవలెననినాదించబడినది. చిన్నచిన్న పారిశుద్ధ్యసంబంధములకు పనులుచేయించుట కీసంఘమువారివరముగ 17 వేల లియ్యబడినవి. అటులెవారేలేక నిబంధనగూడనేల యిప్పింపరాదో తెలియజాలవచ్చును. అని గౌ॥ ఏ. ఎస్. కృష్ణారావుగారు నుడిచిరి ప్రతిపాదకుల భావముకి కాదని గౌ॥ రామయ్యంగారునది. సహకారసంఘముల కీపని వెట్టిరాదని గౌ॥ శ్రీనివాసకాశ్రి గారునది. తీర్మానము వీగిపోయినది. సాయంకాలము 5-25 గంటలయ్యెను. వాటికి సభ చాలింపబడినది.

దేశోద్ధారకుడగు

గో కే చ రి త

ఈ స్వార్థత్యాగి వచిత్ర చరిత్ర మించు విపులముగా వర్ణింపబడి యున్నది. భారతీయులకు - ముఖ్యముగి నాంధ్రులకు ఈ మహానియు బాదర్శనీయును. గ్రంథ ముచ్చులొనున్నది. చదువవలసినది.

పాచ్. వి. కృష్ణఅండు కో.

విత్తాద్రిచేరు, మద్రాసు.
కాశ్యపిచ్చి.

కలరామాత్రలు
డబ్బీ 18 12 మాత్రలు వెల రూ 0-6-0.
కలరా ప్లేగునలేనే ఒకవిధమైన అంటుబాడ్డము. ఇది గాలియందు నీటియందు మరమామూల్యులైన విషపురుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగినవిధమున మందును తినుట అవశ్యకము. అమృతావనం డిపో, 6, తంబు శెట్టిపేటి, మద్రాసు.

నియోగి మహాజనసభ.

[ఉన్న భావముగారు]

వైట్టికతో మీ ప్రతికా రాజమున వ్రాసిన వ్యాసముల మాడింటిని జదివితే, విమర్శనాత్మకముగా వైట్టికాభిమాని గారు చరిత్ర ప్రమాణములు లేరనియు, వేరొక సంఘమువారికి కలవరము గలిగింప గూడదనియు, వీరలు కొద్దును మరచిరా యియు వ్రాసి, వైట్టికలను నియోగిలను కేర్వేరు సంఘముల వారని నేనిదవరకెన్న దేమోనలేదు. అందఱును వ్రాహ్మణులై యునుకొంటిని. ఆచారములన్నియు నొకటే యనుకొంటిని. ఇవరకే మనదేశములో నెన్నియో జాతులుగలవు ఇంక ను జాతులు వృద్ధి నొందుచున్నవి. అట్టి సందర్భమున నేకసంఘము వారైన వీరిని వేరుపరచ నెందుట సంతాపకరము. ఇంతియకాదు. వీరలు కొద్దునుగూడ దీనికొనివచ్చి, విశ్వాసాయందు పరిశుద్ధ మతాలంబులు (Protestants) బయలు వెదలి నపుడు స్వేచ్ఛును మొదలగు జేశముల వా రట్టికనిపద్ధతుల నవలంబించినదియు వారి ప్రతిఘేయము మనకు చరిత్ర విదితమే. వేరుగ చెప్ప నక్కరలేదు. ఇక చరిత్ర ప్రమాణ లోపమును సందర్భానుసారముగా నా నేర్పుకొలది బూర్తి చేసెదను. వేరుగోపాలరావుగారు వ్రాసినది చదివినపుడు నియోగి గారి పదముల యోమనకు గోపాలరావుగారి యర్థములకును కొంచెము భేదమున్నటుల డెలుచున్నది. శ్రీ రావు గారు వే కాభివృద్ధి కింకరములగునైది కాచారములన్న వాక్యము మారణయంత్రముకన్న మునెక్కువదిదని. సవాతనధర్మవాచకముగలవరము కలుగుచున్నదని. ఒకభాషలో పదములకు కాలక్రమమున యర్థమురుట భాషకు స్వాభావికము. అందుచే నీరెండువాక్యములందలి యర్థమును విచారించవలసి యున్నది. వైట్టికాచారమునకేమి? వైట్టిక నియోగిభేదము లనాదినండి యున్నది కావని యెల్లరు నెరుగుదురు. అందునను ఆరువేల నియోగిలెట్లు యేర్పడినదియుగూడ మనకుదెలిసియే యున్నది. నియోగిగారు వైట్టికాచారము అనుపదమునకు అర్థమును వెల్లడిచే నుకుండుటచే నింతకలవరము కలిగినది వైట్టికాచారమున వైట్టికులను పురోహితాచారములనియో వారి యర్థము అట్లయినచో వ్రాహ్మణమతాచారములని వ్రాసిన తెల్లయొగనుండు. సవాతనధర్మమున రావుగారి యర్థమేమి? పురాణేతిహాసములకును వ్రాహ్మణమత మనియో? లేక వేదమునందు కేప్పటినుండి ధర్మములనియో? వేదమునందు కేప్పటినుండి వారిభావ్యమై యుండవచ్చును. వ్రాహ్మణ మతాచారముల దోలించునుట శ్రేయస్కరము. వేదమును వొలగించుట మనజాతీయములాంకురచ్ఛేదము. కావున నియోగిగారు వ్రాహ్మణ మతాచారములనే గాక వేదమును గూడ నింపించినచో వేద వారితో నేకీభవింప జాలను. రావుగారు మనమిప్పు డాచరించుచున్న వ్రాహ్మణమతా (సవాతనధర్మ) చారములు సవాతన ధర్మములచోనే మేల్పుకొన జాలను. ఈ యాయోమల నీవాక్యము గ్రహించిచో నియోగిగారికిని రావుగారికిని వివాదమునవరము. మహాజనసభ కొక్కమతవిద్యయేగాక విహికరాజీయ విద్యాప్రాప్తహమును ఆదర్శమున వ్రాసిరి. విహిక రాజీయ విద్యాప్రాప్తహమునుగూడ వేరుమనినంతనే వారు చేయు మతవిద్యావ్యాప్తకముయొక్క లోటులుపోవునా దేనికదియే విచారించవలయును. వేదమున విద్యవ్యాపింపజేయబ్రయత్నింపుచున్నంతలకు సభ వారి కింద నుండునులు కాని వారుపట్టిన మతవిద్య యెట్టిదియో నే నెరుంగజాల. విమర్శనకారుల వ్యాసములబట్టి సభవారు వ్యాసముచేయు మతవిద్యనుగూర్చి యాలోచింపపద్ధతి యొగ మనక తప్పదని నాకు తోచుచున్నది. పద్ధతి నియోగమునచ్చినదాది వైట్టిక నియోగిక కుటువెరిగవనుట మనకు తెలియదా? తెలియదనువారు కృష్ణజిల్లాలో కొన్ని గ్రామములకుబోయి జూచినచో తెలియక మానదు. వ్రాహ్మణమతము వేదాభివృద్ధికి భంగకరము వేదభాంధవధను గోనగోరకప్పుడు సాధారణ ఆంగ్లేయునికన్న మన హౌందవుడు వై తికవిషయమున దీనిపోవుచున్నామని వ్రాసిరి. దీని కారణము నూహించుడు. ప్రబలనాయక తత్వములగు సమీకావారు హౌందవుల రావీయహదదని శాపించిరి. అందులకు కారణమేమి? మతము మానసికోత్సాహము గలిగించి క్రమాభివృద్ధి నొందింప జాలునా దర్శముల బదిలించిననాని తన్మతాలంబులు వృద్ధిగాంచనే గది. వ్రాహ్మణమతమునో బహిరకార్యచరణప్రాముఖ్యముగలది మానసికావస్థను బంగళింపకయే కర్మకారణమత్ర

మున ముక్తికలుగునని బోధించుటచే మానవులు కేవల కర్మ పాశబద్ధులై హృదయవికాసము నొందుటకు ప్రోత్సాహము లేక యజ్ఞమున మునిగియున్నారనుట యతిశయోక్తిగాదు. స్వాతంత్ర్యసంఘర్ష మొదలగు విత్తకర్మములనుట నానభిప్రాయముగాదు. ప్రాతిస్థానికకర్మలను యజ్ఞాదికర్మములు వివాహోపనయన కర్మల పితృకర్మల మొదలగునవియొకలవు. ఇవియున్నయు కర్మసూత్రము సాధారణమేకకొని బయలుదేరినది యనియే నాయభిప్రాయము కర్మసూత్రపురి పిరికిచేయును. ఆత్మస్వాతంత్ర్యమును వశంపజేయును. హృదయతాపమును చల్లార్చునేరదు. ఇక సభివృద్ధియెట్లు? వివేకానందస్వామిలు వ్రాహ్మణుల నిరసించుటను గమనించితిరా? దయానందసరస్వతి పితృకర్మవేదములో తేదనిచెప్పట నెరుగరా? శ్రీ ప్రథమత్రైగంభమున యూదుల చరిత్రను జదివితరా? భారత సంగ్రామకాలము నాటికి వర్ణాశ్రమధర్మము లెట్లుండెనో యాలోచించితిరా? వశిష్టాదిమహామును తేజోజ్ఞములకేసిరి? వారికితన్మయత్వమును మైలంబించెనా లేకయజ్ఞాదికర్మముల వలనా? బ్రాహ్మణమతాచారములు భారతసంగ్రామానంతము ఘనీభవింప మొదలిడి లోహసాహస్యలై యున్నవి వ్రాహ్మణమతాచారముల మూలాధారముగు మనుస్మృతి కొలది కాలముక్రిందటనే యొకనచే గాక పలువురచే వ్రాయబడెనని పాశ్చాత్యపండితులు నిరారణచేసి యున్నారు. ఇట్టి స్మృతులే కొన్ని సమయములందు ప్రతి దేశమునందు బుట్టెననియు కాలానుగుణముగ వాస్తవ్యుల నాయాదేశములవారు మార్పుకొని యభివృద్ధి నొందినయు హిందువు లెట్లు చేయక పోవుటచే వర్ణాశ్రమధర్మము ఘనీభవించి వారిసాగరికతను దుర్బలముగ నొనరించెనని సర్ హెన్రీమెయిసను పాశ్చాత్యశాస్త్ర తత్వజ్ఞుడు వ్రాయుచున్నాడు ఇంతయేల ఉదాహరించి నాలోచించిన బ్రాహ్మణమత ముష్టదాయకమని యెక్కువకి దోహతుడు? కావున నియోగిమహాజనసభాయొలరా కావ్యాసమున కులికిపడక వ్రాహ్మణమతముగు పద్ధతినయోగి మతమును బోధింపవలయును మన సవాతనధర్మసూత్రములకు బుట్టి నిల్లగు వేదమతమును వ్యాపింప దలచుకొని రేని జన సామాన్యమునంతటికిని వేదము నెరుకజేసి యుదాహరణధర్మ బోధించితిరేని దేశమునకును మానవజాతికిని మేలుచేసిన వారలేగాక మిథూర్యులగౌరవమును గాపాడినవారలగుదురు ఓ శాంతిశాంతిశాంతి.

విక్టోరియా క్రాస్.

ఆను గౌరవవిరుదము.

ఇప్పుడైకోపాలో జరుగుచుండు మహాసంగ్రామమునకు ఫలముగ “విక్టోరియా క్రాస్” విరువాంకితుల నేకు లేర్పడగలుగుదురు. ఈ విరుదు చిహ్నము కలుగను బోలియుండును. ఆకారము. దీనివైశాల్య మించుమించు ఒక్కటిన్నర అంగుళము పడరము గలిగియున్నది. ఇది జయతీయర కళికరచుకొనుక తుఫీరంగులలో హమతో చేయుబహుచున్నది. ఈ విరుదు చిహ్నము ముష్టభాగమున ముందువై పుక బ్రిటిషునిహము, క్రిటము వీని యాకారముల గలవు. దాని కింద “పరాక్రమమునకు గాడు” (ఫర్ వాలర్) అని వ్రాయబడియున్నది. వెనుకప్రక్క నేమియును వ్రాయబడక తుభయగు నున్నది. ఆవైపున మధ్యభాగమందు కలయోకారముగ నిర్దేశింపబడినచోట నీ విరుదు చిహ్నమును భద్రములకు తగిన పరాక్రమకార్యము గ్రహీత యెన్నడువేదనో, ఆతా ర్థిఖన (ఆవలయప్రదేశమున) చెక్కుబడును. ఈ విరుదు చిహ్నమున కొక్క కొలికి యేర్పాటుచేయబడి, దానికొక నాడా కట్టబడియుండును. దానితో నావిరుదచిహ్నమును వ్రేలాడ చేయుట సులభసాధ్యముగును. కొలికిమీద గ్రహీతవేరు, ఆతడుచేసిన పటాలము కోయంజములు చెక్కుబడియుండును. ఈ విరుదు చిహ్నమును పొందిన పిమ్మట, ఇట్టి గౌరవమునకు తననుపాత్రునిగజేయు ఘనకార్యములను చేయువారికి అట్టి సందర్భములలో ప్రతిదానియందు నాతనికికొక కడ్డెయ్యవచ్చును. ఆకడ్డెమీద, ఆపరాక్రమకార్యము జరిగిన తా ర్థిఖు చెక్కుబడియుండును. భూ సేవలోనివారి కియ్యవచ్చు విరుదును నకు ఎట్లనాడా కట్టబడియుండును; నాకా సేవలోనివారి కిచ్చువానికి నీలవర్ణమైన నాడా కట్టబడియుండును. ఈ పద్ధతి రాజ్యాభి సమగరించి 1857 వ సం॥ జూలై నెల 29వ తేదీనాటికి స్థాపింపబడినది. 1856-వ సం॥ జూలై 26 వ తేదీన మొట్టమొదట నీ పద్ధతి ననుసరించి క్రిమియానుండి తిరిగివచ్చిన నావికులను నైపుటలను తమ పరాక్రమమునకై వ్యక్తవిక్టోరియా మహారాజ్ఞిగారి చేతిగుండ నిట్టి బహుమాన

మును వడసిరి. ఈసభ్యులకార్యము హైదరాబాదునం దతి విభవముగ జరిగెను. ఈ విరుదుముతోడ గ్రహీతలకు గొంత ద్రవ్యోపాయము లభించుచున్నది. వారంటు ఆఫీసర్లు, నాకోకమిషన్లకు ఆఫీసర్లు నావికులు ప్రయివేట్లు యాలాటివారికి సంవత్సరము నకు 10 పౌణలవంతును, ధన్వంత్యోపాయమును నియింపబడును. పిమ్మట లభించు ప్రతికడ్డెతోడను 5 పౌణలు. సాంవత్సరికోపాయనము నిర్ణయింపబడును. ఇంతియగాక, సంగ్రామ కార్యములను నిర్వహించు స్టేటు సెక్రెటరీగారు, తమకు యుత్తమమని తోచిన సందర్భములలో నెల్ల వైక పేర్కొన్న పదిపౌణల ఉపాయనమునకు ప్రతిగ, సంవత్సరమున 50 పౌణలవంతున వెక్ వెక్ నిర్ణయించవచ్చునని 1898. వ సం॥ము జూలై నెలలో నిర్ణయింపబడినది. ఈ విరుదు చిహ్నము గోసగుటలో గల యొక యిబ్బంది కీర్తిశేషులైన ఎడ్వర్డు ప్రభువుగారు 1903-వ సం॥ము ఆగష్టునెల 8-వ తేదీనాడు తొలగించిరి. అతేదికి పూర్వముండిన పద్ధతి యాక్రింద వివరింపబడియున్నది “విక్టోరియా క్రాస్”ను పడయుటకు పాత్రులై, దానిని పొందుటకు పురస్కారమై మృతులైన వారిపేర్లు గెజటులో ప్రకటింపబడుచుండినవి. కాని వారి సంతతివారా విరుదు చిహ్నముచే నలంకరింపబడుచుండుట తప్పుదేవు. ఎడ్వర్డు ప్రభువుగారు వైన పేర్కొన్న తా ర్థిఖునాడి పద్ధతి మార్చి. బోమర్ యుద్ధ సందర్భమున విక్టోరియా క్రాసుకు అర్హులై దానిని పడయుటకు పూర్వము పరలోకమున కేగినవారి సంతతివారి కా విరుదుచిహ్నము లొసగబడినది. పూర్వ విరుదుమునకు భారతీయు లన్యులుగారని యొక యభిప్రాయముండెను. కాని దీనిదర్పారు సందర్భమున బార్లిప్రభువుగారు భారతీయులకుగూడ నీవిరుదుములనుపొందగల అర్హతనుగలిగించిరి. అట్టివరమును అనుభవపూర్వకముగ వారు పడయగలుగుట కీనాటి సంగ్రామమును బయములను సంఘటింపజేయుచున్నది. ఇప్పటికే కనీస మిద్దరుభారతీయులైనవీర గౌరవమును పొందగలిగిరి. ఈ గౌరవముగడించుట సామాన్యముగాదు. అత్యంతముగ భాగ్యునియగు పరాక్రమముచూపబడనచే యాగౌరవ మొసగబడును. నేనా నాయకత్వమును వహించియుండు నాయకుని సమక్షమున నీపరాక్రమము కనబరచబడియున్నయెడల, ఈ విరుదు చిహ్నముపట్టే ఆపరాక్రమకారి కానాయకునిచే ఒసగబడవచ్చును. ఆగ్రహీత యేపటాలమునకు చేరినవాడో ఆపటాలపుపైనిగుల సమాహము నెదుటనే బహిరంగముగ కొర్రయాడబడి యావిరుదు చిహ్నముతో నలంకరింపబడును. అటుల నాయకుని సమక్షమునగాక, మరియితర ప్రదేశములందు ఆతడు తనపరాక్రమమును చూపియున్నయెడల దానిని పట్టించిన యోగ్యతా పుత్రికలను బడసి తనకార్యమును నిరూపించవలయును. ఆవిరూపణ మంగీకరింపబడినపిమ్మటనే ఆతనికి ఆవిరుదుచిహ్నము ఒసగబడును. వైరెండుపద్ధతులలో నేపద్ధతియవలంబించింపబడవలసి వచ్చినను గ్రహీతకు వేర్లు జనరల్ ఆఫీర్ అనుపట్టిగా దాఖలు చేయబడును. నీ విరుదుములగుడ నీ గౌరవమును పడసియున్నారు. “గ్రేట్ ఇండియన్ మ్యాజిస్టీ”యను మహావిప్లవ సమయమున స్వచ్ఛంద వైనికవర్గములోచేరి ప్రభుత్వమువారికి సహాయపడినందులకై, క్వివిక్టోరియా మహారాజ్ఞి గారికికొక మేరకు, పాట్నా ఆసిస్టెంటు మేజిస్ట్రేటుగ నుండిన (రెంగాలు సివిల్ సర్వెన్టు వర్గములోచేరిన) రావ్ లోవిన్ మాంగిల్సు, సోరాకోజిల్లా మేజిస్ట్రేటుగ నుండిన విలియం ఫ్రెజర్ ఎండో నెల్, ఆయోధ్య ఆసిస్టెంటు కమిషనరుగనుండిన తామస్ హెన్రీకావన్ గారులు ప్రస్తావన గౌరవచిహ్నముతో గౌరవింపబడిరి.

ప్రపంచ చరిత్ర.

ఇవివరకు రెండు సంచికలు వెలువడినవి. ఇందున్ని దేశముల చరిత్రయు సులభమగు భాషలో లిగినవటములతో కథలవలె వర్ణింపబడును. చందావట్టతి సంవత్సరమునకు (రమారమి 600 పుటలు) రీ సంచికలు, చందా రు. 2-0-0 (రూపాయల రెండు) ప్రవేశ రుసుములేదు. సేవలెత్తిరము చందా ముందుగ స్వీకరింపబడును. పలయువారు గా. వారిసర్వోత్తమరావు, ఎం.ఎ., చిత్రాధిపతి, మదరాసు. అని వ్రాయుడు.

మ్యూనిసిపల్ ఉపాధ్యక్షుల అభ్యర్థనము నెల్లూరు.

ఈ సంవత్సరమునండి మూలపేట రంగవాయిల పేట మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిల్ లో రూ 20 లు జీతమువీర ప్రధాన ఉపాధ్యక్షుల నుంచుటకు ప్రైవేట్ లో వారు అంగీకరించి యున్నారు.

అందున గురించి యేర్పాట్లు జరుగుచున్నట్లు నూరు లు లోకవదంతి మూలముగా తెలియుచున్నది. ప్రస్తుతము పనిచేయు ఉపాధ్యక్షులకు అనగా రూ 10-12 లు జీతము లవారికి ప్రమోషన్ విషయములో ఆశాభంగము కలుగ వచ్చును! ఇట్టిదృష్టిని బహుశా కలుగజాలదు మానవ్యము.

క్రొత్తవారి స్థానముల నాక్రమించి ప్రమోషన్ లు పొందగలిగినయెడల ఈ ఉపాధ్యక్షులు తెప్పటికిని "అభివృద్ధి కిందజాలము" అనువిరక్తితో తమతమ పారభోధనల చక్కగా కీయక నశింపజేసి క్రొత్తవారి యందు ఈ వ్యతిరేకముండ గలుగుటకుడ తటస్థింపవచ్చును. అప్పు డధికారులు వీరి పోరాటములు విచారించుటయే మొదట పనిగా చేర్చవలెదని మా నమృతము. ఎన్ని దినములనుండియో ఈ ఉద్యోగములలో జేసినవారు వారి యభివృద్ధి నిమిత్తమై మొక్కువ కేంద్రపాించి విద్యాభోధనలు చేయుచుండియు కడ పట ఆశాభంగముచే నిరుత్సాహులగుదురు. వారి మనసుల యందు బుట్టిన నిరుత్సాహమును బోగొట్ట శ్రీ మ్యూనిసిపలు ఛైర్మన్ వారును ఇతర విద్యాధికారులును ఆ ఉపాధ్యక్షులకు సుత్సాహ శక్తికలిగిన జాలదురని నమృతము.

గోవింద నాయకరు పాఠశాల.

పూర్వవిద్యార్థుల సంఘము.

ఈనడుమ పచ్చయపేటలో వైపారకాలయొక్క గోల్డెను స్కూల్ లియుత్సవము జరిగినపుడు బోల్డ్ల వెగడ నూర య్యగారి కృతముగ నీక్రిందిపద్యములు చదువబడెను:-

1. విద్యావిసోదయై విలసిల్లునెవ్వఁడు?

విలుబునంత్రాణుడై వెలసెనెవఁడు?

అకలంకమూర్తియై యలరారె నెవ్వఁడు?

దానకర్ణుడయి తనరెనెవఁడు?

బంధుజన ప్రీతి బాగు నెవ్వఁడు?

ఎవ్వఁడు ధీమత సుగ్రహుఁడో?

సుగుణాలవాఁడై సామగ్గి నెవ్వఁడు?

ఎవ్వఁడుగురుభక్తి నెఱుంగియుండె?

గీ॥ నట్టి గోవిందునాయకుం డెవఁడో?

బాలురకువిద్య నేర్పింపఁ బరమప్రీతిఁ

పాఠశాలను నిర్మించి పడసెగిరి

భవ్యతాతని నే నిట్లు ప్రస్తుతింతు.

2. ఎవఁడో విఖ్యాతి నీరాజభానిలో

నే పాఠశాల యొ పెసంగియుండు

గణితప్రబోధన కలచే నిలలో

నే పాఠశాల యొ పెసంగి యుండు

త్రవృతికాస్త్రంబును ప్రకటితంబుగ నె

యేపాఠశాల యొ పెసంగి యుండు

చారిత్రవయముల్ చక్కగబోధించి

యేపాఠశాల యొ పెసంగి యుండు

తే.గీ॥ నట్టి భగవంతుఁడై భగవంతుని

ప్రధిక గోవిందునాయని పాఠశాల

నిల్చి సతతంబు యజరాజి నీలజేసి

బోలరకు విద్యనభివృద్ధి బరగజేయు.

క॥ జహంకూర్మారావంబులు

విహితాబ్ధి యుగంకుల విలుగులు బొగడన్

మహా తేజో వై భవమున

రహిగొల్పెను జూలిపురు రంజిలు వేడ్కన్.

వ్యవసాయ కళాశాల.

ఈసంవత్సరము కోయంబత్తూరు వ్యవసాయ కళాశాల యందు గావించబడిన పరీక్షలయందు కృతార్థులయిన పదునలు గురువిద్యార్థులయందును, మనయాంధ్రప్రదేశ్ నలుగురున్నారని వినుటకు మనము యెంతయు సంతసింపవలసి యున్నది.

బహుశ్యులు సంఖ్యగానున్న చూర్మలను నలుగురును నొకరికంటె నొకరు ఎక్కువ పూనికతో కార్యములను సాధించి, క్రియంతు లగుటయేగాక మనయాంధ్రప్రదేశ్ ఖ్యాతినిగూడ కాపాడగలిగి యుండినందులకు మనమెంతయు గర్వింపవలసి యున్నది. వారిలో మొదటివారు.

1. మ.రా.శ్రీ, నుడికొండ నీరగానునగావుగారు. వీరు గంజాంజిల్లానుండి వచ్చియుండిరి. వీరు వ్యవసాయకాస్త్రముతో చేరియుండు మొదటి తరగతిలో కృతార్థులగుటయే గాక యందులకు సంబంధించి యుండిన యొక బంగారు పతకమును బహుమతి గా క్రొత్త కొని యుండిరి. ఇంతియేగాక యీ కళాశాలయందు నేర్చు కాస్త్రములన్నిటి యందును సమానమైన పరిపూర్ణ పాండిత్యము గలిగియుండి నందులకు మరియొక బంగారుపతకమును బొందియుండిరి.

2. రెండవవారు నేపాళీ శీతారామ పాత్రుడుగారు. వీరు విశాఖపట్టణముజిల్లానుండి వచ్చియున్నవారు. పూర్వత్రపు వ్యవసాయ సంఘమువారు వీరికి వ్యవసాయకాస్త్రము నం దభిలాష్ట్యముగలుగునటుల ప్రోత్సహించి యిప్పటికు బంపిరి. వీరు వ్యవసాయ కాస్త్రపరీక్షయందు తమ ప్రవీణతను జూపి యందులకు ప్రయమింపబడిన యొక పెద్ద బంగారుపతకమును క్రొత్త కొనియుండిరి.

3. మూడవవారు గోదావరిజిల్లానుండి వచ్చిన బిక్కిన వీరాస్వామిగారు. వీరు ఆజిల్లానుండి యీ కళాశాలకు వచ్చిన వారిలో మొదటివారు. అన్ని కాస్త్రములయందును పరిపూర్ణ జ్ఞానము గలదు.

4. నాల్గవవారు కృష్ణాజిల్లా సుంకల్గివారిచే బంప బడియుండిన, కరువుదూల మంగరాజుగారు.

తక్కిన యాంధ్రజిల్లాలనుండి యెవ్వరైన వచ్చియుండ లేదని వ్రాయుటకు యెంతయు విచారకరముగనున్నది.

కృష్ణాజ్యోతి కాలక్రమిల్లు లివివృద్ధులు - ఏలూరు.

ఆయా.

గుంటూరులోనుండు సదృశకంపెనీ భాగములు 21-3-15 తారీఖున గుర్తించే కేక తెలి గంజాబాగారు తమపనిలో నుండుట కంపెనీకి తీయముపాదనియు, ఆయన సదృశకంపెనీకి నామాయుచుటకు కొరతమునన్నారనియు తీర్మానించివారు. సదృశకంపెనీ సంగతియువరకే తమప్రతికలో బ్రదుర మయినది. తమ శ్రీ గంజాబాగారికి దృగ్గోచర మయ్యెయ్యండును. వారేమి తలచిందాలో తెలియదు. కాని అనేక ప్రదేశములందు వ్యాపారయెందలు భాగములలో వారిదగ్గరమును పోగొట్టుకొని తనాతనాపడుచున్నారు. ఎంతయందెదిదలో కండ్ల వీరు కార్యచున్నారు. ఇది యట్లుండ ప్రశ్నల నభివృద్ధిపర్చవలసిన యిక్కామనునందు ఏ పని యారంభించుచున్నను, యేలూరుమిట్టను తార్కాణముగజూపించి యేదనికి ముందంజ నేయలేకున్నారు. శ్రీ గంజాబాగారు శ్రీమంతులు, ధీమంతులు బుద్ధిమంతులు చెప్పటకు నందియులేరుగాని యీకర్మకారముమాత్రము వీరవన్నెకు కొంత తెచ్చుచున్నదని భూధిక చెప్పగలక. వీరిగొప్పకు నీకేక తెలిపి చేయుటయు వారికి వచ్చు నాదాయము లేకుండుటయు ఇట్లున్న వారు వారిని వదలివేయుటకు బ్రయత్నించకుండుటయు, కొంతజీతమిచ్చి నాయుంటున్న కేక తెలి నొకటిని మందిపని దెలిసినవారి నియమించుదని నుమారు నాలుగు అయిదు సంవత్సరములక్రిందనే తీర్మానింపబడినను తద్విషయమై యే ప్రయత్నము జేయకుండుటయు, కూడ కొంతసంజేమము కలుగజేయుచున్నది. కాబట్టి వీరు దీనిని వదలివేసి మరియొకరి జేతిలోపెట్టి దానిభరితము కూడ జూచుట శ్రేయము. కంపెనీ ఆస్తుప్రకారమొక యిక్కెన్నెక్కడను నియమించి, కంపెనీ ఆరంభముమొదలు ఇంతవరకు జరిగినపనియు నాదాయక్యయులు, లాభమురాకుండుటకు కారణములు, ఇదివరకు మిగిలిన పరిపాలనలో లోపములున్న యెడల, అట్టిలోపములు తన్ని వారణమాగ్గులు; గమనించుట యవసరము. ఇందువిషయమై డైరెక్టరులు బ్రయత్నించి కంపెనీ నికలిగిన కళంకమును బాప ప్రయత్నించుకొనుచున్నాడను. నష్టముబొందినందుకు నక చెడు నొక భాగము.

గోరనమువారి కొరవెన్నె - పితాపురపు పాదుల శ్రీ నాగగారి యున్న పాపకల్యాణమునందసావపు దివాను గారిచూపుపత్తముక్రింద ముద్ర 31వ తేదీ బుధవారము సాయం కాలము సమావేశమై యీ కింది తీర్మానమును మద్రాసు గోర తనమువారికిఁ దెలియజేయుటకును సంపుకొనిరి. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమునకును రుచింపని మూలను వాల్మీకిభావలోనికె (ప్రజాశక్తి) గూడదని మద్రాసు గోరతనమువారు (G. O. No. 196, Educational, dated 22nd February 1915) వలన కానించినందులకై వారికి పితాపురపు పాదులగు మేము కృతజ్ఞతా పూర్వకమందనముల సమర్పించుకొను చున్నాము.

కావలెను

నమ్మక మైకట్టియు క్రొత్తమార్పులతో నూడికట్టియు వ్యాపారమును కొనసాగించుటకు ప్రధాన ఏజెంట్లును, జిల్లా ఏజెంట్లును, డివిజను ఏజెంట్లును కావలెను. వారికి నెలకు రూ. 20 లు మొదలు రూ. 50 లు వరకును జీతములు ఇయ్యఁబడును. వైగా అలవెన్నెలుకూడా యియ్యఁబడును. పనిచేయు సమర్థతనప్రకారము కలిగినట్లు సర్టిఫికేటు లుండవలెను. కొద్దియందిమాత్రమే కావలెను. ఇష్ట మున్నవారు వెంటనే ఈదిగువ చిరునామాకు వ్రాయవలెను.

ఏ. యస్. రంగను,

ఇండియా ప్రావిడెంటు కంపెనీ,

81-ఏ. కేరపేడి, తిరువల్లిక్కేడి, చెన్నపట్టణము.

బహుమతి. బహుమతి.

విబది (గం) రూపాయలు.

కృష్ణాజిల్లా గుడివాడతాలూకా పనుమట్టుగ్రామ కాపురము, కమ్మకులజూడ, యెట్లూరి చాచుగల 17 గంజాబాగారికి, ముఖముమీదను మొదలైన చిన్న బిడ్డలను గమనించినపుడు వైమిచ్చలుగల యట్టియు, కొదాలి వెంకటప్పయ్యగారి కుమారుడును నాకు అల్లుడునైన లోకనాథము అను చిన్నవాడు, ఇంటికెదై యెవరికీ చెప్పకయే యెచటో నిష్కారణముగా పాపియెను. ఏపుకాకత్తులైనను వానిజాడ తెలిసికొని తమవద్ద నిలిపి యానంగతి యీ ప్రతికాధిపతిగారి ద్వారాగాని మఱియెవరిద్వారాగాని యుత్తరముద్వారాగాని నాకు తెలియజేసినయెడల నాభివృద్ధియు నేనే భరించి 50 రూపాయలు బహుమానమిచ్చెదనని యందుమూలముగా తెలియజేయదమయినది.

కాజ. సోమయ్య.

పనుమట్టుపొట్టు గుడివాడ తాలూకా.

వజ్రగుళికలు

20 మాత్రలగల డబ్బీ 1-కి రు. 1-0-0.

ధాతుపుష్టికి, బలమునకు, ప్రాణమునకు రక్తపుష్టియు, నరపటుత్వము, కారణములు. రక్తపుష్టిమంచి ఆరోగ్యము చూచాలము. ఆరోగ్యము

బహిరంగశరీర వ్యాధిమములనను. జితేంద్రియ త్వమువలనను గలుగును. అమ్మతాంజనము 109, (ఫేరికా, బా.రాం) 6,7 తంబుకెట్టిపి, మదరాస్

ఛింతితశత్రూపకము. వెల 08-0

తెలుగులో నిద్రకణకు నాటకాదిరూపకములకు లక్షణములేదు. ఇది సంస్కృతమునుండి తెలిగిందనిపించినది. ఇందు కథావిధానపద్ధతి, అంకలిప్కంబాది నిర్ణయము, నాయకనాయకాది లక్షణము, పాత్రముల యాచిత్యము, రచనిర్ణయము, శృంగారాదిరసములవిభాగము, మొదలగు నెల్లరూపక భర్తృములనుదెల్ప నాలుగుపదకణములుగలవు. అనేకములయిన ప్రాచీనరూపకములనుండి సరసములయిన పద్యము లుదాహరింపబడినవి. నాటకాదిరచనమున కిది మిక్కిలి యుపయుక్తము.

మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రి, శి సామిల్లపిడి, తిరువల్లిక్కేడి, మదరాసు

MADRAS.—Printed and Published by K. Nageswara Rao at the Andhrapatrika Press, No. 6 & 7, Thambu Chetty Street, George Town